

Het Burgerbesluit de praktijk

G1000 University

2018

Reader t.b.v. de G1000University 2018
maandag 10 september 2018 -
de Witte Vlinder Amersfoort

Programma

13.00
13.10

Opening, plenair

'When Citizens Assemble'

film van Patrick Chalmers over de Citizens Assembly in Ierland

Eerste ronde

13.45

Workshop 1: G1000Borne (pagina 8)

Als je de verkiezingsprogramma's mag geloven heeft de G1000Borne een prachtige impact gehad op de lokale politiek. Maar is dat ook zo? Wat heeft daar aan bijgedragen, en wat niet?

met:

- Rob Welten, burgemeester Borne
- Gertjan Rozendom, gemeentesecretaris Borne
- Meliha Kesek, initiatiefnemer G1000Borne
- Dick Slettenhaar, initiatiefnemer G1000Borne

Workshop 2: G1000Enschede (pagina 19)

De Gemeenteraad van Enschede heeft de uitkomsten van de G1000 over Vuurwerk enthousiast omarmd. Waren ze steeds zo enthousiast? Waarom mocht de Slotbijeenkomst dan geen Burgerraad heten?

met:

- Nicol Oude Luttikhuis, projectleider G1000Enschede '16/'17
- Job Kantelberg, adviseur Griffie en Raad Enschede
- Loes Schipper, deelnemer G1000
- Franziska Eckardt, onderzoeker Universiteit Twente

Workshop 3: The Citizens Assembly Ireland (pagina 26)

Een onmogelijk probleem om als politici op te lossen: wijzigen van het 8e amendement. Elke beweging op dit punt was politieke zelfmoord. Wat doe je dan: de burgers zelf aan het woord laten!

met:

- Patrick Chalmers, journalist The Guardian en initiatiefnemer 'All Hands On'
- David Farrell, lead researcher en aanstichter van de Citizens Assembly in Ierland

Deze workshop is in het Engels

14:45

Pauze

15.00

Tweede ronde

Workshop 4: G1000Steenwijkerland (pagina 32)

'Hoe maken we Steenwijkerland energieneutraal?' was de vraag. Sinds 2015 was sprake van een groeiende politieke impasse. Zou een G1000 die kunnen doorbreken?

En G1000.nu, kun je die wel behandelen als 'gewone' aannemer, of werkt dat toch echt anders?

met:

- Jerphaas Donner, begeleider Burgerforum en Burgerraad
- Frans Resink, deelnemer G1000Steenwijkerland
- Petra Wagenaar, beleidsadviseur Gemeente Steenwijkerland

Workshop 5: G1000Heerenveen (pagina 50)

Een raadsbreed gedragen thematisch akkoord is de basis voor deze nieuwe G1000. 'Wat vinden wij belangrijk voor de ontwikkeling van ons centrum?' is de vraag die aan de orde is. Daarmee staat deze G1000 in het brandpunt van nog een bestuurlijke innovatie: de Omgevingswet. Hoe gaat dat er uit zien en wat zijn de overwegingen?

met:

- Haaije Jorritsma, projectleider Centrumontwikkeling Heerenveen
- Marc Jense, raadsadviseur gemeenteraad
- Sybrig Sijtsma, gemeenteraadslid

Workshop 6: De G1000 als 'learning community' (pagina 56)

Gaat deliberatie nu over ratio, juiste argumenten en waardenvrije feiten, of is het veel meer een 'fuzzy proces', waarbij interactie tussen de deelnemers, verhalen en gezamenlijk leren de bouwstenen zijn voor het succes?

met:

- Franziska Eckard, promovenda Universiteit Twente
- Marloes Vlind, onderzoeker Vrije Universiteit Amsterdam

16.15 Paneldiscussie (pagina 90)

Paneldiscussie met de zaal met 3 panelen:

Gebruikerspanel

vertegenwoordigers gemeentes met een G1000

Onderzoekspanel

kritische wetenschappers die ons vanaf het eerste uur volgen

Jonge wetenschapperspanel

promovendi en studenten die zich in het afgelopen jaar in de G1000 verdiept hebben

17.00 Drankje

Voorwoord

Bijna 5 jaar geleden is het nu al weer dat wij in Amersfoort de stoute schoenen aantrokken om als burgers iets te doen aan de afstand tussen de wereld van de overheid en onze eigen wereld als burger. Dat werd onze 1e G1000 in Amersfoort, geïnspireerd door die In België in 2011.

Onze ambitie was en is: een ruimte creëren waar inwoners, ambtenaren, politici en werkgevers op basis van gelijkwaardigheid in gesprek gaan over onderwerpen die spelen. Samen tot oplossingen komen en die vertalen in politieke besluitvorming en beleid.

Het creëren van die gezamenlijke ruimte voor een paar honderd mensen lukte vrij snel en goed. Maar om de uitkomsten ook daadwerkelijk vertaald te krijgen in besluitvorming en beleid, dat was niet eenvoudig. Een belangrijk deel van onze energie is daar naar toe gegaan, in het vinden van een aanpak die werkte.

We zijn inmiddels 16 G1000-en en 22 Burgertoppen verder. Met de G1000Enschede en de G1000Steenwijkerland is vertaling in besluitvorming gelukt. Zowel in Enschede als in Steenwijkerland is de uitkomst van de G1000 omarmd door de gemeenteraad. Enschede zakte van een koppositie op de ranglijst van steden met de meeste overlast van vuurwerk tijdens oud- en nieuw terug naar een plek in de middenmoot. In Steenwijkerland inmiddels bruist het inmiddels van de particuliere initiatieven en coöperaties op het gebied van energiebesparing en duurzaamheid.

Dat resultaat was mogelijk omdat we de door ons gecreëerde ruimte – laten we het voor het gemak de ‘popular space’ noemen – zachtjes bij de overheid naar binnen hebben geschoven. Zonder concessies te doen aan de kwaliteit en eigenschappen van die ruimte, dus zonder onze principes los te laten. Richting de overheid/opdrachtgever vraagt dat van ons een stringente houding, door sommigen zelfs ervaren als rigide. Maar noodzakelijk om de deelnemers zoveel mogelijk vrije ruimte te bieden om in een open dialoog met elkaar tot uitwisseling en keuzes te komen.

Nu, na 5 jaar ervaring, kunnen we met overtuiging zeggen dat het gelukt is om met de G1000 een brug te slaan tussen de leefwereld van de burger en de systeemwereld van de overheid. Een brug over een kloof die door velen in onze maatschappij ervaren wordt als bijna niet te overbruggen. De burger op die manier ontmoeten is best even wennen voor ‘de systeemwereld’ die gedomineerd wordt door procedures, posities, verantwoordelijkheden en mandaten. Maar wanneer de verbinding tot stand komt ontstaan er prachtige resultaten.

Tijdens deze G1000University laten we u vol trots de stand van zaken zien. Niet omdat het allemaal perfect is, maar omdat we blij zijn wat we in de afgelopen jaren bereikt hebben. We rekenen daarbij op uw kritisch commentaar. We hopen op uw inspiratie. De kloof tussen burger en overheid kan overbrugd worden, wij worden daar allemaal beter van, maar we moeten dan wel samen de eerste stap zetten!

Harm van Dijk
Amersfoort, september 2018

Inhoudsopgave

**Toelichting op de documentaire reeks “All Hands On’
van Patrick Chalmers **pagina 6****

Workshop 1: G1000Borne **pagina 8**

Workshop 2: G1000Enschede **pagina 19**

Workshop 3: The Citizens Assembly Ireland **pagina 26**

Workshop 4: G1000Steenwijkerland **pagina 32**

Workshop 5: G1000Heerenveen **pagina 50**

Workshop 6: De G1000 als ‘learning community’ **pagina 56**

Achtegrond informatie bij de Paneldiscussie

- *Verslag bijeenkomst Expertpanel G1000.nu 21 augustus 2018* **pagina 91**

- *Samenvattingen en links naar diverse scripties* **pagina 94**

All Hands On

THE QUIET HEROES OF RADICAL DEMOCRACY

All Hands On is a documentary series about democracy. Its premise, and the motivation for making it, is that we do not live in a democracy. We like to think that we do. It is counterintuitive and challenging to even consider that we don't. But that, sadly, is the truth of the matter.

Democracy means people power. It derives from the ancient greek words Demos (citizens of a nation) and Kratos (power). True, radical democracy literally places power in the hands of the people, in the hands of the many.

By contrast our electoral system concentrates power in the hands of an elite few. The ancient Greek inventors of democracy would have recognised our system for what it is, namely oligarchy. Indeed the ancient Greeks saw elections as being inherently undemocratic. Elections create powerful incentives for corruption and for behaviours which prioritise the acquisition of power over

making progress on important issues. Elections should not be confused with democracy.

True democracy is participative, deliberative and empathetic. It is based on consensus rather than conflict. It is about continuous, hands-on involvement rather than the occasional vote followed by four years as a spectator.

Fortunately true democracy is happening all around us. It is a practical, preferable, modern alternative to the irregular, poorly informed, binary decisions and divisive outcomes that we suffer in democracy's name. We are making films to prove this. We are making films to provoke a global reappraisal of what democracy means and what true democracy looks like.

Episode 1 - When citizens assemble.

How a randomly selected public jury broke the political deadlock surrounding the highly controversial issue of abortion legislation in Ireland. The people succeeded

where the politicians had failed, recommending the radical liberalisation of existing law and an amendment to the Irish constitution. Funding for this film was kindly provided by Australia's newDEMOCRACY Foundation (<https://www.newdemocracy.com.au/>).

Klik hier voor meer informatie.

Workshop 1: G1000Borne

met: Rob Welten, burgemeester Borne - Gertjan Rozendom, gemeentesecretaris Borne -
Meliha Kesek, initiatiefnemer G1000Borne - Dick Slettenhaar, initiatiefnemer G1000Borne

G1000Borne

Een gesprek van burgers over de toekomst van Borne en wat zij daarin belangrijk vinden. Een initiatief van het bestuur van de stichting Borne Duurzaam. In 2015 ontstond het idee, met hulp van G1000.nu werd een initiatiefgroep geformeerd en namen burgers de organisatie en de fondsenwerving ter hand. Mei 2017 was het zover en spraken 217 burgers zich uit over de zaken die zij belangrijk vonden voor Borne. De initiatiefgroep koos als eerste G1000 voor een gestructureerd vervolgtraject met als gevolg een directe verbetering van resultaten en doorwerking. Tenminste, als je de verkiezingsprogramma's mocht geloven. Maar hoe staat het er nu voor, nu de nieuwe coalitie onderweg is? ●

Achtegrondinformatie:

Korte reportage over de G1000Borne

Burgertop Borne: korte rapportage – hoe ging het, wat kwam er uit en hoe staat het er nu voor

Ton Remmers

Leeswijzer

Op 20 mei 2017 heeft in Borne een Burgertop plaatsgevonden. Daarbij is de G1000-methodiek gebruikt. Deze notitie heeft als doel de deelnemers, de plaatselijke politiek en de partners van MijnBorne 2030 (MB2030) te informeren over de uitkomsten hiervan, opdat deze meegenomen kunnen worden in werkplannen en in de verkiezingsprogramma's voor de Raadsverkiezingen 2018. De notitie begint met conclusies en aanbevelingen voor de lokale politieke partijen en de MB2030 partners, op basis van de uitkomsten van de Burgertop. Vervolgens wordt de aanleiding voor de Burgertop kort aangegeven.

Draagvlak en eigenaarschap van de resultaten worden zichtbaar door aan te geven wie mee hebben gedaan, afgezet tegen de bevolkingssamenstelling van Borne. Daarom volgt allereerst een analyse van de deelnemers aan de Burgertop en de daaruit voortvloeiende bijeenkomsten. Vervolgens worden de inhoudelijke resultaten van 20 mei weergegeven. Op grond hiervan zijn sinds juni zeven werkgroepen aan het werk geslagen.

Conclusies en aanbevelingen

1. De getoonde interesse en de feitelijke aanmelding- en deelnamecijfers duiden er op dat de resultaten van de Burgertop en diens vervolg mogen rekenen op een redelijk draagvlak en dito draagkracht bij een substantieel deel van de Bornse bevolking. Alleen de jongerengroep is uiteindelijk niet voldoende bereikt. De stichting G1000 Borne overweegt om dit najaar een extra inspanning, gericht op deze doelgroep.
2. Het inhoudelijke resultaat in termen van thema's en verbeterpunten biedt een doorleefde doorkijk in wat de doorsnee Bornse burger bezig houdt, c.q. aanspreekt.
3. De uitkomst biedt de lokale politiek een scala aan ideeën en wensen en daarmee een uitgelezen kans om haar programma's hier op af te stemmen. Hetzelfde geldt q.q. voor de overige partners in MijnBorne 2030.
4. Verkeersveiligheid, duurzaamheid, communicatie en noaberschap vormen de kernbegrippen waarop deze programma's zich zouden kunnen richten.
5. De doelen/verbeterpunten zoals die gedetailleerd zijn weergegeven in het laatste deel van deze notitie bieden vele mogelijkheden om deze kernbegrippen ook beleidsmatig operationeel en toetsbaar te maken.
6. Het geheel biedt de lokale politiek én MB2030 een optimale mogelijkheid aansluiting te vinden bij wat de kiezer / de Bornenaar wenst.

Aanleiding voor de Burgertop in Borne

MijnBorne 2030 is het kader waarbinnen bestuurlijk Borne haar weg naar de toekomst heeft uitgestippeld. Als één van de partners in MijnBorne 2030 concludeerde de Stichting Borne Duurzaam medio 2015 dat het élan van MB2030 tanende was. De stichting koos daarom als één van haar speerpunten voor 2016 voor het organiseren van een Burgertop, met als doel de Bornse burger haar eigen agenda te laten formuleren. En een kader te scheppen om deze burgeragenda te realiseren. Welk beeld heeft de Bornse burger over wat belangrijk is voor de toekomst van Borne? En welke

verbeterpunten zijn daarvoor aan te dragen? Borne Duurzaam wil daarmee een nieuwe invalshoek binnen MB2030 aandragen.

Borne Duurzaam zocht naar een werkvorm die is gebaseerd op een burgerinitiatief zonder agenda vooraf. Op basis van perspublicaties is aansluiting gezocht bij de stichting G1000.nu en is er gekozen voor de werkwijze die deze organisatie ook elders in het land heeft ontwikkeld en gehanteerd. G1000.nu hanteert de volgende uitgangspunten:

G1000 is ontstaan als een burgerinitiatief. Het is uitgegroeid tot een instrument waarmee we samen bepalen wat we belangrijk vinden voor onze stad, ons dorp of onze wijk. Wij geloven in de kracht van het hele systeem: alle belangrijke partijen doen mee aan het gesprek. Zo worden we samen verantwoordelijk voor het resultaat; burgers, vrije denkers, werkgevers en de overheid. Iedere partij kan het initiatief nemen tot een G1000. Er is geen vooraf bepaalde agenda is. De deelnemers praten over wat zij belangrijk vinden. Dit kan over een stad of dorp gaan, maar ook over een specifiek onderwerp. Bron: www.g1000.nu

Naast een grote groep vrijwilligers hebben de provincie, de gemeente en een aantal Bornse bedrijven op diverse manieren bijgedragen aan de realisatie van dit initiatief: de Burgertop van 20 mei 2017.

De doelgroep

Uitkomsten worden sterker naarmate het maatschappelijk draagvlak breder is. Het streven is daarom om een zo representatief mogelijke vertegenwoordiging uit de Bornse bevolking deel te laten nemen aan de Burgertop. Bij de werving zijn bijzondere inspanningen verricht gericht op de doelgroepen Jongeren (16-21 jaar), Jong Volwassenen (22-35 jaar), moeilijk te motiveren inwoners en inwoners met een niet-Nederlandse achtergrond.

Deelnemers aan de Burgertop zijn primair uitgenodigd op basis van loting. Daarnaast is aanmelding mogelijk vanuit specifieke posities of functies (bijvoorbeeld jongeren, werkgevers, politici). In Borne hebben 7.000 inwoners van 16 jaar en ouder een uitnodiging en een reminder ontvangen. Aan het eind van de Burgertop zijn de dan aanwezigen gevraagd zich op te geven voor een vervolgbijeenkomst, waar werkgroepen geformeerd worden die op zich nemen concrete doelen te realiseren.

De deelname

Voorafgaand aan de Burgertop is door de landelijke organisatie G1000.nu aangegeven dat wij, gegeven het aantal inwoners van Borne en het aantal uitnodigingen, op grond van hun ervaringen het volgende mochten verwachten:

Aantal aanmeldingen:	± 200
Aantal aanwezigen:	± 150
Aantal opgaven vervolgbijeenkomst:	± 30
Aantal actieve werkgroepleden:	± 20

De werving resulteerde in de volgende feitelijke aantallen:

Aantal afmeldingen o.b.v. de uitnodigingen:	49
Aantal aanmeldingen:	218

Bij elkaar opgeteld is dit de respons op de werving (267).

Aanmelden is niet hetzelfde als ook daadwerkelijk aanwezig zijn.

Aantal aanwezig (ingecheckt) op 20 mei: 162

(N.B. In totaal 18 deelnemers kwamen van buiten Borne, deels in de rol van tafelsecretaris, deels als waarnemers uit andere plaatsen.)

Aantal opgaven 1^e vervolgbijeenkomst: 71

Aantal aanwezigen 1^e vervolgbijeenkomst: 60

Voorlopige conclusie: de belangstelling en betrokkenheid bij de Bornse burger voor deze vorm van participatie is relatief hoog.

Een nadere analyse van de deelnemers, gecorrigeerd op woonplaats gemeente Borne en op aangegeven informatie ("onbekend" is niet in de percentages meegerekend), leidt tot het volgende plaatje:

	Aanmeldingen		Ingecheckt		Opgave vervolg		bevolking Borne
	Aantal	%		%	Aantal	%	%
16-21 jr	6	3%	6	4%	1	1%	6%*
22-35 jr	17	8%	10	7%	6	9%	15%*
36-50 jr	42	19%	27	18%	13	19%	27%*
50+ jr	153	70%	108	71%	50	71%	42%*
leeftijd onbekend			11		1		
Oldhof/Letterveld	60	30%	45	34%	19	30%	27%**
Wensink	70	35%	41	31%	24	38%	37%**
Stroom Esch/Bornsche Maten	52	26%	36	27%	16	25%	27%**
Hertme	4	2%	3	2%	4	6%	6%**
Zenderen	11	6%	6	5%	2	3%	2%**
Elders (tafelsecretarissen)	18				6		
Niet aangegeven (deels Borne, deels elders)			31				
lager onderwijs	6	3%	13	9%	9	13%	
middelbaar onderwijs	63	33%	33	24%	20	29%	
hoger onderwijs	114	60%	94	67%	40	58%	
onderwijs onbekend	27				1		
man	105	53%	83	55%	38	54%	
vrouw	113	57%	79	52%	33	46%	
Niet-NL achtergrond, westers + niet-westers***	14	6%	12	6%	4	6%	10%*

* Bron: CBS, stand per 1-1-2016

** Bron: Gemeente Borne

*** Alleen o.b.v. naam beoordeeld. Is daarmee een indicatie, geen betrouwbare maat.

Exacte gegevens over hoe de Bornse bevolking qua opleiding is verdeeld zijn niet beschikbaar. Uit de informatie van het CBS is wel af te leiden dat 15% of meer van de Bornse bevolking een opleiding heeft op HBO- of WO-niveau. Borne hoort daarmee tot de gemeenten met de gemiddeld hoogst opgeleide bevolking.

Voorlopige conclusie: Procentueel gezien is de samenstelling van de deelnemersgroep in de loop van het proces redelijk consistent gebleven. De representativiteit is redelijk, met uitzondering van de leeftijdsopbouw.

Uitkomsten van de Burgertop

De Burgertop op 20 mei is een groot succes geweest. Uiteindelijk hebben 162 inwoners van Borne een dag lang met elkaar gesproken over Borne en over hun wensen met betrekking tot hun woon- en leefomgeving. En hebben zo op een geanimeerde wijze kennis met elkaar kunnen maken.

De eerste gespreksronden gingen vooral over de vragen wat men belangrijk vond voor en in Borne. Dat leverde de volgende agenda op (in volgorde van belangrijkheid voor de deelnemers):

1. Communicatie
2. Verkeersveiligheid
3. Groenvoorziening
4. Leefbaarheid
5. Handhaving
6. Duurzaamheid
7. Betrokkenheid

Door deze agendapunten uit te werken in concrete doelen is een groot aantal verbeterpunten benoemd. Deze worden verderop uitgewerkt.

Bij nadere beschouwing kan het geheel inhoudelijk en beleidsmatig worden samengevat in vier hoofdthema's:

- Verkeersveiligheid
- Duurzaamheid
- Communicatie
- Noaberschap

Alle concrete doelen/verbeterpunten kunnen hier mee worden verbonden. Bijvoorbeeld: onder *Verkeersveiligheid* is gesproken over een veilige spoorlijn door Borne, zowel gelet op het aantal overgangen als op het vervoer van gevaarlijke stoffen. Maar onder dit thema valt ook fietsers- en voetgangersveiligheid (F35 afmaken, de ovonde bij het station veiliger maken etc.) en het auto- en vrachtverkeer in Borne (autoluw maken van het centrum, pakketbezorging alleen met elektrische voertuigen).

Duurzaamheid komt in bijna alle voorstellen naar voren. Genoemd zijn doelen zoals een groenplan, duurzaam bouwen, maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Onder de noemer *Communicatie* wordt bijvoorbeeld gedacht aan het vertalen van teksten vanuit vaktaal naar begrijpelijk Nederlands, of aan een helpdesk voor wanneer je contact zoekt met de gemeente.

Noaberschap wordt heel praktisch vertaald in bijvoorbeeld de vraag naar een buurtapp, of een “wijk-boa” naast de wijkagent. Of het voorstel om praatbankjes in de buurt neer te zetten waar buurtgenoten elkaar kunnen ontmoeten. Maar ook het openhouden van een voorziening als het Sindron in Zenderen is hierbij genoemd.

Thema's en doelen/verbeterpunten uit de Burgertop in Borne

De volgende thema's en doelen/verbeterpunten zijn uit de eerder genoemde agenda naar voren gekomen. Deze lijst kan worden gelezen als een menu voor de lokale politieke partijen om hun verkiezingsprogramma's op te richten enerzijds en een lijst van aanknopingspunten voor de Mijn Borne 2030 partners anderzijds. Gegeven de overlap zijn combinaties gemaakt.

Ad 1 Communicatie

- Werkgroep voor testen gemeentelijke communicatie
- Werkgroep “vertaal formele teksten naar jongerentaal, Twents en niet ambtelijke taal”
- Helpdesk communicatie (doorverwijzen, hulp bij het invullen van formulieren, of aanwezig zijn bij gesprekken tussen gemeente en inwoner)
- samenwerking organiseren tussen Kulturhus, inwoners, Buurtverenigingen, Gemeente en sportverenigingen bij communicatie.

Ad 2. Mijn verkeersveiligheid 2030

A) Spoorwegovergangen en veiligheid spoor

- Spoor verdiept aangelegd
- Spoor verleggen om Borne
- Werkgroep formeren om spoorveiligheid te verbeteren
- Geen gevaarlijke stoffen door Borne per spoor
- Aantal overwegen verminderen
- Onderzoeken naar alternatieven, zoals verleggen spoor

B) (Vracht)auto's, wegen en beperken overlast wegverkeer

- Doorgaand verkeer om Zenderen heen leiden
- P+R in Borne (rondom centrum)
- Infrastructuur verbeteren
- Verkeersluw centrum (P+R buiten centrum)
- Goede verbinding met Hengelo
- Vrachtverkeer weren uit het centrum
- In de Stroom Esch doorgaand verkeer weren
- Tijdslimiet voor leveranciers instellen (winkels in centrum)
- Doorgaand vrachtverkeer mijden

- Rondweg afmaken
- Clustering pakkettenbezorging
- Snelheid verlagen
- aandacht voor wegen buitengebied (functioneren landbouwverkeer, bermonderhoud en handhaving)
- Vooroverleg met belanghebbenden (bv. bij wegeaanleg en fietspaden)

C) Fietsers en voetgangers

- Fiets snelweg F35 afmaken naar Almelo
- Fietsveilig maken van Borne (o.a. zichtbaarheid fietsers Ovonde)
- Vrij liggende fietspaden
- Veilig en duidelijk aangeven van voetgangersoversteekplaatsen
- Eenrichtingswegen creëren t.b.v. ruimte voor fietsers
- Achterstallig onderhoud aan wegen, voetpaden en fietspaden aanpakken, met name in het buitengebied.
- Aansluiting op F 35 veiliger maken (Ovonde)
- Ruimte voor fietsers op de Europastraat
- Borne fietsvriendelijker maken.

Ad 3 en 6 Duurzaamheid

A) Duurzaam Groen

- Werkgroep voor Groen projecten
- Bewoners en bestuur leren om groener en ecologischer te denken
- Vervangen van een aantal parkeerplaatsen door bomen en parkjes
- Speelveld voor honden, met bakken en poepzakjes
- Plukroute / Voedselbos
- Aanleg parkjes
- Buurtmoestuinen
- Inzet op meer bijen
- groenvoorziening door bewoners zelf
- ooievaarsnesten plaatsen
- Uitleg over waarom kappen van bomen
- Kap oude bomen maar dan wel herplanten bijv. met fruitbomen
- Minder gebruik gifstoffen (door overheid en burger)
- Gastlessen op scholen over groen beheer (bijvoorbeeld door een imker)
- Gemeente faciliteert een klankbordgroep groenonderhoud
- groenbeleid verduurzamen
- goede communicatie over groen (voorlichting en bewustwording)
- Ruimte creëren voor groen (stimuleert Sociale cohesie)

- Dorpsimker
- Duurzaamheidscafé
- Ecologische woongemeenschap

B) Duurzaam voorkomen van verspilling materiaal en energie

- Milieuvriendelijke auto's
- Collectieve Zonnepanelen plaatsen
- Autodelen, greenwheels, ruilauto's
- Duurzaam gebruik en repareren, ook voor gebouwen
- Onderwijsactiviteiten leer duurzaam doen
- Duurzaamheidsagenda en Maatschappelijk verantwoord ondernemen in en bij de gemeente
- Voordoen en voorleven: maandelijkse verkiezing Duurzaamste Bornenaar
- Duurzaam lezen, minder papier door de brievenbus, één Bornse krant, minder reclame
- informatie over duurzaamheid, actief en centraal op één plaats
- Afvalscheiding ook door ondernemers (gemeente infrastructuur)
- Voorlichting om bestaande woningen meer ecologisch te maken
- Nieuwe woningen ecologisch bouwen, geen aardgas, zelfvoorzienend, duurzaam en comfortabel
- Duurzaamheidscafé

Ad 4 en 7 Leefbaarheid en Betrokkenheid

A) Noabers

- Wijkverenigingen als sleutelrol om noaberschap te bevorderen
- Sociaal netwerk verbeteren (iedereen werkt naar eigen kunnen)
- Vertrouwenspersoon die bekend is in de buurt, die inwoners en voorzieningen verbindt (ombudsman)
- Netwerk van vertrouwenspersonen dat door het leggen van verbindingen de leefbaarheid bevordert

B) Noabers en ontmoeting

- Ontmoetingsruimte creëren in Borne, Hertme en Zenderen
- Voor ontmoetingsruimte: financiële middelen regelen, 2e handsspullen. Promotie en activiteiten organiseren
- Ontmoetingsplek in de buurt (boom met bankje)
- Buurtvereniging opzetten
- samen activiteiten ontwikkelen
- Buurtapp / buurtplatform, wijkbladen
- Straatfeest
- Buurtontmoetingspunt
- Buurtveldje inrichten, buurtbankjes neerzetten,
- Partytent met spullen voor buurtfeest (centraal magazijn)

- Vrijwilligers uit de buurt mobiliseren
- Fysieke ontmoetingsplek voor jong en oud met activiteiten voor en door de buurt
- Lege scholen, panden samen opknappen
- Leer van bestaande buurtontmoetingsplekken elders
- De jeugd helpen om dit zelf te organiseren
- Multifunctioneel park bij de Stroomeschvijver (picknickbankjes, ontmoetingsplek, oude school als wijkgebouw e.d. (Vondelparkachtige uitstraling Stroomeschvijver)

C) Noabers en integratie

- Intensieve taal cursus migranten
- Inburgeraars mee laten draaien op basisschool
- contactpersoon die werken met taalachterstand mogelijk maakt
- On line kookplatform (voor allochtonen en autochtonen)
- Werkplaats als ontmoetingsplek om creatief aan de slag te gaan. Delen kennis gereedschap en ruimte
- Maatjesmakelaar
- Maatjesmakelaar via Wijkkracht (voorkomen eenzaamheid)
- Publiciteit voor maatjesmakelaar
- opleiding ?
- Bestaande organisaties in het werkveld verbinden

Ad 5 Handhaving en gedrag

- Burgerinitiatief handhaving en gedrag (gericht op gedragsverandering)
- Verkeerseducatie, voorbeeldgedrag ouders
- Jongeren opzoeken op facebook (filmpjes verkeersgedrag)
- Boa per wijk die bekend is
- Taak van Boa's uitbreiden
- Bijeenkomst in wijkgebouw
- Burgerinitiatief om handhaving te verbeteren
- app groepen per straat of wijk
- Zichtbare Wijkagent

Aparte concrete projecten

- Werkgroep Meten is Weten
- Inventariseer initiatieven
- Mantelzorgpas bekend maken

Vervolgbijsamenkomst 8 juni

Op 8 juni heeft een eerste vervolgbijsamenkomst plaatsgevonden. Uit het totaal van thema's en ideeën zijn zes thema's gekozen waar even zovele initiatiefgroepen mee aan het werk zijn gegaan:

1. Duurzaamheid
2. Spoorse problemen
3. Noaberschap (Zorgen voor elkaar)

4. Borne communiceert
5. Doorgaand verkeer
6. Ecologische woongemeenschap Borne
7. Creatieve Werkplaats Borne.

In de zomer is het een poosje stil geweest, maar er is achter de schermen hard doorgewerkt. Tussentijdse uitingen worden via de Burgertop-pagina op Borne Boeit en zo nodig via de andere lokale media verspreid.

Stand van zaken werkgroepen per 1 oktober 2017

Werkgroep	Contact	Begeleider vanuit G1000 Borne	Stand van Zaken
Duurzaamheid	Roel Martens	Ton Remmers	Groep heeft focus op Ontmoetingsplek/Duurzaamheidscafé en op basisonderwijs. Vraag: is er overlap met andere groep? B.v. ecologische woongemeenschap?
Ecologische Woongemeenschap	Willem Stolk	Arjan Bijker	Groep heeft de focus inmiddels gericht op ecologisch wonen in een eigen woongemeenschap en op de mogelijkheden van zogeheten "Tiny Houses". Er wordt landelijk informatie vergaard, mede bij vergelijkbare projecten.
Spoorse problemen	Wim Katsma	Dick Slettenhaar	Groep is 1x bijeen geweest. Conclusie: deze groep kan m.b.t. de spoorse perikelen niets toevoegen aan de gesprekken die al lopen. Deelnemers willen verder met parkeerbeleid en verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers. De groep vraagt of andere groepen dit ook al op hun agenda hebben staan? Dan wil men zich daar bij aansluiten. Er is nog geen aansluiting gevonden bij andere groepen.
Borne Communiceert	Wim Geul	Kris Pals	Groep richt zich op informatie-overdracht over lopende ontwikkelingen vanuit het gemeentehuis. Groep legt focus op praktische oplossingen, zoals het ontwikkelen van een 'leesteam' met het doel als burger mee te lezen met ambtelijke stukken op helderheid en begrijpelijkheid. De gemeente vraagt ook mee te denken over de aanpassingen rondom de publieksbalie.
Noaberschap		Jaap Besteman	Er is een actielijst opgesteld. Vraag is: hoe definieer je "noaberschap"? In Borne blijken veel netwerken zich

Werkgroep	Contact	Begeleider vanuit G1000 Borne	Stand van Zaken
			met dit thema bezig te houden. Is daar samenhang in aan te brengen?
Doorgaand verkeer	René Spoor		Groep bestaat m.n. uit Zenderenaren. Heeft zich bezig gehouden met de discussie over de nieuwe rondweg en de Zenderense belangen. Groep heeft eigen visie opgesteld en naar de raadsfracties gestuurd. Eveneens naar lokale media. Deze groep heeft zich inmiddels opgeheven.
Creatieve Werkplaats	Sylvia Tjihuis	Ellen Slettenhaar	Groep oriënteert zich op mogelijkheden om een creatieve werkplaats voor de lokale bevolking in te richten.
Bestuurlijke vernieuwing	Dick Slettenhaar	Dick Slettenhaar	Een nieuwe groep in oprichting die zich wil buigen over kansen en mogelijkheden voor bestuurlijke vernieuwing in de gemeente Borne.

Meer informatie

Kijk voor meer informatie op www.g1000borne.nl

Workshop 2: G1000 Enschede

met: Nicol Oude Luttikhuis, projectleider G1000Enschede '16/'17 - Job Kantelberg, adviseur Griffie en RaadEnschede - Loes Schipper, deelnemer G1000 - Franziska Eckardt, onderzoeker Universiteit Twente

G1000Enschede

Burgemeester Onno van Velthuisen nodigde ons uit om met hem in Enschede de Stadsdialoog over Vuurwerk te organiseren in de vorm van een G1000. Een belangrijke stap, omdat dit de eerste samenwerking was met een gemeente ipv met een initiatiefgroep van burgers. Een buitenkans om verder te experimenteren met het idee voor een Burgerforum en het 1e Burgerbesluit in Nederland. En een succes vanwege de hartelijke omarming van het Burgerbesluit door de gemeenteraad. Maar was dat enthousiasme van de raad wel zo vanzelfsprekend? ●

Achteregrondinformatie:

Verslag stadsdialoog Vuurwerk - G1000Enschede

Stadsdialoog Vuurwerk

Verslag van de Stadsdialoog Vuurwerk
11 november 2017 - Enschede

PROCES

G1000ENSCHEDA – HET EERSTE BURGERBESLUIT VAN NEDERLAND!

Op zaterdag 11 november kwamen 73 burgers van Enschede bij elkaar in de Burgerzaal van het Stadhuis om samen een besluit te nemen over hoe om te gaan met vuurwerk in Enschede. De voorzitter van deze Slotbijeenkomst was burgemeester Onno van Veldhuizen. Op tafel lagen 6 voorstellen van even zoveel werkplaatsen van inwoners, ambtenaren en experts, allen burger van Enschede. In de voorafgaande periode hadden zij de voorstellen opgesteld, de meesten gewoon in hun vrije tijd.

Je kon je aanmelden voor deze taak aan het einde van de G1000Burgertop van 10 juni. Helemaal in lijn met de boodschap van een G1000: er is niemand die buiten de zaal zomaar uitvoert wat de deelnemers aan de G1000 belangrijk vinden, je zult dat zelf met elkaar moeten realiseren. De burgers in de werkplaatsen hadden dat begrepen: zij gingen aan de slag. De 73 burgers in de slotbijeenkomst van 11 november namen vervolgens de moeite om de resultaten van die werkplaatsen kritisch te beoordelen. En om samen te beslissen wat zij echt de moeite waard vinden om uit te voeren: het eerste Burgerbesluit van Nederland.

Inmiddels is dit Burgerbesluit integraal voorgelegd aan de raad van Enschede, met het voorstel om nog voor de jaarwisseling met de uitvoering ervan te starten.

Hoe kwam het zover?

In de nieuwjaarstoespraak van januari 2017 sprak de burgemeester van Enschede zijn verwondering uit over de wijze waarop door een deel van de Enschedeërs Oud- en Nieuw gevierd werd. En hoe zij met vuurwerk om gaan. Hij beloofde de stad een Vuurwerkdialoog. Iemand suggereerde toen om dit in de vorm van een G1000 te doen. In maart 2017 zat Harm van Dijk van het Platform G1000.nu bij Onno van Veldhuizen - de burgemeester - aan tafel om een partnerschap van de Gemeente Enschede en het Platform G1000.nu te bespreken. Dit partnerschap, waarbij de gemeente de principes van de G1000 garandeerde te respecteren, werd het vertrekpunt voor een intensieve samenwerking van een half jaar.

G1000.nu

Het Platform G1000.nu is een burgerinitiatief en is opgericht na de eerste G1000 in Amersfoort. Zie www.g1000.nu. Doel van het platform is democratische vernieuwing door inzet van dialoog en loting. Middel is het organiseren van een G1000 in elke gemeente. Om lokale initiatieven te ondersteunen heeft het Platform een werkwijze, een aantal hulpmiddelen en een hoop expertise ontwikkeld om het voor lokale initiatiefnemers makkelijker te maken een G1000 te organiseren. Tot en met 2017 heeft zij in totaal 22 Burgertoppen – waaronder 16 G1000-en – georganiseerd of helpen organiseren.

Voor het Platform was de casus Enschede de eerste serieuze samenwerking met een gemeentelijke organisatie. Uit angst om zichzelf en het format te corrumperen waren tot dan toe alle vragen om samenwerking van gemeentes afgewezen. Alleen verzoeken van burgers werden tot dan toe gehonoreerd. Maar G1000-en hadden onvoldoende impact. En het werd steeds moeilijker om initiatiefnemers voor de immense klus van het organiseren van een G1000 te vinden.

De oplossing was een wijziging van het uitgangspunt: Vanaf 1 januari 2017 wordt door het G1000.nu intensief samengewerkt met gemeenten. De eerste was Enschede. Inmiddels is ook een G1000 gestart in samenwerking met de gemeente Steenwijkerland. En er zijn serieuze contacten over een G1000 met Bronckhorst, Diemen, Heerenveen, Nissewaard en Cuijk. Het principe van delen van eigenaarschap – centraal in een G1000 – blijkt ook te gelden voor de organisatie van een G1000. Als de Gemeente mede-eigenaar is worden de resultaten veel makkelijker door haar geaccepteerd. Om het mede-eigenaarschap te onderstrepen laat het Platform zich ook betalen door de gemeente. Dat

blijkt te werken.

De Burgertop

Op zaterdag 10 juni werd de G1000Burgertop georganiseerd. 10.000 Inwoners van Enschede waren uitgenodigd door hen te loten uit de BRP. 500 van hen meldden zich aan om mee te doen. Professionals die in hun werk met vuurwerk of de gevolgen van verkeerd gebruik worden geconfronteerd werden geworven. Ambtenaren werden enthousiast gemaakt om mee te doen en politici uitgenodigd om deel te nemen. Dit alles vanuit één van de leidende principes van de G1000: Het hele systeem in de zaal – de verschillende actoren in de gemeenschap rond de vraag doen mee De overige 6 principes op een rij:

- Loting – iedereen heeft een gelijke kans om deel te nemen
- Gelijkwaardigheid – we zijn allemaal burgers
- Dialoog – als zoektocht naar wat wij delen en niet langer aandacht vestigen op onze verschillen
- Deelnemers leiden zichzelf – wij weten zelf het best wat belangrijk is voor onszelf en onze gemeenschap
- Transparantie – het is altijd helder hoe de keuzes in het proces tot stand komen
- Veiligheid – het is voor iedereen veilig om deel te nemen

Tijdens het ochtendprogramma doen wij in een G1000Burgertop een 'World Café', hier Vuurwerk-café gedoopt, waarbij de deelnemers in 3 rondes van 20 minuten aan een tafeltje met 4 personen spreken over een centraal gegeven vraag. Na die eerste ronde zoekt iedereen een nieuwe tafel met nieuwe personen en begint het gesprek over de tweede vraag. En vervolgens, na weer een wissel, een gesprek van 20 minuten over de 3e vraag. Dit waren de vragen:

- Wat vind jij belangrijk bij het omgaan met vuurwerk?
- Wat moet er gebeuren
- Wat kun/wil jij bijdragen om te zorgen dat dit ook gebeurt?

Door na afloop van elke ronde de deelnemers te vragen om via de smartphone een woord door te geven ontstond zo een verzameling van een kleine 1000 woorden. Die woorden gaven samen weer wat de levende thema's zijn in de groep als het over het gebruik van vuurwerk gaat. Wij presenteren die woorden na afloop van de 3e ronde in een wordle aan de deelnemers, zodat in één oogopslag duidelijk is wat de thema's zijn waarover verder gesproken moet worden: de woorden die het grootst worden afgebeeld.

Op basis van deze uitkomst werd in overleg met de zaal een agenda van 7 thema's opgesteld:

1. Handhaving
2. Voorlichting en opvoeding
3. Veiligheid
4. Georganiseerd en vuurwerk
5. Traditie
6. Verantwoordelijkheid
7. Vuurwerkvrrije zone
8. 'Wild Card'

De thema's – de agenda van de top - zijn in het middagprogramma elk door een aantal werkgroepen van 8 deelnemers simultaan uitgewerkt tot in totaal 40 voorstellen. Daarvoor kiezen alle deelnemers tijdens de lunch de tafel waaraan zij tijdens de middag willen werken. Vooraf is bepaald aan welke tafel welk onderwerp besproken gaat worden. Aan elke tafel kunnen 8 deelnemers werken. 1 van hen is vooraf getraind als tafelsecretaris. Hij/zij maakt in het programma 'Prezi' een verslag en uiteindelijk, samen met de deelnemers, een presentatie van wat er aan tafel besproken is. Omdat dit gebeurt op een Tv-scherm dat bij de tafel staat, kunnen alle deelnemers meedoen met het maken van het verslag en de presentatie. We gebruiken dus een soort van digitaal flip-overvel.

Het gesprek in de werkgroep verliep gestructureerd: eerst deelden de deelnemers aan tafel waarom zij het onderwerp belangrijk vonden. Daarna zochten zij met elkaar naar wat zij daarin deelden. Dit werd samengevat in een zin op het scherm. Wij noemen dit de 'Droom'. Toen die op het scherm stond werden alle deelnemers uitgenodigd om tijdens de theepauze door de zaal te lopen en zich te verdiepen in de dromen van de andere deelnemers: het 'Kijkje bij de burens'. Na afloop van de theepauze gingen zij aan hun eigen tafel verder met de vertaling van de droom in een concreet en

praktisch voorstel: 'Doen'. Toen zij dit met elkaar uitgewerkt hadden werd er samen gewerkt aan de presentatie. Dit onderdeel werd dus afgesloten met in totaal 40 presentaties. Deze zijn alle op www.G1000Enschede.nl te raadplegen.

De deelnemers kunnen stemmen met hun badge die een RFID-chip bevat. Deze chip wordt door ons geladen met 4 stemmen. Door de badge langs een lezer te halen die onder het scherm is aangebracht, wordt de stem uitgebracht. Met behulp van speciaal voor G1000 ontwikkelde software worden de stemmen vervolgens 'real time' uitgelezen en de resultaten direct aan de deelnemers getoond.

Tot slot kregen de deelnemers de vraag om zich bij het verlaten van de zaal aan te melden voor het vervolg – de uitwerking van de ideeën in concrete voorstellen. Aangezien zij met elkaar eigenaar zijn van de ideeën, zullen zij er zelf mee aan de slag moeten. Zo'n 184 deelnemers meldden zich spontaan aan voor het vervolg op 1 juli.

De G1000Burgertop werd afgesloten met een drankje en een hapje voor iedereen die zin had om nog even na te praten. Dat waren er velen, die op allerlei manieren blij gaven van hun enthousiasme voor de gevolgde werkwijze en de manier waarop zij inbreng konden leveren.

Het Burgerforum

Werkplaatsen

De voorstellen die op de Burgertop gemaakt werden zijn noodgedwongen niet erg uitgewerkt, simpelweg omdat de tijd daarvoor ontbrak. Dus hebben we een vervolgtraject ingericht. Werkplaatsen van burgers die de uitwerking van een deel van de ideeën uit de voorstellen voor hun rekening namen. Elke werkplaats koos daarbij een eigen thema. De werkplaatsen kwamen zo vaak bij elkaar als nodig was om tot een uitgewerkt voorstel te komen.

1 juli was de Kick-off in de Burgerzaal van het Stadhuis van Enschede, op 1 november moesten ze hun voorstellen indienen. Dat leek lang maar was dat niet, omdat de zomerperiode er tussen zat. De werkplaatsen waren:

- Werkplaats Scholen
- Werkplaats G'kig Niej-Joar zonder overlast
- Werkplaats Voorlichting
- Werkplaats Handhaving
- Werkplaats Upgraden consumentenvuurwerk
- Werkplaats Verantwoordelijkheid

Campaigners

Vanuit elke werkplaats werd iemand gevraagd om zich aan te melden als zgn. 'campaigner': iemand die vanuit de werkplaats aan de slag wilde met het aan de man brengen van de voorstellen. De campaigners hebben met elkaar en onder leiding van het hoofd communicatie van de Gemeente Enschede een aantal acties ingezet om te zorgen dat Enschede iets van de Vuurwerkdialoog zou merken. De uitgebreide presentaties van de werkplaatsen in de pers. En de presentatie op het digitale platform.

Digitaal Platform

Elke werkplaats kreeg een plek op een digitaal forum op de website van G1000Enschede om de eigen ideeën en voorstellen te delen met de rest van de stad. In de hoop dat daar op gereageerd zou worden. Dat viel tegen, uit eigen beweging waren vooral de werkplaatsleden op het forum actief en weinig stadsgenoten. Pas toen dagblad Tubantia uitgebreid aandacht ging besteden aan de ideeën die in de werkplaatsen werden uitgewerkt, toen kwam er wat verkeer op de website. Maar al met al bleef dit nog beperkt. Om een digitaal platform werkelijk van de grond te krijgen, moet het gecombineerd worden met echte bijeenkomsten.

Werkateliers

Om het werk in de werkplaatsen te ondersteunen zijn op verzoek van de deelnemers een 3-tal werkateliers georganiseerd. Tijdens deze ateliers werkten alle werkplaatsen tegelijkertijd in één

ruimte, maar aan aparte tafels, aan hun eigen voorstellen. Op die manier samenwerken is fijn om informatie uit te wisselen. Wij konden informatie over het proces delen, de deelnemers konden onderling zaken uitwisselen en elkaar informeren wat ze aan het doen waren. In één van de werkateliers konden de deelnemers met lokale experts sparren over hun ideeën. In een ander atelier werden ze o.a. voorbereid op de panelgesprekken en konden ze hun presentatie voorbereiden. Het werken in de ateliers gaf de deelnemers houvast.

Regiegroep

Om met elkaar de opzet en voortgang van het proces te bespreken is een regiegroep ingesteld, bestaande uit een vertegenwoordiger van elke werkplaats en de leden van de projectgroep. In eerste instantie functioneerde deze regiegroep slecht, omdat het doel niet heel duidelijk was. Pas toen in de tweede helft van het Burgerforum er echt een aantal issues onder de deelnemers speelden, werd de functie van de regiegroep duidelijk. Het feit dat de regiegroep op een aparte avond vergaderde en daardoor de agenda's extra belaste hielp ook niet mee.

Het Burgerbesluit

Om de impact verder te vergroten werd de G1000 in Enschede aangepast en uitgebreid met een Burgerbesluit. Voorheen kende de G1000 een diffuus einde. Na de vorming van werkplaatsen was het toen aan deelnemers hoe, wanneer en aan wie zij wilden rapporteren. De vraag van Enschede was van een andere aard en veronderstelde een plenaire afronding en een eenduidig eindresultaat. Daarom werd besloten om het dit keer anders te doen. In de vergadering van 11 november, de 'Slotbijeenkomst' van deelnemers zijn voorstellen gewogen en is over alle voorstellen afzonderlijk gestemd. De aangenomen voorstellen vormden gezamenlijk het Burgerbesluit Vuurwerk van de gemeente Enschede. De vergadering werd voorgezeten door Onno Veldhuizen, de burgemeester. De stemming gebeurde hoofdelijk, door op te staan als je voor een voorstel was. De voorstellen werden ingeleid met een filmpje van de lokale omroep in de vorm van een pitch van 1 minuut. Hierna was er gelegenheid om een stemverklaring af te leggen, voor resp. tegen het voorstel en vond de stemming plaats.

De Slotbijeenkomst stond open voor alle deelnemers van de Burgertop van 10 juni. Vanuit de gedachte dat het mandaat voor de werkplaatsen tijdens de Burgertop door hen geformuleerd is. De werkplaatsen waren aan de slag gegaan met dit mandaat. De deelnemers van de Burgertop konden in die logica het best beoordelen of de voorstellen van de werkplaatsen in overeenstemming zouden zijn met wat zij op 10 juni besproken hebben.

Panelgesprekken

Om de leden te informeren over de voorstellen en de kwaliteit ervan zijn 's ochtends voorafgaande aan de slotbijeenkomst op 11 november panelpresentaties georganiseerd. De 6 werkplaatsen hebben in 6 gespreksrondes met 3 panels een ronde-tafel-gesprek gevoerd: een burger-panel, een expert-panel en een politici-panel. Ieder die dat wilde kon bij de gesprekken meeluisteren en zo zelf zijn of haar mening vormen. En als je er niet bij kon zijn, kon je de gesprekken op afstand volgen via een livestream op de website: zie www.g1000enschede.nl

Het Burgerbesluit – zie ook www.g1000enschede.nl - werd door alle stemgerechtigden van de Burgerraad ondertekend en overhandigd aan de burgemeester om dit besluit ter kennis te brengen van de gemeenteraad met het verzoek dit uit te voeren. Deelnemers die dit wilden konden zich aanmelden voor een zgn. Monitor- of Klankbordgroep. Zij gaan de correcte afhandeling van het Burgerbesluit volgen. Eén van de werplaatsen – Handhaving – van wie het voorstel nipt werd afgewezen door de Burgerraad, gaf aan zelfstandig verder te gaan en haar voorstel ook los van de gemeente uit te willen voeren met die burgers die daarvoor zouden voelen.

Harm van Dijk
Amersfoort, 12 december 2017

BURGERBESLUIT

Wij, burgers van Enschede, in vergadering bijeen op 11 november 2017 in het Stadhuis van Enschede, besluiten om de volgende maatregelen vast te stellen als uitkomst van de Stadsdialoog Vuurwerk - G1000Enschede en deze te overhandigen aan de voorzitter van de gemeenteraad - de burgemeester Onno van Veldhuizen - met het verzoek deze aan de raad van Enschede voor te leggen ter bekrachtiging, met het verzoek de maatregelen uit te voeren of te doen uitvoeren:

- 1. Bij enig kans op schade, gevaar of overlast door vuurwerk, kunnen wij met elkaar afspreken dat er in een bepaald gebied geen vuurwerk afgestoken mag worden. Deze vuurwerkvrije gebieden kunnen vrijwillig of wettelijk worden aangewezen. De positie van deze gebieden kunnen middels gangbare communicatiemiddelen kenbaar worden gemaakt.*
- 2. Een campagne door en voor de hele stad: wij Enschedeërs kunnen met zijn allen een fijn oud en nieuw vieren waarbij iedereen het naar zijn zin heeft. De campagne roept een gevoel van verantwoordelijkheid op en zet mensen ertoe aan hun eigen gedrag en dat van hun directe omgeving kritischer te bekijken. De campagne die ieder jaar opnieuw ingezet wordt bereikt uiteindelijk een cultuuromslag in de stad.*
- 3. De werkplaats scholen wil de bewustwording omtrent vuurwerk bij de jeugd vergroten. Doel is dat zij op een veilige manier voor zichzelf en omgeving prettig en feestelijk de jaarwisseling vieren. Investeren in bewustwording bij de jeugd ziet deze werkplaats als grote meerwaarde. Immers 'jong geleerd, is oud gedaan'.*

Aldus vastgesteld en besloten, Enschede, 11 november 2017

De leden van de vergadering:

[Klik hier voor het volledige verslag, inclusief alle voorstellen.](#)

Workshop 3: The Citizens Assembly Ireland

Met: Patrick Chalmers, journalist *The Guardian* en initiatiefnemer 'All Hands On' -
David Farrell, lead researcher en aanstichter van de Citizens Assembly in Ierland

The Citizens Assembly Ireland

Als logisch vervolg op de conventie over de grondwet, waar 2/3 van de deelnemers al bestond uit gelote burgers, werd in 2016 het initiatief genomen voor een volledig gelote Citizens Assembly, een Burgerraad met 99 leden op nationaal niveau, om een aantal belangrijke politieke problemen te bespreken en aanbevelingen te doen. Het eerste onderwerp waarover de Assembly geadviseerd heeft is abortus en wijziging van het 8e Amendement, in Ierland tot dan een zgn. 'wicked problem' waarbij de gevestigde politiek onder invloed van sterke polarisatie niet meer voor of achteruit kon.

Patrick Chalmers maakte, in het kader van zijn documentaire serie over democratische vernieuwing 'All Hands On' een documentaire over The Citizens Assembly Ireland. David Farrell was de lead researcher en aanstichter van de Citizens Assembly. ●

Achtegrondinformatie:

- Toelichting op *The Irish Citizens Assembly*

Gaeilge
Contact us

Home

About the Citizens' Assembly

News

Submissions

Resource Area

Meetings

Welcome to the Citizens' Assembly

The Citizens' Assembly was an exercise in deliberative democracy, placing the citizen at the heart of important legal and policy issues facing Irish society. With the benefit of expert, impartial and factual advice the 100 citizen Members considered the topics below. Their conclusions formed the basis of a number of reports and recommendations that were submitted to the Houses of the Oireachtas for further debate by our elected representatives.

The Eighth Amendment of
the Constitution

Challenges and
Opportunities of an
ageing population

Making Ireland a
leader in tackling
climate change

Manner in which
referenda are held

Fixed term
parliaments

This version: September 6, 2018

The Irish Citizens' Assembly, 2016-18

David Farrell

University College Dublin

In Europe, deliberative democracy has taken a constitutional turn.¹ Iceland, Ireland, Estonia, Luxembourg and Romania are among a growing list of countries that have turned to some extent to deliberative processes to reform their constitutions. These follow earlier experiments in the Netherlands and in parts of Canada – the citizens' assemblies that considered electoral reform.² What these experiments in constitutional reform share is the central role played by random samples of citizens. Ireland has been at the forefront of this trend; indeed, it has become something of a trail-blazer. It is, after all, the first case in which the process has been employed a second time. The Irish Citizens' Assembly of 2016-18, which was established by the Irish government, followed upon the Convention on the Constitution, held in 2012-2014. The purpose of this brief note is to set out the basic details of the Citizens' Assembly – how it was set up, how it operated, and its outcomes.

The Citizens' Assembly (www.citizensassembly.ie) was established by the Irish government in October 2016; its work concluded in the late spring of 2018. It followed closely the model of the 2012-14 Irish Constitutional Convention in having as its members 99 citizens selected at random by a leading market research company, Red C, and an independent chair (a supreme court judge).³ The resolution establishing the Citizens' Assembly gave it five items to consider (Table 1): abortion, the challenges and opportunities of an ageing population, fixed-term parliaments, the manner in which referenda are held, and how the state can make Ireland a leader in tackling climate change.⁴

Its design was characterized in particular by two main features. First, the members were regular citizens selected from the wider population. The selection of the 99 citizens was stratified based on four demographic targets: sex, age, social class and region, with the

market research company’s recruiters cold calling door-to-door to select the 99 members, and – at the same time – 99 substitute members. In large part, perhaps, reflecting the fact that members did not receive an honorarium and that only out of pocket expenses were recompensed, there was never a full turnout at any of the meetings – as Table 2 shows. There was also a high turnover of members, that required repeated rounds of recruitment by Red C, resulting in a grand total of 152 members who were recruited over the Assembly’s 15 months of operation.⁵

Table 1. The Irish Citizens’ Assembly: topics, public interest, meetings, output

Topic	Numbers of days of meetings ^a	Public submissions ^b	Output	Date report sent to Parliament	Government reaction
The Eighth Amendment of the Constitution (abortion)	9.5 days	12,200	1 key recommendation (in various parts)	29 June 2017	Considered by a special parliamentary committee. Government accepted proposal for a referendum. Referendum passed in May 2018
How we best respond to the challenges and opportunities of an ageing population	4 days	122	15 recommendations plus 6 ancillary ones	8 December 2017	No reaction to date
How the state can make Ireland a leader in tackling climate change	4 days	1,185	13 recommendations	18 April 2018	A special parliamentary committee has been established to consider the report
The manner in which referenda are held	1.5 days	206	8 recommendations	21 June 2018	No reaction to date
Fixed term parliaments	1 day	8	7 recommendations	21 June 2018	No reaction to date

a Based on the published schedules for each weekend. This does not account for timetable over-runs, which proved to be pretty acute on several weekends. The numbers of days of meeting have been rounded to the nearest half day, excluding the time spent voting and counting the ballots.

b Number of public submissions on the topic in question published on the CA website.

The second feature that marks this process out as a mini-public was its mode of operation. The members were arranged in circular tables of seven-to-eight. At each table there was a trained facilitator and a note-taker. The role of the facilitator was to ensure that roundtable discussions kept to the point and were respectful, and that every member had an equal opportunity to speak. In surveys of members after each meeting there were a battery of questions on the quality of facilitation and the small table discussions (some of which are

used in the analysis that follows), thus ensuring a strong element of quality control of the process. The table allocations were rotated after each weekend so that members were mixed around.

Table 2. Membership turnover and survey response rates

Weekend	Topic	Meeting dates	Number of new members recruited	Total number of members ^a	Number of members present	Survey response rate Saturday	Survey response rate Sunday
1	Abortion	26-27 Nov 2016	11	98	76	76	73
2		7-8 January 2017	4	99	81	81	79
3		4-5 February	9	99	89	89	85
4		4-5 March		96	86	82	84
5		22-23 April		95	92	91	87
6	Ageing	10-11 June	7	98	73	70	70
7		8-9 July	6	99	80	78	78
8	Climate change	30 Sept-1 October	1	98	83	81	74
9		4-5 November	2	95	80	77	74
10	Referendums	Jan 13-14 2018	13	99	87	86	81
11	Fixed-term parliaments	April 14-15		91	73	67	71

^a Not including the Chair (i.e. target full membership of 99)

Meetings took place roughly once a month, lasting for most of the weekend (all day Saturday and all of Sunday morning; on some occasions the Sunday sessions stretched into the mid-to-late afternoon). The itinerary (which was agreed by a steering group made up of the members, and advised by an expert advisory group) generally consisted of the following main types of activity (this is illustrative):

- Presentations by legal, ethical and medical experts (between 15-30 minutes in length. Briefing papers were circulated days in advance so that the members had an opportunity to read them. The briefings and presentations were designed to be as objective as possible; though on occasions – notably when dealing with ethical matters – there were experts with differing perspectives pitched against each other.
- There were also presentations by advocacy groups and on occasions (notably when discussing abortion) personal testimonials by a number of women.
- Question and answer sessions.
- Small group roundtable facilitated discussions in closed session (i.e. no cameras or recording).
- Private reflective moments in which the members were invited to write their personal responses to a series of questions.

As Table 1 shows, the treatment of the five topics varied in quite significant ways, most notably in terms of the amount of time devoted to a topic, ranging from one day in the case of fixed-term parliaments to nine and a half days in the case of abortion. In part this variation reflected the level of complexity of the topic, though clearly climate change warranted more than just the four days allotted to it, indicating that budgetary limitations and political interests mattered too. The variation in time, of course, also reflected levels of interest in the topic, as shown by the wide difference in numbers of public submissions – over 12,000 on abortion versus a mere eight on the topic of fixed-term parliaments.

Table 2 reveals another feature of the Irish process, namely the large turnover in membership (requiring repeated rounds of recruitment to fill the gaps), and the challenge of getting members to turn up. The first and final meetings stand out starkly in this regard: only 76 members turned up for the first meeting, whereas for the final meeting there were only 73 members in attendance. This is very different from the experience of the Canadian and Dutch cases, which tended to experience far lower levels of turnover and far higher levels of turnout (Fournier et al. 2011). It is likely that an important factor in the Irish case was the decision not to provide members with an honorarium in recognition of the time and effort they put into the process, a point noted by the Chair of the Citizens' Assembly in its final report.⁶

Notes

¹ X. Contiades and A. Fotiadou 2017 (eds.), *Participatory constitutional change: the people as amenders of the constitution*. London: Routledge; Min Reuchamps and Jane Suiter 2016 (eds.), *Constitutional Deliberative Democracy in Europe*. Colchester, Essex: ECPR Press.

² Patrick Fournier, Henk van der Kolk, R. Kenneth Carty, André Blais, Jonathan Rose 2011, *When citizens decide: Lessons from Citizen Assemblies on Electoral Reform*. Oxford: Oxford University Press.

³ The main area of distinction between the Constitutional Convention and the Citizens' Assembly was that the former's membership included 33 members of parliament, with a smaller number of citizen member (66). It is likely that the reason for not including politician members on this occasion was due to the first topic being considered – abortion – which has proven to be politically sensitive and therefore one that many politicians would prefer to steer clear of. For more on the Convention, see David Farrell, Clodagh Harris and Jane Suiter. 2017. Bringing people into the heart of constitutional design: the Irish Constitutional Convention of 2012-14, in Contiades and Fotiadou (eds.), *Participatory constitutional change*.

⁴ This rather eclectic set of topics was the product of the intense and long negotiations preceding the establishment of the government resulting from the 2016 election. The resolution announcing the establishment of the Assembly is available here:

<http://oireachtasdebates.oireachtas.ie/debates%20authoring/debateswebpack.nsf/takes/seanad2016071500002?opendocument#T00100>

⁵ Details of the methodology used to recruit the members and the representatives of the membership are available here: <https://www.citizensassembly.ie/en/About-the-Citizens-Assembly/Who-are-the-Members/>

⁶ See chapter 8 of the final report, available here: <https://www.citizensassembly.ie/en/Manner-in-which-referenda-are-held/Final-Report-on-the-Manner-in-Which-Referenda-are-Held-and-Fixed-Term-Parliaments/Final-Report-on-Manner-in-which-Referenda-are-Held-Fixed-Term-Parliaments.pdf>

Klik hier voor meer informatie.

Workshop 4: G1000Steenwijkerland

met: Jerphaas Donner, begeleider Burgerforum en Burgerraad -

Frans Resink, deelnemer G1000Steenwijkerland -

Petra Wagenaar, beleidsadviseur Gemeente Steenwijkerland

G1000Steenwijkerland

‘Hoe wordt Steenwijkerland energieneutraal?’ was de leidende vraag voor de G1000Steenwijkerland. Toen de wethouder politiek in de hoek was gemanoevreerd waar het ging om het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente, werd de G1000 gezien als oplossing om de impasse te doorbreken. Dat is, opnieuw met een Burgerraad en een Burgerbesluit, glansrijk gelukt. Vlak voor de vakantie heeft de gemeenteraad de nieuwe wethouder groen licht gegeven om het Burgerbesluit als uitgangspunt te nemen voor het duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Ondanks dit klinkende resultaat ontwikkelde de relatie met de gemeente zich op een onverwachte manier. Is samen optrekken als gelijkwaardige partners lastiger als gedacht? ●

Achtegrondinformatie:

- Verkort verslag van de G1000Steenwijkerland

Met steun van:

Energieneutraal; waar gaat het over?

Energieneutraal wat is dat?

In de kranten en op het nieuws hoor je regelmatig berichten over duurzame energie zoals zonnepanelen op daken, een toekomst zonder gasaansluiting of een windmolen. We weten dat onze fossiele brandstoffen zoals olie, gas en kolen eindig zijn. Het verbruik ervan leidt tot allerlei ongewenste gevolgen voor de aarde.

Hoog tijd om na te denken over alternatieven en wat wij in Steenwijkerland daar zelf aan kunnen doen. Met als uiteindelijke ambitie: Steenwijkerland

energieneutraal. Daarbij wekken we alle energie die we verbruiken zelf op via nieuwe duurzame energiebronnen.

Voorbeelden

Voorbeelden van nieuwe energie-initiatieven zijn (energie)coöperaties, de zonneprojecten op bedrijfsdaken, maar uiteraard ook de zonnepanelen op de woningen in onze gemeente.

Zelf energie opwekken kan ook financiële voordelen opleveren. Het realiseren van nieuwe duurzame energievoorzieningen biedt daarmee volop kansen.

Overstap naar duurzame energie

In 2020 moet 14% van alle gebruikte energie in Nederland duurzaam zijn. En in 2050 moet bijna alle energie van duurzame bronnen afkomstig zijn.

G1000; een mooie kans om je te laten horen!

Burgertop

18 november

Deze G1000 heeft als centrale vraag *'Hoe maken wij Steenwijkerland samen energieneutraal?'*

Het G1000traject gaat van start met een **Burgertop**. Een groot evenement waarbij op één dag 300 burgers, werkgevers, politici, ambtenaren en vrije denkers met elkaar in gesprek gaan en voorstellen maken.

Burgerforum

7 december tot 21 maart 2018

De voorstellen van de burgertop worden voorgelegd aan de rest van Steenwijkerland in het **burgerforum**. Iedere inwoner kan via dit forum reageren. Dat kan online, maar we komen ook naar je toe. We starten het burgerforum met het vormen van werkplaatsen. Zij halen de reacties op en verwerken deze.

Als je mee wilt werken in een werkplaats dan kun je je daarvoor opgeven aan het eind van de Burgertop.

Burgerraad

7 april 2018

We ronden de G1000 af met een slotbijeenkomst: **de Burgerraad**. Die bestaat uit deelnemers van de Burgertop. Zij beoordelen de voorstellen die door de werkplaatsen zijn ingediend. Sommige worden aangenomen, andere niet. De voorstellen die aangenomen worden vormen samen

HET BURGERBESLUIT

Dit wordt aan de gemeenteraad aangeboden met het verzoek om het besluit uit te voeren.

1. Inleiding

HOE WORDT STEENWIJKERLAND ENERGIENEUTRAAL?

Op zaterdag 7 april 2018 kwamen 64 burgers van Steenwijkerland bij elkaar in het Vestzaktheater van theater De Meenthe om samen een besluit te nemen hoe Steenwijkerland het beste energieneutraal kan worden. Burgemeester Rob Bats werd gevraagd als voorzitter voor deze bijeenkomst – de 1e Burgerraad van Steenwijkerland. Op tafel lagen 21 voorstellen van 9 werkplaatsen van inwoners, ambtenaren, experts en ondernemers, allen burger van Steenwijkerland. Zij hadden de voorstellen opgesteld, de meesten gewoon in hun vrije tijd.

Men kon zich aanmelden voor deze taak tijdens de G1000Burgertop van 18 november 2017. Helemaal in lijn met de boodschap van een G1000: deelnemers aan de G1000 werken zelf de zaken uit die zij belangrijk vinden. De burgers in de 9 werkplaatsen hadden dat begrepen: zij gingen na 18 november in hun vrije tijd aan de slag. In een 3-tal gezamenlijke werkateliers en afzonderlijke werkplaatsbijeenkomsten werd stap voor stap toegewerkt naar een definitief voorstel.

Op de ochtend van de Burgerraad werden de voorstellen in hun definitieve vorm gepresenteerd. Tijdens de daaropvolgende zitting van de 1e Burgerraad werden de voorstellen door de 64 leden kritisch beoordeeld. En namen zij samen de beslissing wat zij echt de moeite waard vonden om uit te voeren: het eerste Burgerbesluit van Steenwijkerland. De Burgerraad heeft Rob Bats verzocht het Burgerbesluit voor te leggen aan de Gemeenteraad met het verzoek deze uit te voeren. We zullen binnenkort zien hoe de politiek hier op gaat reageren. Bemoedigend was het om te zien dat een ruime meerderheid van de nieuwe raad tijdens de Burgerraad als toehoorder aanwezig was om de beraadslagingen te volgen.

Hoe kwam het zover?

In 2013 werd in de raad van Steenwijkerland een motie aangenomen waarin de raad met het college afsprak dat in 2020 al het huishoudelijke energieverbruik met bronnen binnen de gemeente opgewekt zou worden. Dit gaat om 39% van het totale energieverbruik binnen de gemeente. Deze doelstelling was onder andere gebaseerd op ambitieuze plannen op het gebied van mestvergisting en biomassa. Di bleek anders te lopen dan verwacht, waardoor in 2016 opnieuw een plan gemaakt moest worden hoe de doelen bereikt zouden kunnen worden. Daarvoor lagen verschillende opties op tafel, waaronder zonneweides en windmolens. Allerlei partijen betrokken al snel de stellingen waarmee de discussie niet eenvoudiger werd. Na een succesvolle kennismaking met de G1000-aanpak in Belt-Schutsloot, één van de kleine kernen in Steenwijkerland, besloot het college in de zomer van 2017 om een partnerschap aan te gaan met het Platform G1000.nu en samen een gemeentebrede raadpleging van burgers te organiseren in de vorm van een G1000. Dit partnerschap, waarbij de gemeente de principes van de G1000 beloofde te respecteren, werd het vertrekpunt voor een intensieve samenwerking van driekwart jaar, die op 7 april uitmondde in het Burgerbesluit Steenwijkerland.

G1000.nu

Het Platform G1000.nu is een burgerinitiatief en is opgericht na de eerste G1000 in Amersfoort. Zie www.g1000.nu. Doel van het platform is democratische vernieuwing door inzet van dialoog en loting. Middel is het organiseren van een G1000 in elke gemeente. Om lokale initiatieven

te ondersteunen heeft het Platform een werkwijze, een aantal hulpmiddelen en expertise ontwikkeld om het voor lokale initiatiefnemers makkelijker te maken een G1000 te organiseren of om gemeentes te begeleiden bij de organisatie ervan. Tot en met 2017 heeft het Platform in totaal 22 Burgertoppen – waaronder 16 G1000-en – georganiseerd en helpen organiseren.

Voor het Platform was de casus Steenwijkerland de tweede samenwerking met een gemeente. De eerste gemeente was Enschede. Het principe van delen van eigenaarschap – centraal in een G1000 – blijkt ook hier van toepassing op de organisatie van een G1000: als de Gemeente mede-eigenaar is, worden de resultaten veel makkelijker door haar geaccepteerd. De samenwerking met de gemeente, de inrichting van het Burgerforum, de opzet van de Burgerraad zijn inmiddels alle verder geoptimaliseerd. We kunnen dus zeggen dat de G1000 zich heeft ontwikkeld tot een succesvol prototype voor democratische vernieuwing op lokaal niveau. Met potentie om dit ook op andere niveaus – regionaal, nationaal – in te zetten ●

“Het is van belang je in te zetten voor je gemeente, waar nog bij komt dat het door de G1000 nagestreefde doel, een mooi doel is.”

-Anoniem (via enquête) -

3. Burgertop

18 november 2017

Op zaterdag 18 november zijn 275 Deelnemers ingegaan op de uitnodiging voor de Burgertop G1000Steenwijkerland, die is gestuurd naar 7000 burgers op basis van loting. Werkgevers en professionals die zich met energie en duurzaamheid bezig houden zijn uitgenodigd. Ambtenaren enthousiast gemaakt om mee te doen en politici uitgenodigd om deel te nemen. Dit alles vanuit één van de leidende principes van de G1000: het hele systeem in de zaal – de verschillende actoren in de gemeenschap rond de vraag doen mee.

De overige 6 principes op een rij:

- Gelijkwaardigheid – we zijn allemaal burgers van dezelfde gemeenschap
- Loting – iedereen heeft een gelijke kans om deel te nemen
- Dialoog – de zoektocht naar wat we delen en niet waarin we verschillen
- Deelnemers leiden zichzelf – wij weten zelf het best wat belangrijk is voor onszelf en onze gemeenschap
- Transparantie – het is altijd helder hoe de keuzes in het proces tot stand komen
- Veiligheid – het is voor iedereen veilig om deel te nemen

Wereld café

Het ochtendprogramma begint met een ‘World Café’, hier Energie-café gedoopt, waarbij de deelnemers in 3 rondes van 20 minuten aan een tafeltje met 4 personen spreken over een centrale vraag. Na die eerste ronde zoekt iedereen een nieuwe tafel met nieuwe personen en begint het gesprek over de tweede vraag. En vervolgens, na weer een wissel, een gesprek van 20 minuten over de 3e vraag. Zo spreekt iedere deelnemer binnen 11/2 uur 9 mede-deelnemers over het onderwerp.

Dialoog

De deelnemers worden na een korte inleiding door de moderator uitgenodigd om aan tafels plaats te nemen met drie andere genodigden, bij voorkeur mensen die ze nog niet kennen.

Aan de tafel gaan ze in gesprek over de vraag:

“Waarom is Energieneutraliteit belangrijk voor Steenwijkerland?”. Na 20 minuten typen alle deelnemers een woord in dat hen tijdens deze

“Ik vond dit harstikke leuk en voor aan de lijn krijgen mopperaars de kans om hun stem te laten horen. Ik vond vooral het niet in discussie maar in dialoog gaan heel leerzaam en volgens mij kwam er daardoor veel meer uit en hadden niet alleen de zenders het woord.”

-Anoniem (via enquête) -

Voorstellen

Nadat de deelnemers zelf de zaal opnieuw hebben ingericht met tafels voor acht personen, in plaats van vier, begint het tweede deel van het hoofdprogramma. De tafels staan in vakken die gekoppeld zijn aan de agenda. Als alle deelnemers een plaats hebben gekozen gaan ze samen aan de slag om een voorstel te maken. Eerst vertelt iedere deelnemer wat hij of zij belangrijk vindt op het gekozen thema. De werkplaats maakt vervolgens een titel waaraan men verder gaat werken met een korte introductie. Dan kan iedereen even de benen strekken om bij de burens de titels en de dromen te bekijken. Vervolgens werkt iedere werkplaats een presentatie.

Presentaties

Als de presentaties klaar zijn wordt de zaal door de deelnemers leeggemaakt en kan er worden gestemd. Iedereen loopt langs de beeldschermen en bekijkt elkaars presentaties. Vervolgens kan er met behulp van een badge die een RFID-chip bevat worden gestemd. Deze chip wordt door G1000 geladen met 4 stemmen. Door de badge langs een lezer te halen die onder het scherm met een voorstel is aangebracht, wordt de stem uitgebracht. Met behulp van speciaal voor G1000 ontwikkelde software worden de stemmen vervolgens 'real time' uitgelezen en de resultaten direct aan de deelnemers getoond. De 10 voorstellen met de meeste stemmen zijn:

1. 4.4 Cooperatie Energiek Steenwijkerland i.o (54 stemmen, thema Samenwerking / Collectiviteit)
2. 5.2 Besparing als nieuwe bron! 51 (51 stemmen, thema besparen)
3. 3.4 Opgewekt naar circulaire energie!(39 stemmen, thema Toekomst)
4. 2.1 De opslag van duurzame energie (thema Investeren)
5. 1.0 De vrijblijvendheid voorbij (38 stemmen, thema Bewustwording)
6. 1.4 Energiemakelaar (38 stemmen, thema Bewustwording)
7. 8.1 Vertel iedereen het verhaal: energieneutraal! (36 stemmen, Stimuleren en subsidie)
8. 4.2 Energieplatform (35 stemmen, Samenwerking / Collectiviteit)
9. 2.0 Niets uitsluitend, kennis en participatie! (31 stemmen, Investeren)
10. 5.3 Wat je bespaart.... hoef je niet op te wekken (31 stemmen, thema Besparen)

Bij het verlaten van de zaal krijgen de deelnemers het verzoek om zich aan te melden voor het vervolg – de uitwerking van de ideeën in concrete voorstellen. Aangezien zij met elkaar eigenaar zijn van de ideeën, zullen zij er zelf mee aan de slag moeten. Zo'n 140 deelnemers meldden zich spontaan aan voor het Burgerforum dat op 7 december van start gaat. De G1000Burgertop eindigt met een drankje en een hapje voor iedereen die zin heeft om nog even na te praten. Dat zijn er velen, die op allerlei manieren blij geven van hun enthousiasme voor de gevolgde werkwijze en de manier waarop zij inbreng konden leveren ●

“goed georganiseerd en duidelijke uitleg door G1000 team.”

-Anoniem (via enquête) -

4. Burgerforum

7 december 2017 t/m 21 maart 2018

Op donderdagavond 7 december gaat het Burgerforum G1000Steenwijkerland van start. Het forum duurt tot het G1000Burgerbesluit van 7 april 2018 en kent in Steenwijkerland, drie gezamenlijke werkateliers, 9 werkplaatsen, een regiegroep, een begeleidingsgroep, een digitaal platform en een projectteam.

Werkplaatsen

De voorstellen die op de Burgertop gemaakt werden zijn (nog) niet erg uitgewerkt, simpelweg omdat de tijd daarvoor ontbrak. Daarom is een vervolgtraject ingericht. Werkplaatsen van burgers die de uitwerking van een deel van de ideeën uit de voorstellen voor hun rekening namen. Elke werkplaats kiest daarbij een eigen thema. De werkplaatsen komen zo vaak bij elkaar als nodig was om tot een uitgewerkt voorstel te komen.

Platform en website

Elke werkplaats krijgt een plek op een digitaal forum op platform.g1000steenwijkerland.nl om de eigen ideeën en voorstellen te delen met de rest van Steenwijkerland. Elke werkplaats heeft een eigen domein, waar informatie kan worden gedeeld. Daarnaast worden alle voorstellen voor het Burgerbesluit op het platform geplaatst. In totaal had het platform 825 bezoekers. De website van G1000Steenwijkerland is 2045 maal bezocht. De voorstellen zijn eveneens via twitter, facebook en de Steenwijker Courant (oplage 20.000) huis aan huis, verspreid.

Werkateliers

Om het werk in de werkplaatsen te ondersteunen zijn 3 werkateliers georganiseerd. Tijdens deze ateliers werken alle werkplaatsen tegelijkertijd in één ruimte, maar aan aparte tafels, aan hun eigen voorstellen en om informatie uit te wisselen. Ook kan G1000 op die avonden informatie over het proces delen. In twee werkateliers kunnen deelnemers met landelijke en lokale experts sparren over hun ideeën. In een ander atelier worden ze voorbereid op de panelgesprekken en kunnen ze hun presentatie voorbereiden. Het werken in de ateliers geeft de deelnemers houvast.

Regiegroep

Om met elkaar de opzet en voortgang van het proces te bespreken is een regiegroep ingesteld, bestaande uit een vertegenwoordiger van elke werkplaats en de leden van de projectgroep. De regiegroep vergadert voor ieder werkplaatsatelier en één maal, vlak voor de Burgerraad, op een eigen avond.

Begeleidingsgroep ambtenaren

Iedere werkplaats heeft één of twee contactambtenaren. Zij assisteren onder andere in het contact met de gemeente. De begeleiders krijgen in een bijeenkomst informatie over hun taak en rol binnen de groep.

“Een goede vorm van inspraak.”

-Anoniem (via enquête) -

Projectteam

Op het gemeentehuis is een projectteam opgezet dat zorg draagt voor organisatie en communicatie. Dit team werkt nauw samen met het team van G1000.

Spoor 2

Een G1000 rond energieneutraal Steenwijkerland begint niet bij nul. Burgers en bedrijven zijn soms al jaren bezig met dit thema. Deze groep kan een belangrijke motor en samenwerkingspartner vormen in de uitvoering van het burgerbesluit. Om helder te krijgen om wie het gaat zijn 21 initiatieven in Steenwijkerland bezocht en beschreven op de pagina www.g1000steenwijkerland.nl/initiatieven/.

Scheerwolde, donderdagavond 7 december 2017 Start G1000Burgerforum

In centrum De Wielewaal in Scheerwolde komen donderdagavond 7 december zo'n 70 deelnemers aan de burgertop van 18 november, samen om een vervolg te geven aan de G1000Steenwijkerland Energieneutraal. De bijeenkomst vormt de start van het Burgerforum. Het Burgerforum vindt plaats tussen de Burgertop en het Burgerbesluit. Bij de start van het Burgerforum formeren de deelnemers zelf de werkplaatsen. Zij clusteren alle ideeën uit de 33 voorstellen van de Burgertop. Die clusters vormen vervolgens de werkplaatsen.

"De ervaring van het proces om burgers te betrekken was leuk en leerzaam. Het kost wel veel avonden aan vrije tijd."

-Anoniem (via enquête) -

Vragen

Tijdens de introductie komen veel vragen uit de zaal. Wat gebeurt er met plannen die worden weggestemd? Kan er ook sprake zijn van een voorgekookte stemming bij het Burgerbesluit?

Antwoord G1000: *"Alle voorstellen kunnen worden aangenomen door de burgers. Het is niet zo dat één voorstel moet winnen"*. Moet het Burgerbesluit niet eerst naar het College?

Antwoord G1000: *"Dit is een proces van de burgers, dat leggen we rechtstreeks voor aan onze vertegenwoordigers in de gemeenteraad"*. Maar is het College dan wel akkoord met het proces?

Antwoord G1000: *"Tot vanavond had het college kunnen ingrijpen. Nu hebben we niemand meer nodig om onze mening te vormen en kunnen we onze plannen zelf voorleggen aan de raad. Het is echt niet nodig om eerst bij het college langs te gaan"*.

Prioriteren

Na de inleidende besprekingen volgt het stickeren van de ideeën uit de voorstellen van de G1000. Er hangen rond de 600 post'its met een idee erop. De deelnemers krijgen ieder 4 stickers om mee te stemmen. De post'its zonder stickers worden op vellen geplakt die beschikbaar blijven voor de later op de avond te vormen werkplaatsen. De overgebleven ideeën worden vervolgens geclusterd door de deelnemers. Van de 11 clusters blijven er 9 over. Samen met de zaal worden ze voorzien van een titel: Dicht bij huis, Bewustwording, Nieuwe energie, Voeding, Duurzame mobiliteit, Informeren, Energiecoöperatie, (Gemeente)Beleid. Acht werkplaatsen hebben zich gevormd. De werkplaats Nieuwe energie splitst zich al tijdens de avond omdat de werkplaats wel erg groot is.

Werkplaatsen

Tijdens een rondje langs de werkplaatsen zegt de werkplaats "Bewustwording", Al jullie fantastische plannen hebben bewustwording nodig om een succes te worden. "Duurzame mobiliteit" gaat zich bezig houden met duurzaam vervoer, openbaar vervoer maar ook met glasvezel en aanverwante zaken. "Informatie" gaat vooraf aan bewustwording. We hebben ideeën verzameld die we verder gaan uitwerken. Zo gaan we aan de slag met de energiescan.

"Voeding" gaat zich bezig houden met minder voedseltransport, scholen, bijen en alles wat met transport te maken heeft. "Dichtbij Huis" heeft gesproken over woningen energieneutraal, en een woning abonnement: De investering/lening in duurzame energie wordt terugbetaald via de bespaarde kosten. We willen de randvoorwaarden zo organiseren dat energiebesparing voor de eigen woning interessant wordt. De werkplaats "Gemeentelijk beleid" wil duidelijkheid over de kaders waarbinnen de voorstellen kunnen worden gerealiseerd. Ook vinden ze dat de gemeente het goede voorbeeld moet geven. "Alles wat we samen bedenken moet natuurlijk wel uitgevoerd worden" De werkplaats "Coöperatie" gaat inventariseren wat er al voor initiatieven zijn in samenwerken met de gemeente. "Nieuwe energie" was een vrij grote werkplaats. Er is een splitsing gemaakt tussen "restenergie" en "nieuwe energie". De technieken zijn bekend. "Maar hoe moeten we dat configureren om dat ook uitgevoerd te krijgen?". De werkplaats "Andere duurzame energie dan zon en wind" gaat op zoek naar kennis over besparing en hernieuwbare energie, als aardwarmte en biomassa. De werkplaats gaat verkennen wat er mogelijk is in Steenwijkerland ●

5. Werkplaatsateliers

18 januari 2018 t/m 21 maart 2018

Willemsoord, donderdag 18 januari 2018

werkplaatsatelier 1: Werkplaatsen laten zich inspireren

In het Dorpshuis van Willemsoord, komen de werkplaatsen van de G1000Steenwijkerland bij elkaar om deel te nemen aan een zogenaamde 'kenniscarrousel'. Er zijn 12 experts aanwezig op zeer diverse gebieden. Sommigen op verzoek van de werkplaatsen zelf. Zo is er een vertegenwoordiger van de Gebiedscoöperatie Zuid-West Drenthe en zijn er vertegenwoordigers van Buurtauto en Buurkracht. Ook energiebedrijven Enexis en Rendo zijn van de partij evenals een initiatievenmakelaar op het gebied van energie en de gemeente Steenwijkerland. Geïnteresseerden in bewustwording kunnen terecht bij een communicatie expert en Nieuwleusen Synergie presenteert hun ervaringen met een coöperatie die zowel een kringloopwinkel als twee windmolens beheert.

Experts

Alle experts hebben een eigen tafel waar de deelnemers 25 minuten kunnen aanschuiven. Aan iedere tafel worden de experts bevraagd. Er zijn zoveel vragen dat het voor de deelnemers soms moeilijk is zich los te maken van de tafel voor de volgende ronde waar ze aan kunnen schuiven bij een andere expert naar keuze. Zo krijgt iedere deelnemer de kans om drie experts te spreken. Deelnemers krijgen veel antwoorden, maar sommigen blijven enigszins in verwarring achter door de hoeveelheid kennis. Deelnemers van de werkplaats Bewustwording, Marja Geerdink en Tineke Filarski zijn zeer geïnspireerd door de gesprekken: *"Het heeft mijn eigen bewustwording verdiept waardoor ik het verhaal beter kan uitdragen"*, aldus Tineke.

Volop gemotiveerd

Een rondje langs de werkplaatsen maakt duidelijk dat ze nog volop gemotiveerd zijn om aan de slag te gaan. Werkplaats Coöperatie komt de volgende maandag alweer bij elkaar om verdere stappen te zetten. Vanavond hebben ze gesproken met Nieuwleusen Synergie, een dorpscoöperatie. Er zijn veel mogelijkheden. Je kunt als coöperatie heel wat voor elkaar betekenen. Het is ook breed; in Nieuwleusen beheert de coöperatie een kringloopwinkel en hebben ze onlangs twee windmolens aangeschaft. De werkplaats Gemeentelijk beleid heeft nog de nodige vragen aan de gemeente. Ze hebben vanavond veel gehoord maar hebben een vervolgspraak gemaakt om verder te spreken over het beleid rond duurzaamheid bij de gemeente. Vragen zijn bijvoorbeeld: *“Hoe zit het met zon- en windenergie? Hoeveel geld is er beschikbaar?”* Ze hopen dat de gemeente daar antwoord op kan geven.

Platform

De werkplaats Informeren gaat met alle informatie aan de slag om zoveel mogelijk mensen te betrekken en de kennis door te geven. Er is een platform opgezet waarop de werkplaatsen hun voorstellen kunnen presenteren (www.platform.g1000steenwijkerland.nl/). Iedere inwoner kan een like geven en commentaar leveren. Wat betreft het platform wordt het een uitdaging om te zorgen dat de inwoners van Steenwijkerland het weten te vinden. Eén van de jongere deelnemers aan de bijeenkomst Christiaan Van der Zwan vond het interessant om te zien wat er buiten Steenwijkerland allemaal gebeurt aan initiatieven. *“We kunnen nog zoveel bereiken met het potentieel dat we in de gemeente hebben. De G1000 is een start om initiatieven echt van onderop en met elkaar te nemen”*, aldus een enthousiaste Christiaan.

Informatie

Dicht bij Huis duizelt het nog wat van alle informatie. *“We proberen al die kennis op een rij te krijgen en in ons voorstel te verwerken. We willen intensiever isoleren, duurzame energie gaan gebruiken en de mensen daarin meekrijgen.”* Er is ook een werkplaats Nieuwe energie, andere alternatieven. Die gaat de komende week de ervaringen die ze vanavond hebben opgedaan samen verwerken in voorstellen om biomassa en aardwarmte bekend te maken en ervoor te zorgen dat het meer wordt toegepast. Voor Nieuwe energie wind en zon is het technische gedeelte niet het grootste probleem. Het fysieke netwerk om energie door te transporteren lijkt ook voldoende. *“Moeilijker is om ervoor te zorgen dat we wind en zon in Steenwijkerland als positief gaan ervaren. We gaan daarvoor ook buurten bij de werkplaats bewustwording”*.

Inspiratie

Duurzame mobiliteit heeft veel inspiratie opgedaan bij de expert van de buurauto. Ze moeten de informatie nog verwerken en delen. Ze willen ook graag spreken over een groene code. Dat kan een eindproduct zijn van de samenwerking in de G1000. Een groene code is een lijstje met gedragsadviezen als: Woon waar je werkt en winkel waar je woont. Haal spullen en mensen uit de directe omgeving. Je kunt dat voor burgers maken maar ook voor gemeente en bedrijven.

“Altijd doen, super leuk! Besef je alleen wel dat er ook de nodige inspanningen van je verwacht worden.”

-Anoniem (via enquête) -

Bewustwording dacht dat ze al heel ver waren met een middel maar hoorde vanavond dat ze eerst een strategie moesten bedenken voordat ze middelen gaan ontwikkelen. Het advies is daarbij om de boodschap vooral praktisch te houden. Voedsel is onder de indruk van de Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe. Hoe ze daar werken met biogas uit bermen en lokaal voedsel heeft veel ideeën opgeleverd. *“We moeten ze nu nog uitwerken!”*. De 60 aanwezigen kijken terug op een intensieve bijeenkomst die veel antwoorden maar ook veel nieuwe vragen heeft opgeleverd. In ieder geval zijn alle werkwerkplaatsen extra gemotiveerd om aan hun voorstel verder te werken om Steenwijkerland uiteindelijk energieneutraal te maken.

Vollenhoven, donderdag 8 februari 2018 werkplaatsatelier 2: Experts geven commentaar

Donderdag 8 februari kwamen alle werkplaatsen in De Burght in Vollenhove bijeen om aan elkaar en aanwezige experts de eerste contouren van hun voorstel te presenteren. De experts is gevraagd om ‘lastige’ vragen te stellen. De avond begint met presentaties van de steeds concreter wordende voorstellen waaruit een stevige ambitie blijkt.

Platform voedsel initiatieven

Samenwerken in een gemeentelijk platform van voedselinitiatieven (werkplaats Voeding) of lokale coöperaties die verbonden zijn en ondersteund door de gemeente en een grotere coöperatie voor de grotere investeringen (werkplaats Energiecoöperatie). Wind- en zonne-energie voor iedereen maar dan wel onder een aantal voorwaarden (werkplaats Nieuwe energie: Zon en wind), aardwarmte gebruiken en een gezamenlijk plan maken voor het benutten van riet, bermafval en hout uit bossen (werkplaats Nieuwe energie: Andere alternatieven).

Bewustwording

Actief werken aan bewustwording om in 2030 energieneutraal te zijn (werkplaats Bewustwording), informatie verspreiden onder het motto 'doen, leren en beleven' (werkplaats Informatie) en energieverliezen van huishoudens zoveel mogelijk tegengaan door een energieprofiel per gebouw met daaraan gekoppeld een energieadvies over isolatie, besparing en het zelf of gezamenlijk opwekken van energie (werkplaats Dichtbij Huis). Als we ons verplaatsen kan dat via 'groen' verkeer, (elektrische) deelauto's met voldoende oplaadpunten en een hub in iedere kern waar oplaadpunten, deelautos, emissievrije huis aan huis bezorging, OV en schoolvervoer bijeenkomen. (werkplaats Duurzame mobiliteit)

Aangenaam verrast

Deelnemer Frans Resink is aangenaam verrast door de kwaliteit van de ideeën die vanavond gepresenteerd zijn. *"Het zou goed zijn als inwoners en raadsleden op het platform.g1000steenwijkerland kennis nemen van die voorstellen in ontwikkeling. Ook met het oog op de komende verkiezingen"*, zegt Frans die zelf een enthousiast pleidooi hield voor meer duurzaam vervoer in Steenwijkerland. Loekie Langendoen uit De Pol, zit bij de werkplaats Voeding en is onder de indruk van de presentaties. *"Ik word blij van wat er allemaal mogelijk zou kunnen worden en dat iedereen nog steeds enthousiast is"*.

De werkplaatsen laten op www.platform.g1000steenwijkerland.nl zien waar hun voorstel over gaat. Hier wordt al veel duidelijk ook al worden de uiteindelijke voorstellen pas na 8 maart op het platform gepresenteerd. Alle inwoners van Steenwijkerland kunnen via het platform de ontwikkelingen volgen en reageren op de ideeën van de werkplaatsen. Dat kan door een like of een niet like, maar ook door inhoudelijk op de voorstellen te reageren. Voor de werkplaatsen is het belangrijk om te weten hoe hun medeburgers over de plannen denken. Hoe meer mensen reageren hoe duidelijker wordt of de plannen door heel Steenwijkerland gedragen worden.

Giethoorn, donderdagavond 8 maart werkplaatsatelier 3: Presentaties oefenen

Donderdagavond 8 maart is een spannende avond voor de 9 werkplaatsen. Zij presenteren, in een pitch van 7 minuten, de voorstellen waar ze de afgelopen drie maanden aan gewerkt hebben. De toehoorders waren zichtbaar onder de indruk. *"Wat een energie hebben al deze mensen in de voorstellen gestoken. Complimenten! Na vanavond op naar het burgerbesluit op 7 april!"* twitterde raadslid Jantina Drijfhout die evenals wethouder Oene Akkerman, als belangstellende aanwezig was.

Belang van duurzaamheid

Het spits wordt afgebeten door de werkplaats Bewustwording. Zij

"Ik heb er veel positieve verhalen over verteld. Ik vind het GEWELDIG!"

-Anoniem (via enquête) -

hebben gesproken met de oprichter van het bedrijf Agrifac. Hij is zich bewust geworden van het belang van duurzaamheid door het lezen van een boek. Nu heeft hij het groenste bedrijf van Nederland. Met een foto van de kerktoren die in het water staat wil de werkplaats Steenwijkerland het belang van bewustwording en energieneutraal laten zien. Het motto van de werkplaats is IK BEGIN. Daarbij heeft iedereen zijn eigen motieven en kan iedereen zijn eigen voorbeeld geven. Het plan heeft drie stappen: 1. aandacht trekken met het beeld van de toren van Steenwijk die in het water staat 2. motiveren met behulp van allerhande campagnematerialen en 3. Een website die voor alle motieven de bezoeker informeert met concrete mogelijkheden.

Informereren en leren

Om inwoners bewust te maken is informatie nodig. De werkplaats Informeren en leren gaat uit van correcte onafhankelijke informatievoorziening over energiebesparing en duurzame opwekking waarbij inwoners actief benaderd worden. Zij stellen een energiewinkel of energiebus voor waar je makkelijk naar binnen stapt. Informatie kan beter gebundeld worden en makkelijker toegankelijk gemaakt op internet. Op scholen kunnen kinderen lessen in duurzame energie krijgen. Ook wil de werkplaats energieke evenementen organiseren als een solar challenge. Tot slot pleit de werkplaats voor een samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs waar een living lab wordt ingericht om lokaal innovaties uit te proberen en onderwijs naar je gebied te halen. Hun motto is: Informeren, leren en beleven.

Voeding

De werkplaats Voeding geeft aan dat er veel energie bespaard kan worden met voeding. Zo vindt 75% van de voedselverspilling plaats bij de productie. Eén op de drie vrachtwagens vervoert voedsel of hulpmiddelen voor voedsel. De werkplaats vraagt de gemeente om een voedselvisie, Steenwijkerland krijgt een voedselplatform waar onderwijs, burgers, ondernemers en overheid samen werken om de visie te realiseren. Ze kunnen aansluiten bij het living lab van de werkplaats Informeren en leren. Streekproducten zijn lastig te vinden en kunnen meer gepromoot worden binnen Steenwijkerland. Tot slot is aandacht nodig voor meer bewustwording bij de consument in Steenwijkerland.

Mobiliteit

Een derde van het energiegebruik in Steenwijkerland gaat op aan mobiliteit. De werkplaats Duurzame mobiliteit wil daar iets aan doen. Bijvoorbeeld door slimme laadpalen te plaatsen en het verkeer in de stad emissievrij te maken. Daarvoor is het belangrijk dat er voldoende laadpalen in Steenwijkerland komen. De werkplaats stelt een actief beleid van de gemeente voor. Bij de provincie kan meer gepleit worden voor emissievrije bussen. Hetzelfde geldt voor de busjes die pakjes bij particulieren en goederen voor winkels bezorgen. Er bestaan landelijke 'Green Deals' en projecten voor duurzaam vervoer en autodelen waar Steenwijkerland haar voordeel mee zou kunnen doen.

Zon en wind

Alle gebruikers van Steenwijkerland voorzien van duurzame energie die in Steenwijkerland is opgewekt. Te beginnen bij 40% van het elektrisch verbruik duurzaam in 2022 oplopend naar 75% in 2030. Dat is het doel van de werkplaats Zon en Wind. Voordeel is dat dan de energie-inkomsten ook in de gemeente zelf blijven. Om de helft van de elektrische energie met zonnepanelen op te wekken heb je 0,36% van land en dakoppervlakte van Steenwijkerland nodig. Voor de andere helft 17 middelgrote windmolens. Plaatsing van zonnepanelen en windmolens moet in goed overleg met grondeigenaren en omwonenden. Een eerlijke verdeling van de opbrengsten (de lusten) en de nadelen (lasten) is een voorwaarde. Beginnende initiatieven krijgen financiële steun van de gemeente. Als je energie opwekking lokaal geld oplevert kun je dat in lokale voorzieningen stoppen, bijvoorbeeld een buurtbus.

“Een goede manier om inspraak te organiseren. De uitwisseling van ideeën had resultaat.”

-Anoniem (via enquête) -

Aardwarmte en biomassa

Werkplaats Andere energievormen wil meer gebruik van aardwarmte en biomassa bevorderen. Voor biomassa is een ronde tafel nodig waar alle betrokken partijen gezamenlijk een plan maken. Om het gebruik van aardwarmte te bevorderen kan de gemeente beginnen bij scholen en sportaccommodaties. Daar kan meteen educatief gebruik worden gemaakt van de installaties.

Dicht bij huis

Dicht bij Huis wil Steenwijkerland in 2028 energieneutraal hebben. Dat doen ze door deelnemers te ontzorgen en maatregelen financieel aantrekkelijk te maken. In 2020 dienen bij elke woning minstens twee energiemaatregelen genomen te zijn. Ze beginnen bij particuliere woningeigenaren maar willen uiteindelijk ook huurwoningen, bedrijfspanden en overheidsgebouwen in het plan meenemen. Dat doen ze samen met Buurkracht en de gemeente. Elke deelnemer krijgt een gratis onafhankelijk energie maatwerk advies. Daartoe kan het huidige energieloket worden aangepast.

Energiecoöperatie

Werkplaats Energiecoöperatie beschrijft de voor- en nadelen van verschillende vormen waarin energieopwekking georganiseerd wordt. Uit onderzoek bij coöperaties in de gemeente blijkt dat ze het ook wel prettig vinden dat men elkaar kent. Wel zou er centraler kunnen worden gewerkt aan samenwerking tussen de verschillende coöperaties. De gemeente kan een actieve rol spelen in het stimuleren en ondersteunen van coöperaties. uiteindelijk moet iedere inwoner van Steenwijkerland lid kunnen worden van zo'n coöperatie.

Gemeentelijk beleid

Tot slot de werkplaats gemeentelijk beleid. Zij willen Steenwijkerland in 2035 aardgasvrij. Niet meer aansluiten van nieuwbouw op aardgas vanaf 2021 verplicht. Ook wil de werkplaats ruimte voor windenergie. Als je aardgasloos wil zijn moet je ruim 300 hectare aan zonnepanelen neerzetten. Windenergie is onmisbaar. Dat geeft ook het voordeel van een balans als er weinig zon is is er wel wind en andersom. Er zijn 5 windturbines nodig die samen met bewoners worden ontwikkeld. Kijk ook naar experimenten met kleine windmolens. Via een fonds dat weer met terugbetaling van winsten wordt onderhouden kunnen energieinitiatieven worden ondersteund. In Steenwijkerland staan 450 monumentale panden. Daarvoor kan voor eigentijds en energiezuinig wooncomfort worden gezorgd. De mogelijkheden zijn er. Er moeten ook alternatieven komen voor het verbranden van rietafval.

Joey Teekamp heeft voor lokale omroep van Steenwijkerland, Slos tv, opnames gemaakt voor korte filmpjes die de werkplaatsen kunnen gebruiken voor hun presentaties ●

6. Burgerraad

7 april 2018

Zaterdag 7 april om 17.10 was het eerste G1000Burgerbesluit van Nederland over het thema energieneutraal een feit. Het besluit is genomen door 63 gelote burgers uit Steenwijkerland. Zij stemden over 21 beslispunten afkomstig uit negen voorstellen. Daarvan zijn er 13 aangenomen. Na ondertekening door alle leden van de burgerraad werd het besluit aangeboden aan de Burgemeester van Steenwijkerland Rob Bats. Hij zal het besluit binnenkort voorleggen aan de gemeenteraad.

Beslispunten

Beslispunten die in het Burgerbesluit zijn opgenomen betreffen praktische en onafhankelijke informatie voor bewoners en onderwijs. Dat via een energiewinkel, een energiebus, een website en een living lab waar onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenwerken. Ook duurzaam transport heeft een plek in het besluit in de vorm van het stimuleren van minder en schoner verkeer in Steenwijkerland door meer fiets en ov, (elektrisch) deelautogebruik, een toereikende oplaadinfrastructuur en emissievrij personen- en goederenvervoer. Ten aanzien van wind en zon vraagt de Burgerraad om stimulerend en transparant gemeentelijk beleid waarbij lasten én lusten lokaal goed worden verdeeld. Ook vindt de Burgerraad dat aardwarmte en samenwerking op het gebied van biomassa voor het opwekken van gas, warmte of elektriciteit, compost en biograndstof moet worden bevorderd. Maatregelen dichtbij huis en energiecoöperaties verdienen ondersteuning. Het stimuleren van aardgasvrije woningen, goedkope energieleningen en verduurzaming van monumenten completeren het besluit. De volledige tekst plus handtekeningen van de ondertekenaars wordt gepubliceerd op deze site.

“Het was inspirerend om daar samen met andere belangstellende bij betrokken te zijn. De organisatie ondersteunde dat proces van inspiratie en gevoel van betrokken te willen zijn”.

-Anoniem (via enquête) -

Uithoudingsvermogen

Loeki Langendoen woonachtig in De Pol en eigenaar van een energieneutrale werkplaatssaccommodatie nam actief deel aan de werkplaats voeding. *“Al die stappen en bijeenkomsten van de G1000 vroegen van mij als doener behoorlijk wat uithoudingsvermogen.*

Maar het is nodig om tot een goed voorstel te komen. Andere leden zijn handig in het formuleren en op de computer zetten. Samen hebben we het toch maar voor elkaar gekregen“. Helaas had het voorstel niet genoeg stemmen om in het besluit te worden opgenomen.

Waardering

In zijn slotwoord sprak Burgemeester Bats, nu getooid met ambtsketting, zijn waardering uit voor iedereen die zich voor de G1000 heeft ingezet. Nadat hij het besluit in ontvangst had genomen belofde hij het, naast aan de gemeenteraad, ook bij de college onderhandelaars onder de aandacht te brengen.

Panels

In de ochtend van 7 april konden de werkplaatsen hun voorstellen presenteren aan 3 panels: Burgers, Experts en Politici. Vanuit die drie verschillende invalshoeken werden kritische vragen gesteld aan de werkplaatsen. Aaltje van den Brink is werkzaam bij de gemeente Steenwijkerland en woonachtig in Wanneperveen. Zij was voorzitter van het expertpanel: *“Als ik al die presentaties van de werkplaatsen zie ben ik ontzettend trots op Steenwijkerland. Er is bij burgers zoveel kennis en bereidheid om te werken aan een energieneutrale gemeente. Die is onder andere geogst door de G1000.”*

Iedereen tekent

Opvallend was dat alle deelnemers aan de burgerraad het besluit hebben ondertekend, ook diegenen wiens beslispunten zijn afgewezen. Hoewel hun voorstel het niet heeft gehaald zijn zij het toch eens met het besluit. Een indicatie dat het proces volgens de deelnemers goed verlopen is ●

Klik hier voor het volledige verslag, inclusief alle voorstellen.

Workshop 5: G1000Heerenveen

met: Haaije Jorritsma, projectleider Centrumontwikkeling Heerenveen -
Marc Jense, raadsadviseur gemeenteraad -
Sybrig Sijsma, gemeenteraadslid

G1000Heerenveen

De raad van Heerenveen heeft in aanvulling op het coalitieakkoord een raadsbreed thematisch akkoord gesloten met 3 speerpunten, waaronder de ontwikkeling van vitale kernen en versterken van de lokale democratie. De keuze voor een G1000 past naadloos bij deze thema's. Dit wordt het eerste participatietraject in het kader van de nieuwe Omgevingswet, wat met een G1000 wordt ingevuld. Kortom een interessante keuze van de gemeente. Wat waren de overwegingen en wat zijn de verwachtingen? En hoe vlieg je dit aan? ●

Achtergrondinformatie:

- Raadsakkoord gemeente Heerenveen

Maak het! ... in Heerenveen

Thematisch raadsakkoord 2018 – 2022

Een afspraak met de samenleving

Vastgesteld door de gemeenteraad op: [<datum> [en/of] <Versienummer en datum>]

Gemeenteraad Heerenveen 2018 - 2022

Het is tijd voor een ander vorm van besturen. Bij de afgelopen verkiezing voor de gemeenteraad van Heerenveen was het opkomstpercentage 55,5%. Dit percentage is een stuk hoger dan bij de vorige verkiezingen in 2013 (45,9%). En ook iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Toch blijft het zorgelijk dat bijna de helft van de kiezers het niet de moeite waard vindt om te gaan stemmen. Uit onderzoek blijkt dat dit onder andere komt door een gebrek aan kennis over en vertrouwen in de politiek. Andere vormen van democratie bieden nieuwe mogelijkheden en kansen. Het kan zorgen voor een andere relatie tussen overheid en samenleving, en meer betrokkenheid van inwoners, instellingen en ondernemers. In de vorige raadsperiode hebben we met onder andere de raads werkgroep Bestuurlijke vernieuwing een eerste stap gezet.

Onze samenleving is klaar voor de volgende stap. In een brief van 28 maart 2018 schrijven tien 'enthousiaste en betrokken inwoners van de gemeente Heerenveen' dat zij de nieuwe gemeenteraad wil uitdagen samen te gaan zoeken naar mogelijkheden om het lokale democratische proces nieuwe vorm en inhoud te geven. De basis voor die nieuwe politiek zien de schrijvers vooral in de betrokkenheid die inwoners voelen als het gaat om hun directe woon- en leefomgeving. Zij willen graag samen met de raad experimenteren met nieuwe vormen om zo bestuur en inwoners dichterbij elkaar te brengen.

Een thematisch raadsakkoord biedt mogelijkheden om samen aan de slag te gaan. Met zo'n akkoord scheppen wij ruimte voor betrokkenen om zelf bij te dragen aan hun

samenleving. Met een open thematisch raadsakkoord komen we tegemoet aan de behoefte die te lezen is in de brief van de inwoners, het memorandum van de burgemeester, het eindrapport van de informateur en de raadsbreed aangenomen motie, die oproept tot het maken van een dergelijk akkoord in samenspraak met de samenleving.

Dit thematisch raadsakkoord heeft een directe relatie met het coalitieakkoord.

Op advies van de informateur loopt het thematisch raadsakkoord parallel en in verbinding met het proces van coalitievorming. Het thematisch raadsakkoord is daarbij leidend en in het coalitieakkoord wordt verwezen naar de thema's in het thematisch raadsakkoord. De raad kiest, uiteraard in goed overleg en gehoord het college, de onderwerpen of thema's die zij graag in een thematisch raadsakkoord ziet opgenomen. Het college houdt daar vervolgens in de keuze, planning en verdeling van haar werkzaamheden rekening mee.

We willen geen dichtgetimmerd thematisch raadsakkoord. Om parallel te blijven lopen met het coalitieakkoord stellen we een drietal thema's voor om mee aan de slag te gaan. Deze thema's sluiten aan bij de criteria die door de briefschrijvers zijn benoemd. Ze raken de directe leefomgeving van onze inwoners en zorgen hierdoor voor betrokkenheid.

Deze thema's en de manier waarop wij hiermee om willen gaan, staan verderop in dit thematisch raadsakkoord beschreven. Naast de drie thema's willen wij ook werken met een vierde thema, dat jaarlijks – in samenspraak met de samenleving – in te vullen is. Op deze

manier blijft in ons thematisch raadsakkoord ruimte voor actuele onderwerpen.

Het wordt samen experimenteren en zoeken. Want er ligt geen blauwdruk klaar om inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen meer bij het lokale beleid te betrekken en een grotere rol toe te kennen. Net als in andere gemeenten moeten wij zoeken naar een vorm die bij ons en onze samenleving past. We moeten elkaar ruimte geven om te leren, waarbij begrip en respect voor elkaar centraal staan.

Met dit thematisch raadsakkoord willen wij nieuwe vormen van betrokkenheid en democratie een kans geven. En daarbij elkaar inspireren en motiveren van het geëigende pad af te wijken.

Onze aanpak

Als eerste willen wij de drie voorgestelde thema's onder de loep nemen. Dit doen we samen met (een vertegenwoordiging van) de samenleving en onder begeleiding van een onafhankelijk procesbegeleider. We onderzoeken of dit de hoofdthema's zijn waar we mee aan de slag willen, en of we ze concreet genoeg kunnen maken. We vragen de tien briefschrijvers ons hierbij te helpen, en koppelen ze hierbij aan een delegatie van de raad. Ook maken we gebruik van digitale mogelijkheden om een grotere achterban te bereiken. Met de input die dit oplevert, formuleren wij de drie definitieve thema's.

Wij gaan daarna over de definitieve thema's in gesprek met inwoners, instellingen en organisaties. We willen weten wat er rondom de thema's leeft en speelt, wat betrokkenen en belanghebbenden er van vinden, en welke rol zij voor zichzelf zien. Onder deskundige begeleiding neemt een werkgroep uit de raad een thema onder zijn hoede. Het eindresultaat is een advies aan de raad over hoe met dit thema om moet worden gegaan. In dit advies wordt aandacht besteed aan: de belangen van betrokkenen, de rol van de raad, de benodigde faciliteiten, en de eindproducten - zoals (gewenste) maatschappelijke effecten.

Om dit thematisch raadsakkoord actueel te houden, werken we met een vierde, open thema. Dit thema kan jaarlijks verschillen. Is een van de drie thema's afgerond, of speelt er een ander actueel thema in de samenleving, dan komt deze in aanmerking om het vierde thema te worden. Wij willen als raad, na ieder zomerreces, de samenleving in om op zoek te gaan naar een vierde thema.

Communicatie over dit thematisch raadsakkoord en de thema's is noodzakelijk. Op deze manier blijft de samenleving geïnformeerd, aangesloten en betrokken. Dit is essentieel om een open dialoog mogelijk te maken.

Om het proces goed te begeleiden, werken wij met een begeleidingscommissie. Deze commissie richt zich op de procesbegeleiding van en regie op dit thematisch raadsakkoord en de thema's. De commissie bestaat uit: de burgemeester, de griffier, en de eerste en tweede vicevoorzitter van de raad. Daarnaast is ambtelijke ondersteuning aanwezig.

Als raad hebben wij ondersteuning nodig bij de uitvoering van het thematisch raadsakkoord. De voorzitter van de raad wordt gevraagd, in overleg met de griffier en de gemeentesecretaris, bovenstaand proces te faciliteren en te ondersteunen in menskracht en middelen. Zo kan gedacht worden aan het inhuren van een onafhankelijk voorzitter en ambtelijke ondersteuning bij het opstellen van een raadsvoorstel.

Het proces moet ook zo gefaciliteerd worden, dat we kunnen blijven leren. We zetten daarom ook professionele ondersteuning in om het proces te monitoren en aanbevelingen te doen voor de toekomst.

Door onze aanpak is nu nog geen overzicht te geven van de benodigde middelen. We kiezen er daarom voor om per fase en per thema te gaan begroten. Waarbij wij zoveel mogelijk gebruik willen maken van bestaande capaciteit en budgetten.

Thematisch raadsakkoord

In de periode 2018 - 2022 willen wij aan de slag met thema's die dicht bij de samenleving staan of die grote maatschappelijke invloed (gaan) hebben. Het zijn thema's die de samenleving in brede zin uitdagen haar betrokkenheid en expertise in te zetten. En die van de gemeenteraad een regisserende (bij elkaar brengen van betrokken actoren en belangen) en faciliterende (middelen, kennis, speelruimte) rol vragen.

Een eerste verkenning heeft geleid tot de volgende thema's:

- verduurzaming van Heerenveen;
- vergroting van kansen op werk voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt;
- versterken van de lokale democratie;
- vitale ontwikkeling van het centrum en de dorpen;
- doorontwikkeling van het sociaal domein.

Om te voorkomen dat we met teveel thema's tegelijkertijd aan de slag gaan, en om de betrokkenheid van inwoners, instellingen en bedrijfsleven zo groot mogelijk te laten zijn, kiezen we voor de volgende thema's:

- verduurzaming van Heerenveen, onderdeel Energietransitie;
- versterken van de lokale democratie;
- vitale ontwikkeling van het centrum, wijken en de dorpen.

Dit lijken vooralsnog de thema's, waarbij de betrokkenheid van de samenleving – in de breedste zin van het woord – het grootst is.

Daarnaast werken wij met een vierde thema, dat jaarlijks kan verschillen.

Heerenveen, 4 juni 2018

PvdA

GB Heerenveen

CDA

VVD

D66

FNP

ChristenUnie

GroenLinks

Heerenveen Lokaal

SP

Workshop 6: De G1000 als 'learning community'

met: Franziska Eckard, promovenda Universiteit Twente -
Marloes Vlind, onderzoeker Vrije Universiteit Amsterdam

De G1000 als 'learning community'

Wat maakt democratische vernieuwingen als de G1000 en andere deliberatieve vormen nu zo effectief? Is dat de rationele afweging van feitelijke informatie en de kwaliteit van argumentatie, zoals de traditionele theorie over deze werkvormen betoogd? Of is het contact van deelnemers en de uitwisseling van verhalen de belangrijkste sleutel voor het succes? Aan de hand van de casus G1000Enschede deed Franziska onderzoek naar de 'ware' aard van deliberatie en komt met een verrassende visie op de G1000 als 'lerende gemeenschap'. Belangrijk voor het evalueren van G1000-en en andere participatieve en deliberatieve werkvormen. ●

Achteregrondinformatie:

- Artikel: *The G1000 Firework Dialogue as a Social Learning System: A Community of Practice Approach*
Franziska Eckardt * and Paul Benneworth

- Artikel: *De systeem- en leefwereld samen en diversiteit als uitdaging voor de nieuwe democratie.*
Peer Smets en Marloes Vlind

Article

The G1000 Firework Dialogue as a Social Learning System: A Community of Practice Approach

Franziska Eckardt * and Paul Benneworth

University of Twente, Center for Higher Education Policy Studies, Drienerlolaan 5, 7522 NB Enschede, Overijssel, The Netherlands; f.eckardt@utwente.nl (F.E.); p.benneworth@utwente.nl (P.B.)

* Correspondence: f.eckardt@utwente.nl; Tel.: +31-(0)53-489-6303

Received: 25 June 2018; Accepted: 2 August 2018; Published: 5 August 2018

Abstract: New public governance studies have increasingly sought to highlight the importance of citizen engagement in local decision-making processes as a way to identify suitable approaches to matters of public concern. There is a particular absence of good theoretical development building upon empirical work exploring citizen participatory processes as potential sites for social learning. In this paper, we asked the overall research question of the extent to which a new citizen participation process can be designed as a social learning system to facilitate the integration of citizen types of interests and knowledge in local decision-making. To answer this question, the study's results provided deeper insights into the internal social learning dynamics within one particular deliberately designed collective local decision-making process, the G1000 firework dialogue in Enschede, The Netherlands. Using Wenger's concept of "communities of practice" (CoP) as a baseline for analysis, the results of this study indicated that the G1000 firework dialogue process encouraged the creation of activities that may be considered to correspond to the different structural dimensions of CoP and that new design-based models of citizen participation would benefit from adopting a more explicit incorporation of and orientation towards social learning practices and theories. Consequently, we argue that local governance should invest more in citizen participation processes that encourage and enable learning among different societal stakeholders with different interests through constructive dialogues over political matters.

Keywords: social learning systems; communities of practice; common ground formation; participatory decision-making processes; participatory local governance; G1000

1. Introduction

Since the early 20th century, a so-called "deliberative turn" has taken place in democratic theory (Manin 1987; Bohman 1997; Dryzek 2000) with communication and reflection increasingly becoming the focus of the democratic discourse (Habermas 1996). It is therefore supposed that information exchange between various informed social actors might improve the quality of decision-making in increasingly complex matters of public concern (Neyer 2006). This turn was marked by a notion that individuals may be regarded as competent and rational actors/agents, and should more closely be involved in day-to-day politics, as they can reflect on their preferences during these open dialogues (Chambers 2003; Ganuza and Francés 2012). More recently, new public governance studies increasingly began highlighting the importance of citizen involvement in local decision-making processes to generate through social interactions suitable approaches to matters of public concern (Galli et al. 2014; Head and Alford 2015; Lovan et al. 2017). Previous studies indicated that citizen participation processes designed using deliberation-centric approaches could lead to more informed, involved, and educated citizens (Luskin et al. 2002; Gutmann and Thompson 2009; Arendt 2010; Grönlund et al. 2010). This belief is also reflected in an increasing number of participatory governance models (e.g., collaborative

decision-making process, co-producing activities) developed to provide new channels for citizen engagement in local decision-making (Hendriks and Michels 2011; Smith 2009).

However, research shows that the involvement of citizens in the dialogue about and decision-making over local political issues is not always a straightforward process (Watson 2014). Watson (2014) contends that consensus-driven new governance agreements may frequently be characterised by antagonism (e.g., between state actors and citizens) as well as conflicts of interest and knowledge between different participants (e.g., non-experts vs experts) (Innes and Booher 2004; Watson 2014). This conflict may disrupt the deliberative mechanisms by which these new governance models create benefits for citizens, and are a feature rather than side-effect of these models, reflecting often hidden wider societal tensions and inequalities (Innes and Booher 2010; Ansell 2011). In addition, a lack of representation and decision-making authority in new participatory governance agreements may hamper the influence exerted by citizens' knowledge within these collective decision-making processes (Arnstein 1969; Fischer 2000; Smith and McDonough 2001; Moulaert et al. 2010).

As part of a wider so-called "turn to practice" (Soler et al. 2014), social learning theories have emerged to deal with situations where useful and usable knowledge is created through interactions between participants in social learning communities in the absence of a common ground. According to these studies, social learning processes might emerge within a participatory process when different societal actors (individuals or groups) with various interests and knowledge learn from each other through constructive dialogue. According to Innes and Booher (2010), there is a need to account for the fact that citizens might participate despite not necessarily agreeing with the implicit proposals underlying the participatory process's rationale (pp. 172–73). Under such conditions, there is an emerging recognition that social learning theories provide a means to understand how community engagement features in new kinds of participatory governance processes (cf. Pretty 1995; Muro and Jeffrey 2006; Woodhill 2010).

Despite this recognition, the uptake of social learning theories within new public governance studies has been relatively limited (with a number of exceptions, e.g., Innes and Booher 2010; Ansell 2011). There is a particular absence of good theoretical development building upon empirical work exploring citizen participatory processes as potential sites for social learning (Muro and Jeffrey 2006; Reed 2008). There has likewise been little reflection on whether social-learning-based citizen participation processes might have value in new governance agreements that seek to incorporate citizen knowledge in their outcomes. Consequently, this study aims to address this lacuna by asking the following research question: To what extent can a new citizen participation process be designed as a social learning system to facilitate the integration of citizen types of interests and knowledge in local decision-making?

To answer this, we first set out the design requirements for a citizen participation process as a social learning system in Section 2, drawing explicitly on Wenger's "Community of Practice" theory. In Section 3, we present our research approach to consider one specific citizen participatory process, the G1000 in Enschede. In Section 4, we explore the extent to which the activities it promoted led to social learning from a "Community of Practice" perspective. Finally, we reflect in Section 5 upon whether new citizen participation processes could benefit from more focus on these social learning processes by providing an answer to the overall research question of this paper.

2. Design Requirements for a Citizen Participation Process as a Social Learning System

Social learning theories address the "processes and structures necessary to involve a heterogeneous set of [societal actors (individuals, or groups)] in analysing and making decisions about complex, multifaceted and value-laden problem situations" (Woodhill 2010, p. 62). Social learning dynamics and processes are constitutive of systems through the interrelated interactions between different (societal) actors involved, giving those learning processes an interactive–multidimensional locus (as opposed to linear–unidimensional). Wenger (2011) argued that a site of a social learning system, therefore, could be regarded as an assembly of single interrelated subunits, something he

termed “communities of practice” (hereafter referred to as CoP). Wenger (2011) defined a CoP as a “group of people who share a concern or a passion for something they do and learn how to do it better as they interact regularly” (p. 1). A CoP can be viewed as a “small” social learning system where systemic relationships are embedded within three kinds of community characteristic (see Figure 1 below; Wenger 1998). These characteristics emerge from the social learning embedded within the interactions and these, in turn, produce a systemic output (the “knowledge in action”, Amin and Roberts 2008). The first of these characteristics is *joint enterprise*, which refers to a common purpose that binds community members together and provides them with (a) unified goal(s) to take action. More specifically, this includes the development of a shared sense of responsibility among community members to share information with each other to achieve the joint goal(s) of their community. Second, *mutual engagement* provides the basis for relationship building within a community. It involves regular interaction among community members who negotiate the meaning of a group’s culture and its practices. Third, *shared repertoire* includes the continual development of routines and common ways of working that become embedded in the CoP. This also involves shared practices and “rituals” which shape individuals through their participation and serve to define their CoP positionality.

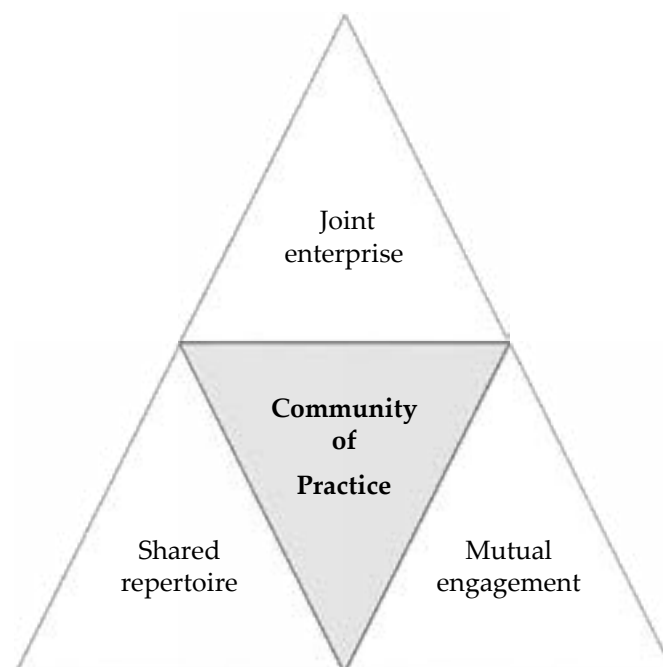

Figure 1. Three dimensions of a community of practice (CoP). Source: Based on Wenger (1998).

Although these characteristics were developed in the context of an insurance claims processing office, the concept has been expanded to a wide range of fields where heterogeneous actors with different value systems and knowledge come together and interact as part of attempts to use each other’s knowledge (Gertner et al. 2011; Maxwell and Benneworth 2018). According to Ison (2012), participatory dialogue within the field of urban planning “is a process that does not seek consensus, but provides an environment for learning, to think together” (see Woodhill 2010, p. 81). In these constructive dialogues, problems are analysed and shared understanding is built of a wider situation as well as a common purpose for joint action. We contend that citizen participation processes founded on dialogue, even where there is epistemological divergence (common ground) between initiators and participants, could potentially represent sites of social learning. In such situations, citizen participation processes may mobilise activities stimulating these three characteristics. These activities, therefore, would indicate the presence of social learning processes, from which can be inferred that the dialogue

has been constructive, and hence represent a first step in citizen knowledge being incorporated into local decision-making processes.

If participatory dialogues represent social learning communities, then these three CoP dimensions may also be present in the context of these citizen participatory processes, and this provides the basis for our conceptual framework (see Table 1 below). *Joint enterprise* would involve a group of citizens who would come together from very different societal segments and identify a common theme of interest to work together which was also supported by local policy-makers; they would individually identify that addressing the issue collectively would advance their individual interests, thereby underpinning their commitment to and participation in the reflective learning process. *Mutual engagement* would be provided by forums in which participants regularly came into contact with each other to discuss and to address a set of problems and in which progress was made to collectively agreed solutions to these problems within these teams. *Shared repertoire* would be manifested in terms of a “localisation” of externally developed methodologies through the course of implementation efforts, visible in the creation of new kinds of vocabulary, meeting spaces, and behavioural norms.

Table 1. Conceptual framework.

Characteristic	Indicators	Question
Joint enterprise	Common goal; common ground formation; joint action; task delegation; learning energy	Do group members share a common purpose, which provides them with a joint goal for (joint) actions? Do group members develop a shared sense of responsibility to share information?
Mutual engagement	Relationship building; information flow; nature of conversations; identity building	What events and interactions weave the community and develop trust? Does this result in an ability to negotiate the meaning of a group’s culture and its practices?
Shared repertoire	Development of routines and common ways of working	To what extent have shared experience, language, artefacts, histories, and methods accumulated over time and with what potential for future interactions and new means?

Source: Based on Wenger (1998).

3. Background to the Case Study and its Methodology

3.1. Case Study Methodology and Ethical Considerations

In this paper, we ask whether a citizen participation process can facilitate social learning processes that lead to constructive dialogue better incorporating citizens’ interests into the overall participatory outcomes. The relative novelty of the application of our approach to public administration warrants an exploratory methodology. We here seek to create an in-depth understanding of whether these social learning processes are evident in citizen participatory activities and the potential dynamics of those social learning processes in these governance contexts. For this purpose, we adopt a critical realist position in which we seek to identify behavioural patterns and regularities and relate them back to our conceptual framework, thereby deepening our understanding of the dynamics of the processes proposed in this framework. Yin (2009) argues that a case study method provides a useful tool to analyse and understand complex social phenomena within their contexts, permitting freedom to understand empirical phenomena before relating them back to conceptual frameworks. We therefore choose an in-depth empirical case study of a single attempt to use a designed citizen participation process to improve the quality of that citizen input.

The study uses an ethnographic participation observation approach allowing the examination of a specific case in the context of its social context (environment and relationships) including the full richness of its formal and informal settings and relations. A mixed-methods approach was

used to obtain better insights in the formal as well as informal events and relationships during the participation process as well as to reduce non-sampling errors. This article focusses on one particular citizen participation process, namely the “G1000 firework dialogue” (Dutch: “Stadsdialoog vuurwerk—G1000Enschede”) initiative (see Section 3.3).

Data collection involved three qualitative data collection methods: (1) qualitative semi-structured interviewing, (2) survey questionnaire, and (3) the collection of observational data (see Figure 2). Interviews were undertaken with G1000 participants identified during formal and informal process-related events and activities; these interviews were recorded (respecting confidentiality agreements) and transcribed. Additional qualitative data were collected via an online survey sent to participants at three moments, namely, (a) immediately prior to the “citizens’ summit” ($n = 125$); (b) directly following the “citizens’ summit” ($n = 65$); and (c) following the “citizens’ decision” ($n = 41$). The interview transcripts and open-ended survey questions were used to elucidate the underlying meaning of the citizens’ narrative statements.

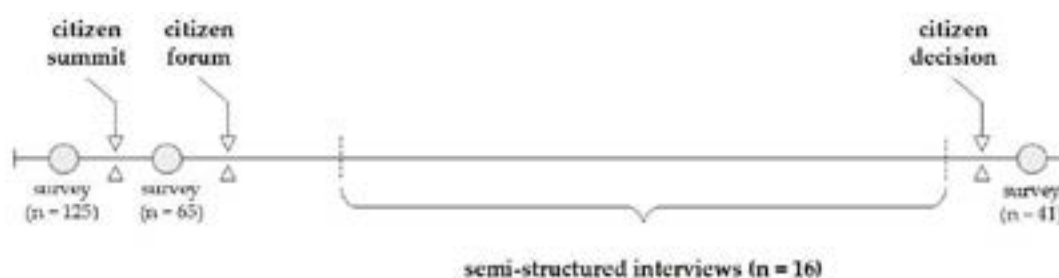

Figure 2. Three sources for qualitative data collection process.

Both data sources were analysed within Atlas.ti using a coding technique¹ (see Table A1 for the codebook, Appendix A; Babbie 2015). Observational data were recorded in the form of the field researcher’s “research journal” to keep track of the day-to-day events as well as (un-)exceptional occurrences during the participation process. Study results were shared with research participants who were offered the chance to ask questions and provide feedback on our findings. The fieldwork was undertaken within our faculty’s ethical frameworks for social science researchers, and the data here is presented in anonymised and confidential form to conform to these ethical obligations.

3.2. Background to the G1000 Initiative(s) in Belgium and The Netherlands

During the last couple of years, various “micro-deliberative” techniques have been developed (Goodin 2008). These micro-deliberative innovations, also referred to as *mini-publics*, often differ in their design (e.g., through the use of consultation procedures, random selection technique, or e-participation tools), but have in common that they focus on small-group deliberation (Goodin 2008). The G1000 initiative can be considered as one example of a new type of mini-public (the most frequent forms in this genre include consensus conferences, deliberative opinion polls, citizens’ juries, 21st century town meetings).

Originally, the roots of the G1000 initiative lie in an experiment that took place in Brussels on 11 November 2011. In contrast to previous citizen participation initiatives led by various levels of government or scientific institutions, the G1000 in Belgium was both initiated and organised by a citizen initiative (Caluwaerts and Reuchamps 2012). The initiators aimed to provide ordinary citizens with the opportunity to discuss pressing societal problems and solutions regarding the future of Belgium. It was developed as a three-stage process including three different types of participatory practices: (1) public consultation (large-scale online consultation), (2) citizens’ summit (large-scale deliberation),

¹ Inter-coder reliability of 96 percent.

and (3) citizens' panel (in-depth deliberation) (Caluwaerts and Reuchamps 2012). Its large scale—with more than 6000 citizens participating in the first stage of the process—and a combination of both consultative (e.g., public agenda setting) and deliberative participatory practices, saw the experiment receiving great attention from national and international media, politicians, and practitioners as a new “democratic innovation”² (Caluwaerts and Reuchamps 2012).

“G1000” as a new citizen participation technique came to the Netherlands in 2014 via the citizen initiative “Platform G1000”, located in the Dutch city of Amersfoort. Similar to its Belgian predecessor, the PlatformG1000 aimed to provide citizens with a platform through which they can exchange knowledge and make decisions about matters affecting them. The PlatformG1000 was supported by the Dutch Ministry of the Interior and several private funding partners and since 2014 organized 16 G1000 initiatives across the Netherlands.

During all its G1000 events, the PlatformG1000 makes use of six overall principles: (1) no agenda, (2) open dialogue, (3) random sampling, (4) whole system, (5) transparency, and (6) safety. The first principle seeks to assure that citizens get the opportunity to discuss the things that matter to them, and are provided with a say in setting and shaping the agenda for the meetings in the overall process. The second principle is related to the agenda-setting power at a G1000 event, and aims to direct the processes towards constructive compromise arrangements rather than predetermining which interest positions can dominate decision-making. The third principle is of inviting a random sample of the local community to initial meetings to provide a better reflection of what matters to residents. The fourth principle is that the citizens' summit should be a reflection of the local community, implying that all main stakeholders (local politicians, entrepreneurs, professionals, “free thinkers”, and inhabitants) are invited to the open dialogue. The fifth principle is of transparency and openness about how ideas and outcomes are generated at G1000 events. The final principle is ensuring participants' safety throughout the whole process, following predetermined programs ensuring open conversations without physical conflicts.

3.3. The G1000 Firework Dialogue in Enschede

In its earlier experiments, the PlatformG1000 was facing the problem of turning the results of a G1000 event (citizens' ideas and proposals) into action, because as a voluntary initiative it did not have a means to compel local authorities to make use of its revealed knowledge and ideas. PlatformG1000's primary goal in Enschede was to foster democratic change by providing ordinary citizens with a stronger voice in local politics for the first time and to ensure that they became implemented by the local government. The approach taken involved integrating and implementing two kinds of tools, innovative micro-deliberative practices (e-participation tools) with direct forms of participatory practices (citizens' decision). The G1000 firework dialogue was initiated by the newly appointed mayor in Enschede in early 2017 as a response to a series of firework-related problems (e.g., firework noise pollution problem, high repair costs for collateral damage, illegal firework use), which occurred on New Year's Eve 2016/17.

This initiative ran from 10 June 2017 until 11 November 2017 in Enschede, a city located in the Dutch Twente region (see Figure 3). Although fireworks had been a practical problem in Enschede for a number of years around New Year's Eve, it was a highly sensitive issue locally because of a disaster in 2000 where a local inner-city fireworks factory had exploded killing 23 people, still commemorated annually. To talk about the (re-)occurring problems related to fireworks on New Year's Eve, thereby addressing the sensitive issue in a proper way, the mayor wanted to engage the “whole city” in a citywide dialogue to generate binding agreement(s) on firework use in Enschede to ensure a more pleasant coexistence on New Years' Eves in the future. The mayor hired PlatformG1000 to design and

² For example, the G1000 was nominated for the “Prijs voor de Democratie” (in Engl. “Award for Democracy”) in 2011.

organise a citywide firework dialogue in Enschede in collaboration with a working group of local authority officers from Enschede municipality (“Regiegroep stadsdialoog vuurwerk”).

The G1000 firework dialogue in Enschede involved an ongoing participation process, punctuated by formal events and activities leading up to a final citizens’ decision. This decision was subsequently adopted by the City Council, which the mayor had promised to participants conditional upon them producing an implementable decision. The participation process is shown in Figure 4 below, and involved three main formal events: a *citizens’ summit* (in Dutch: “burgercafé”), a *citizens’ forum* (in Dutch: “burgerforum”), and a *citizens’ decision* (in Dutch: “burgerbesluit”³).

Figure 3. The Twente region. Source: : ITC, 2005 (Courtesy of Faculty ITC, University of Twente)

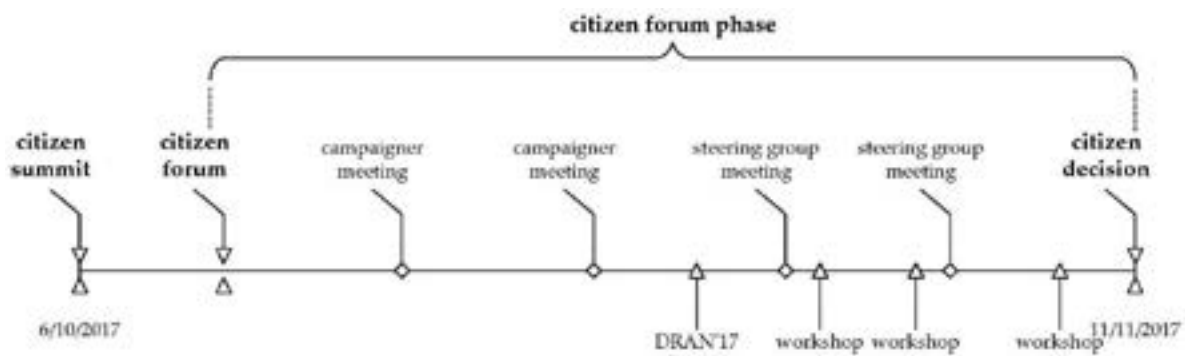

Figure 4. Formal structure of the participation process.

³ The term closing meeting (in Dutch: “slotbijeenkomst”) was also often interchangeably used when referring to the final event. For consistency reasons, the authors, however, have decided to adopt the Platform G1000 terminology.

The citizens' summit was held on 10 June 2017 as the launch event for the dialogue, with a random sample of 10,000 residents invited alongside targeted invitations to local stakeholders (described by organisers as professionals, civil servants, local politicians, and "free thinkers"). A total of 311 participants attended the citizens' summit. Participants were distributed across several tables⁴ to hold open dialogues in several rounds on issues related to firework use in Enschede. The table discussions were facilitated by a group of trained table hosts who had been briefed on general G1000 principles, practical arrangements, and the software used for the day (a presentation package as well as a proprietary dialogue-voting application). Participants developed proposals during the day that were then presented back to the plenary session in the afternoon and voted upon.

The citizens' forum took place at Enschede Town Hall on 1 July 2017, involving participants who had participated in the citizens' summit. During the citizens' forum, the various proposals made at the citizens' summit were grouped into eight thematic areas, namely, (1) law enforcement, (2) schools, (3) awareness raising, (4) development of a mobile app, (5) firework show, (6) firework(-free) zones, (7) upgrading of consumer fireworks, and (8) responsibility. Participants were then invited to register for a working group to elaborate one of those themes into a detailed written proposal to be presented at the citizens' decision in November 2017. These groups worked over the summer to finalise the proposals, with some smaller meetings taking place within the groups; there were three collective workshops to assist them in compiling their reports practically.

The citizens' decision was a final meeting held at the Town Hall on 11 November 2017. In the morning, each working group firstly presented their ideas in front of three panels (citizens, politicians, and professionals) and were subsequently questioned by panellists. The afternoon session, broadcast live on the national political cable channel, involved the 67 citizen participants voting on six proposals, and formally adopted three proposals: awareness raising in schools, city-wide awareness raising, and firework(-free) zones. After the final meeting, the citizens' decision was formally signed by all participants entitled to vote and a group of citizens signed up for a monitoring group in order to follow and get involved in the elaboration and implementation of the citizens' decision. The mayor presented the civil decision to the members of the municipal council and received formal approval from the members for its further elaboration and implementation. Individual aspects of the citizens' decision were implemented for the New Year 2017/18. Together with the monitoring group, the municipality of Enschede was (at the time of writing) working on further plans to implement all aspects of the citizens' decision prior to New Year 2018/19.

4. Results

Having presented an overview of the dynamics of the G1000 firework dialogue in Enschede, we now turn to exploring the extent to which these activities can be considered as constituting "a social learning system". We firstly do that by exploring the extent to which it is possible to perceive the three characteristics of CoPs in these activities within the G1000 firework dialogue, namely, developing a sense of joint enterprise, the emergence of mutual engagement, and the development of shared repertoires (Section 4.1). We then discuss factors that hampered and fostered the creation of a CoP, to better reflect on the way that the citizen participation process contributed to effective social learning among participants (Section 4.2).

4.1. G1000 Firework Dialogue as a Social Learning System?

4.1.1. Developing a Sense of a Joint Enterprise

The multiple dialogue rounds at the citizens' summit event were reported as places where the participants developed both a greater mutual understanding of each other's perspectives as well as

⁴ The amount of people at each table varied between 4 and 8 people during morning and afternoon sessions.

a more general sense of community and solidarity. Although some participants indicated that they had expected conversations to be tense and more polarised between supporters and opponents,⁵ participants described the atmosphere in the room as “positive”, “relaxing”, and “energising”. In addition, many participants stated that they found the table discussions instructive, as many people told their personal and often emotional stories about experienced fireworks accidents or the fireworks disaster in Enschede. Concerning the former, one participant, for instance, indicated that the citizens’ summit helped to turn a sensitive subject into a subject that can be discussed openly. Related to this, another participant stated the following:

“Yes, everyone contributed in some way to the discussion and we learned a lot from each other [...]. There were also many people at my table who shared personal experiences and from whom you could get life lessons.”

(P28: 2017, 18, G1)

With regard to the firework disaster, many older participants used the opportunity to share their emotional experiences with their fellow citizens during the dialogue rounds, which is expressed in the following quote:

“I also liked to hear how those young people view it and why it is so important for them, and why it is so nice for them. But on the other hand I also found it special to hear from the people who are experiencing nuisance, or who are afraid of fireworks, or who have experienced the fireworks disaster.”

(P19: 2017, 34, G1)

A number of participants stated that they improved their understanding of other citizens’ opinions on the issue, and that had, in turn, affected the reasons why they thought about it that way. One participant summarised his impression of the different dialogue rounds as follows:

“It was a nice way to exchange arguments with others, thereby seeing things from a different perspective. I did not think about some aspects beforehand. It was nice that—with some exceptions⁶—participants equally contributed to the dialogue.”

(P27: 2 measurement; 46:46)

Following the citizens’ summit, a number of participants stated that they had perceived a sense of togetherness and solidarity, with some participants indicating that their choice of which group to join at the citizens’ forum had been determined or at least influenced by a feeling of mutual understanding and attachment with like-minded people developed during conversations at the citizens’ summit event.

Moreover, through their participation in one of the working groups, citizens had managed to find ways to accommodate their desire to fulfil their self-interest along with the service of shared interest, at what might be considered as reaching a common ground. Participants related experiencing the working groups as having a more open and informal atmosphere despite the formal rules because participants had managed to internalise the rules and were not continually constrained by the rules. Several of the groups were able to find this common ground relatively early within the process, and those were the groups where participants were willing to aim from the start to develop a proposal that served all group members’ interests. In one group, one interviewee noted that those people who were not happy with the decisions taken in his working group either left the participation process or shifted to another working group. Others stated that they had difficulties to agree within their working group,

⁵ Some interviewees indicated that they thought prior to the citizens’ summit event that the topic would attract predominantly supporters and opponents of fireworks.

⁶ A few interviewees indicated that they felt disturbed by some dialogue partners who either deviated too much from the topic to tell their personal story or took the floor to defend their position on the matter.

with a few participants noting that they had what had felt like “endless circular discussions”, leading one interviewee to argue that he had specifically decided to take a more active leading role within the group to bring more direction to his groups’ activities and progress.

4.1.2. Mutual Engagement and Interaction within Working Groups

The second characteristic of a CoP indicative of social learning practices is the presence of mutual engagement and interaction, and this became present within the working groups in various ways. Although there was substantive variation in the ways that individuals organised their participation in the G1000 firework dialogue, participants established their own formal as well as informal ways of communication and interaction between working group members (see for an overview Figure 5 below).

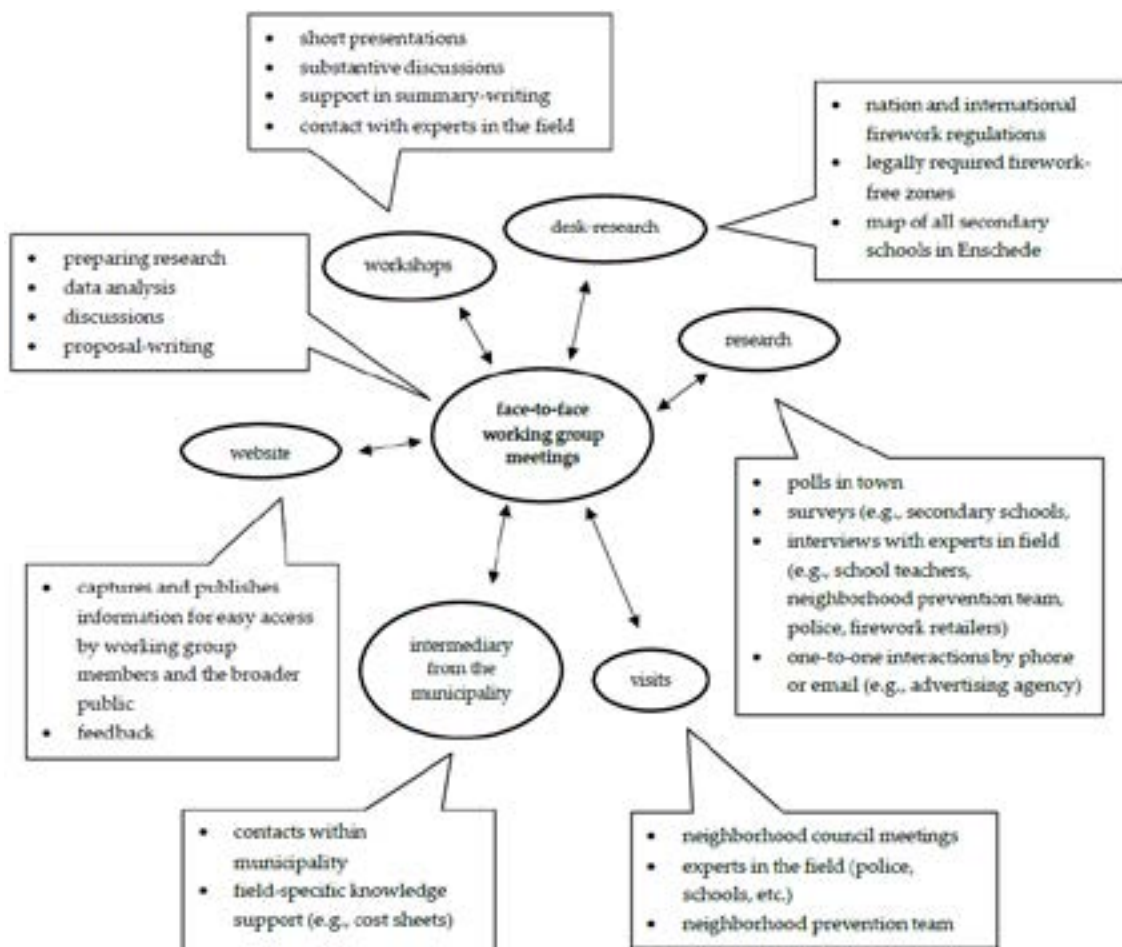

Figure 5. Mutual engagement and interaction within working groups.

During the citizens’ forum phase, participants indicated that they met with their working group members in regular face-to-face meetings and used email and WhatsApp for mutual communications. During these formal meetings, participants generated initial ideas on their theme and allocated responsibilities and tasks among working group members. Some participants indicated that they mainly supported their group through listening and providing constructive feedback (based on their expertise and experiences) during formal group meetings. Others indicated that they preferred administrative and internal/external communication functions (e.g., writing minutes of group meetings, organizing formal group meetings). Yet other participants highlighted that they preferred

research-related⁷ tasks to support internal group discussions and improve the quality of their proposals. A few participants declared themselves to be more interested in creative tasks to support their working groups' advertising efforts (e.g., taking care of the G1000 firework dialogue website, making a draft version for a pitch or poster). An occasional participant indicated that they went to a local democracy festival or tried to promote their working groups' proposals via personal social media channels.

Many participants stated that they perceived the official workshops as important events as part of their working group's efforts to develop a proposal related to their chosen theme. Many interviewees highlighted that during the first two workshops, they discussed substantive issues related to their ideas for the first time. Moreover, participants perceived the first workshop as helpful in the proposal writing process since they got some reflection on their pitched ideas from other working groups. One interviewee indicated that workshops were also useful to make new contacts with other working groups to find new ways of collaboration. Illustratively, some interviewees mentioned that participants of two working groups decided to dissolve their group and to merge with another working group.⁸

During the second workshop, people got the possibility to discuss their ideas and proposals with professionals. One interviewee emphasised that professionals were highly approachable and this provided them with an opportunity to test and get expert feedback on their ideas. Some participants mentioned that the second workshop was helpful to get their ideas down on paper, with civil servants from the municipality's marketing department supporting them in their efforts to prepare short summaries of their plans for the official G1000 firework dialogue website.

Many interviewees stated that they perceived some members of their group as being more dedicated than others in terms of the dedicated efforts made. Likewise, some participants mentioned that they prioritised working group activities above their other commitments⁹; conversely, others indicated a looser connection with the group, merely following group activities (by mail and occasional attendance) dependent on time. Some interviewees reported that most executive functions within the working groups (chair, secretary, moderators, campaigners), were carried out by a small group of more active participants that formed a core group within the working group. There were situations related where this core group were reported as having established informal ways of interaction and communication outside the working group. For example, one participant described this situation as follows:

"I have contact with [person 1] and [person 2] via a separate WhatsApp group because we act a bit like team leaders, uhm . . . and with the others, we just have mail contact. If things need to be picked up or worked out, or if we want their opinions, we also mail them. Also, there is one man, I know quite well. I also have a lot of contact with him via WhatsApp and by phone. He is slightly more active than the rest."

(P19: 2017, 34, G1; 203:203)

Conversely, some participants mentioned that these informal ways of communication and interactions within the core group themselves constituted a problem for the wider working group, creating a situation where information and knowledge about the process and incidental events were not always equally provided to all group members.

4.1.3. Establishing Shared Repertoire

A final characteristic of CoPs is in the development of a shared repertoire between participants that facilitates the execution of group tasks towards the shared joint enterprise. Throughout the

⁷ E.g., developing and conducting interviews, surveys, opinion pools among students, experts in the field, and fellow citizens; doing desk-research, or developing first ideas for an app.

⁸ The app group was dissolved and participants merged with members of the awareness-raising group. The firework show working group dissolved and members merged with the working group on firework(-free) zones.

⁹ A participant mentioned that he cancelled another meeting for a meeting with his working group.

participation process, shared repertoires grew in various ways over time. The most common way in which this occurred was that citizens increasingly developed a shared language in their working groups. This became explicit during interviews, since participants predominantly used the “we-form” when talking about events and activities within their working groups (see, for an example, Figure 6). Another thing revealed during interviews was participants mainly describing the purpose of their working group activities and goals using a similar set of vocabulary. When interviewed separately, participants from the “awareness raising” working group each emphasised using a similar line of reasoning the importance of a positively framed local campaign.

There were three other ways shared repertoires could be perceived in this process. First, encouraged by the PlatformG1000, citizens developed various shared written knowledge dossiers in their working groups, such as research documents, formal presentations, and the final proposals. Participants made use, albeit to a limited extent, of an online platform (called “CitizenLab”) to initiate interaction among the working group participants and other citizens living in Enschede, where they presented and discussed their ideas. Second, plans for creating future shared artefacts were also developed by some working groups. For example, the working groups “schools” and “firework-free zones” aimed to produce specific firework kits and voluntary fireworks-free stickers for future distribution at local high schools and households. The working group “awareness raising” prepared draft slogans for a local firework campaign in town. Finally, all working groups gained shared experiences throughout the participation process that shaped their mutual interaction and development of enterprises, either through joint activities inside (e.g., workshops) or outside (e.g., field visits) the predetermined participation process structure.

Example

*“**We** meet regularly in the evening with three people to discuss progress, to discuss how things are going, to plan the next meetings and stuff like that.”*

(P16: 2017, 13, G1; 99:99)

*“**We** are a small group that is on top of things (asking questions, drawing up surveys). **We** do communicate all these things back to the working group. Usually, **we** don’t get a response from them, so I still don’t know why **we** are doing this, but **we** do link everything back to the working group. And there are one or two of them who then respond, and that’s just about what it is.”*

(P18: 2017, 32, G1; 255:263)

*“Yes, [I have] a very active role. Let me put it this way, together with two others; **we** are the driving force, **we** are very active.”*

(P19: 2017, 34, G1; 183:183)

*“It [contact] is mainly via e-mail. In **my** workgroup there is a subgroup that sits together a bit more often. That’s X and X and ... I’ve forgot the other name. They have already met several times at X’s place with the three of them. This is because they prepared things for the DRAM festival, they went to, for those things actually. And everything that concerns the whole group is mainly communicated by mail.”*

(P17: 2017, 24, G1; 111:111)

“There was a lot of effort taken by a small number of people. I contributed by listening and commenting if requested.”

(P27: 1&2 measurement; 220:220)

Figure 6. Shared language.

4.2. The Overall Effectiveness of the Social Learning Dynamics in the G1000 Firework Dialogue

4.2.1. Factors Constraining Participation and Community Building in the G1000 Firework Dialogue

Throughout the G1000 firework dialogue, three factors became apparent that restrained the effectiveness of participants' engagement in their working groups: first, a perceived lack of process-related transparency; second, the pre-determined structure of the participation process; and, finally, time.

The first issue was a perceived lack of process-related transparency because some people missed a clear and transparent structure being communicated right from the start. Many participants stated that neither the course of actions nor the period of the participation process was clearly communicated at the citizens' summit, which launched the G1000 firework dialogue. Some groups related experiencing substantive internal pressure on their time planning caused by unforeseen activities or events. Some groups also noted that both the number of activities as well as the acceleration of the process towards their end negatively influenced their motivation to participate. Some participants mentioned adopting a "wait-and-see" attitude due to initially feeling overwhelmed because of a perceived lack of process-related information. A few participants indicated feeling deceived by organisers because their contributions were not immediately evident. Conversely, many (of the remaining) participants indicated that process-related instructions became more evident towards the end of the process.¹⁰

The second set of constraints noted by participants was feeling held back by the participation process's rigid predetermined structure, preferring a more flexible, less predictable process structure. One participant stated that that the rigid process structure had hampered him from actively involving a group of young people in the participation process¹¹. Another participant argued that too much structure risked destroying people's creativity as well as their sense of ownership for their group activities and the participation process in general. Indeed, one interviewee indicated that he had left the participation process explicitly since the rigid predetermined structure reduced his motivation to think creatively and attempt experiments. Some participants stated that they had also expected more assistance from the municipality (e.g., providing budget and expert knowledge support), and resented slightly that they (as volunteers) were not more actively supported at the start of the citizens' forum phase by the municipality in developing their solution.

The final issue constraining participation was that it was felt to be extremely time-consuming, and for some participants, its demands ultimately proved to be too time-consuming. At the end of the dialogue, a substantial number of participants stated that they had initially underestimated the time the participation process would cost them. Participants mentioned that they were surprised by the number of activities they had to execute in their working groups during the early phase of the citizens' forum. Some participants felt constrained by an impression that their working group was "obliged" to meet some predetermined milestones in an arbitrary timeframe (in this case, consulting with neighbourhood councils, attending a democracy festival, holding opinion polls in town). Some interviewees indicated that they started to perceive a number of these mandatory activities as burdensome, with some interviewees spending more than five hours per week on working group activities and related events. A few interviewees questioned why they were not being compensated (financially or in another way) for the considerable time they were expected to invest in the process.

4.2.2. Perceived Benefits from Participation in G1000 Firework Dialogue

Following the G1000 firework dialogue, participants provided three overarching arguments that summarised their experiences. First, they individually believed that their participation in the G1000

¹⁰ Many participants indicated that after the first workshops the process became more clear.

¹¹ In order to warrant representativeness of the participation process, only people who were randomly selected and received a formal invitation were allowed to participate in the G1000 firework dialogue.

firework dialogue provided them with a valuable learning experience. A number of participants stated that they liked the process because it provided insights into the municipality's workings, and local politics in general. One participant had stated that through her participation she had come to realise that the finding a comprehensive solution to the problem was not always as simple as it might appear in the first instance. Some participants mentioned that it was relatively easy to contact the G1000 steering group via email or at the formal meetings on occasions when they had questions regarding the participation process, and they perceived the sphere at these meetings as open, with the opportunity to discuss problems arising.

The second set of opinions were expressed that the G1000 firework dialogue appeared to them to represent as a new way to engage citizens in (local) politics. Many participants described the participation process as more democratic and a useful way to involve creative citizens in local decision-making processes of their municipality. Participants indicated that they had been pleased with the formal decision-making at the end of the final meeting, in which the mayor received the three formally approved proposals and affirmed their implementation. A number of participants argued that it was the final formal citizens' decision that was important because of its value in demonstrating that citizens could have real influence on local governance. At the same time, the citizens' opinions of its value remained contingent, in that the value they ascribed to the process was at least partially contingent on the extent to which the citizens' decisions would subsequently be effectively implemented.

Finally, participants suggested that the process had built more understanding for and trust in the local municipality. Some interviewees noted that they perceived a distance between some group members and the local authority officers, notably at the start of the citizens' forum phase. There was some variation in the experiences within the working groups; some participants were simply distrustful of local authority officers in general¹², while other participants mentioned that they got the impression that municipality participants were not supporting their working groups at the outset of the citizens' forum phase¹³. However, these initial impressions evolved through the life of the process, with many participants relating that by the end of the G1000 firework dialogue they believed that they had effective lines of communication with the municipality. This was underscored when some civil servants were observed to be actively involved in elaborating their working groups' final proposals.

5. Discussion and Conclusions

In this paper, we asked the overall research question of the extent to which a new citizen participation process can be designed as a social learning system to facilitate the integration of citizen types of interests and knowledge in local decision-making. In answer to this question, the results provided deeper insights into the internal social learning dynamics within one such activity, Enschede's G1000 firework dialogue, providing the basis for a tentative answer to this question. Wenger's (1998, 2000, 2011) concept of CoP provides a baseline for analysis, indicating that the G1000 firework dialogue process encouraged the creation of activities that may be considered to correspond to the different structural dimensions of communities of practice. These CoP elements were visible within the different working groups that coalesced in an attempt to create proposals that might address Enschede's controversial firework issue, suggesting that there was social learning present in these activities.

A second element of the findings related to how social learning facilitated the participation process in terms of integrating citizens' interests and knowledge into local decision-making. One clear observation in the study was that despite participants' varying motives for engaging in the G1000 firework dialogue, participants developed a greater understanding for each other's perspectives

¹² Some participants were angry with the municipality, since it shared a local newspaper article after the citizens' summit via its official website in which it was wrongly stated that citizens from Enschede had chosen for a firework show.

¹³ E.g., some working groups faced difficulties with printing and organising rooms during the summer holiday period.

during multiple stages of the participation processes through open dialogues and exchange of personal experiences about the often sensitive perceived issue. It is perhaps also worth here pointing to the issue of the emotional connection to the issue that created an intergenerational solidarity, from older participants who had experienced the fireworks disaster to younger participants who had experienced the individual cost of firework accidents. Indeed, the shared sense of community and joint enterprise identified in Section 4.1.1 appears to have emerged from the sense of togetherness and solidarity, and the creation of common ground among participants in many of the working groups. Moreover, participants developed their mutual relationships by establishing shared sets of communication as well as documents in their working groups throughout the citizen participation process.

The third element of our question relates to the issue of design, and the extent to which the predesigned structure of the G1000 firework citizen participation process facilitated social learning and integrating citizens' inputs. Our results provide one example that illustrates that design-based citizen participation can support and facilitate the establishment of social learning. This social learning was derived from a "safe" learning environment where participants were provided with opportunities to better understand all dimensions of the question through these predesigned open dialogue and interaction processes. We see here an echo of Woodhill (2010) who pointed out that social learning does not "happen by accident", but requires both conscious design and facilitation (p. 64).

However, the results also highlight that citizen participation in the G1000 firework dialogue was hampered by this rigid design-based process structure, and the relative inflexibility that this brought with it. This lack of flexibility manifested itself in various ways, but generally undermined the citizens' commitment to involvement in the activities, making it more superficial and in some cases even discouraging that participation. This, in turn, has consequences for the deliberate design of future design-based citizen participation processes, or the application of lessons from this case to other situations of more institutionalised forms of citizen participation in local governance. It is vital to establish a good balance between the conscious design and facilitation of participation, while leaving room to citizens for self-organisation, thereby providing them with the opportunity to unfold creativity and their autonomous ways of learning and doing.

Moreover, our research indicates that more balanced design-based models of citizen participation can help to circumvent antagonism and conflicts of interest between citizens and local government actors. Three fundamental design criteria for a deliberately designed participatory process in the future therefore appear to provide transparent and clear coordination of action, and ensure sufficient room for the negotiation of insecurities. The results showed that the process lacked transparency and clarity due to coordination issues, most notably at the beginning of the participation process. Consequently, to improve this difficulty, design-based citizen participation processes should invest more intellectually, financially, and in terms of time from the start. With regard to the latter, the workshop approach enabled citizens and municipality representatives to develop what they reported as trust with other participants. This suggests the necessity and, therefore, transparency of establishing a trustful environment that enables people to develop a sense of place, belonging, and responsibility.

Finally, we would acknowledge that this is a single case study of a complex situation in which we have sought to retrospectively utilise theoretical lenses to see elements of the case that might have hitherto been invisible. We, therefore, remain cautious in our findings and note that our results require further exploration, testing, and validation through more extensive, deductive approaches before they can be fully confirmed. Nevertheless, and mindful of this caveat, we believe in line with our findings that it is legitimate to argue that new design-based models of citizen participation would benefit from more explicitly incorporating social learning practices and theories. Consequently, we argue that local governance should invest more in citizen participation processes that encourage and enable learning among different societal stakeholders with different interests through constructive dialogues over political matters.

Author Contributions: Conceptualization, F.E., P.B.; Methodology, F.E.; Software, F.E.; Validation, F.E.; Formal Analysis, F.E.; Investigation, F.E.; Resources, F.E.; Data Curation, F.E.; Writing—Original Draft Preparation, F.E., P.B.; Writing—Review & Editing, F.E., P.B.; Visualization, F.E.; Supervision, P.B.; Project Administration, P.B.; Funding Acquisition, P.B.

Funding: This research was funded by the Netherlands Organization for Scientific Research (NWO), formally under the title ‘Whose knowledge matters? Competing and contesting knowledge claims in 21st-century cities’ (October 2016–February 2020; reference number: 464-15-114). And the APC was funded by the Knowledge Unlatched initiative.

Acknowledgments: The authors thank Prof. Marcel Boogers for his constructive feedback during the writing process and Babs Ernst for her research support. Furthermore, the authors wish to express their gratitude to all individuals involved for their time, who made the fieldwork possible.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.

Appendix A

Table A1. Codebook.

Code I	Subcode	Code Definition
Joint Enterprise (JE)	JE-common_ground_formation	Refers to the extent members follow the same or different ways of reasoning.
	JE-common_goal	Refers to the extent members aim to achieve a joint goal.
	JE-action	Refers to the extent members develop a common purpose for joint action.
	JE-level_of_learning_energy	Refers to the extent members get the opportunities to negotiate a joint inquiry and important questions.
	JE-task_delegation	Refers to the extent members have a common understanding about who does what.
Code II	Subcode	Code Definition
Shared Repertoire (SR)	SR-experience	Refers to the extent members have accumulated common resources (experiences, language, methods, and artefacts) over time that foster potential future interactions.
	SR-language/jokes	
	SR-methods	
	SR-artefacts	
Code III	Subcode	Code Definition
Mutual Understanding (MU)	MU-nature	Refers to the way members develop shared ways of engaging in doing things together.
	MU-relationships	Refers to the extent members develop trust and sustained mutual relationships.
	MU-information_flow	Refers to the way in which information is exchanged among members.
	MU-nature_of_conversations	Refers to the way in which members engage directly in conversations with each other.
	MU-problem_solving_capacity	Refers to the extent members are able to raise troubling issues during the discussion.
	MU-membership	Refers to the extent there is an overlap in members’ descriptions of who belongs.
	MU-personal_contribution	Refers to the extent members know what they can do and how they can contribute to the enterprise.

Source: Based on Wenger (2011).

References

- Amin, Ash, and Joanne Roberts. 2008. Knowing in action: Beyond communities of practice. *Research Policy* 37: 353–69. [\[CrossRef\]](#)
- Ansell, Christopher. 2011. *Pragmatist Governance: Re-Imagining Institutions and Democracy*. Oxford: University Press.
- Arendt, Hannah. 2010. Truth and politics. In *Truth: Engagements Across Philosophical Traditions*. Edited by José Medina and David Wood. Oxford: Blackwell Publishing, pp. 295–314.
- Arnstein, Sherry. 1969. A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners* 35: 216–24. [\[CrossRef\]](#)
- Babbie, Earl. 2015. *The Practice of Social Research*. Boston: Cengage Learning.
- Bohman, James. 1997. Deliberative democracy and effective social freedom: Capabilities, resources and opportunities. In *Deliberative Democracy*. Edited by James Bohman and William Rehg. Cambridge: The MIT Press, pp. 321–48.
- Caluwaerts, Didier, and Min Reuchamps. 2012. The G1000: Facts, figures and some lessons from an experience of deliberative democracy in Belgium. In *The Malaise of Electoral Democracy and What to Do about*. Edited by Philippe Van Parijs. Brussels: Re-Bel, pp. 10–33.
- Chambers, Simone. 2003. Deliberative democratic theory. *Annual Review of Political Science* 6: 307–26. [\[CrossRef\]](#)
- Dryzek, John. 2000. *Deliberative Democracy and Beyond*. New York: Oxford University Press.
- Fischer, Frank. 2000. *Citizens, Experts, and the Environment: The Politics of Local Knowledge*. Durham: Duke University Press.
- Galli, Francesca, Gianluca Brunori, Francesco Di Iacovo, and Silvia Innocenti. 2014. Co-producing sustainability: Involving parents and civil society in the governance of school meal services. A case Study from Pisa, Italy. *Sustainability* 6: 1643–66. [\[CrossRef\]](#)
- Ganuza, Ernesto, and Francisco Francés. 2012. The deliberative turn in participation: The problem of inclusion and deliberative opportunities in participatory budgeting. *European Political Science Review* 4: 283–302. [\[CrossRef\]](#)
- Gertner, Drew, Joanne Roberts, and David Charles. 2011. University-industry collaboration: A CoPs approach to KTPs. *Journal of Knowledge Management* 15: 625–47. [\[CrossRef\]](#)
- Goodin, Robert. 2008. *Innovating Democracy: Democratic Theory and Practice After the Deliberative Turn*. Oxford: OUP.
- Grönlund, Kimmo, Setälä Maija, and Kaisa Herne. 2010. Deliberation and civic virtue: Lessons from a citizen deliberation experiment. *European Political Science Review* 2: 95–117. [\[CrossRef\]](#)
- Gutmann, Amy, and Dennis Thompson. 2009. *Why Deliberative Democracy?* Princeton: Princeton University Press.
- Habermas, Jürgen. 1996. *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge: The MIT Press.
- Head, Brian, and John Alford. 2015. Wicked problems: Implications for public policy and management. *Administration & Society* 47: 711–39. [\[CrossRef\]](#)
- Hendriks, Frank, and Ank Michels. 2011. Democracy transformed? Reforms in Britain and The Netherlands (1990–2010). *International Journal of Public Administration* 34: 307–17. [\[CrossRef\]](#)
- Innes, Judith, and David Booher. 2004. Reframing public participation: Strategies for the 21st Century. *Planning Theory & Practice* 5: 419–36. [\[CrossRef\]](#)
- Innes, Judith, and David Booher. 2010. *Planning with Complexity: An Introduction to Collaborative Rationality for Public Policy*. London: Routledge.
- Ison, Ray. 2012. Traditions of understanding: Language, dialogue and experience. In *Social Learning in Environmental Management. Towards a Sustainable Future*. Edited by Chris Blackmore. London: Springer, pp. 39–57.
- Lovan, Robert, Miachael Murray, and Ron Shaffer. 2017. *Participatory Governance: Planning, Conflict Mediation and Public Decision-Making in Civil Society*. Abingdon: Routledge.
- Luskin, Robert C., James S. Fishkin, and Roger Jewell. 2002. Considered opinions: Deliberative polling in Britain. *British Journal of Political Science* 32: 455–87. [\[CrossRef\]](#)
- Manin, Bernard. 1987. On legitimacy and political deliberation. *Political Theory* 15: 338–68. [\[CrossRef\]](#)
- Maxwell, Kate, and Paul Benneworth. 2018. The construction of new scientific norms for solving Grand Challenges. *Palgrave Communications* 4: 52. [\[CrossRef\]](#)

- Moulaert, Frank, Erik Swyngedouw, Flavia Martinelli, and Sara Gonzalez. 2010. *Can Neighbourhoods Save the City?: Community Development and Social Innovation*. Abingdon: Routledge.
- Muro, Melanie, and Paul Jeffrey. 2006. *Social Learning—A Useful Concept for Participatory Decision-Making Processes?* Cranfield: School of Water Sciences, Cranfield University.
- Neyer, Jürgen. 2006. The deliberative turn in integration theory. *Journal of European Public Policy* 13: 779–91. [[CrossRef](#)]
- Pretty, Jules. 1995. Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development* 23: 1247–63. [[CrossRef](#)]
- Reed, Mark. 2008. Stakeholder participation for environmental management: A literature review. *Biological Conservation* 141: 2417–31. [[CrossRef](#)]
- Soler, Lena, Sjoerd Zwart, Michael Lynch, and Israel-Jost Vincent. 2014. *Science after the Practice Turn in the Philosophy, History, and social Studies of Science*. Abingdon: Routledge.
- Smith, Graham. 2009. *Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, Patrick, and Maureen McDonough. 2001. Beyond public participation: Fairness in natural resource decision making. *Society & Natural Resources* 14: 239–49. [[CrossRef](#)]
- Watson, Vanessa. 2014. Co-production and collaboration in planning—The difference. *Planning Theory & Practice* 15: 62–76. [[CrossRef](#)]
- Wenger, Etienne. 1998. *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wenger, Etienne. 2000. Communities of practice and social learning systems: The career of a concept. In *Social Learning in Environmental Management. Towards a Sustainable Future*. Edited by Chris Blackmore. London: Springer, pp. 179–98.
- Wenger, Etienne. 2011. Communities of Practice: A Brief Introduction. Available online: <https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/handle/1794/11736> (accessed on 15 June 2018).
- Woodhill, Jim. 2010. Sustainability, social learning and the democratic imperative: Lessons from the Australian Landcare movement. In *Social Learning in Environmental Management. Towards a Sustainable Future*. Edited by Chris Blackmore. London: Springer, pp. 57–72.
- Yin, Robert. 2009. *Case Study Research, Design & Methods*. Thousand Oaks: Sage.

© 2018 by the authors. Licensee MDPI, Basel, Switzerland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

De systeem- en leefwereld samen en diversiteit als uitdaging voor de nieuwe democratie.

Peer Smets en Marloes Vlind¹

Tegenwoordig worden oplossingen gezocht voor ontevredenheid over het Nederlandse democratisch systeem door de doedemocratie te versterken. De afstand en frictie tussen de systeemwereld van de overheid en leefwereld van burgers is een struikelblok voor participatie van burgers. Burgerfora zoals de G1000 brengen in zekere mate de leef- en systeemwereld bij elkaar. Deze burgerfora worden geïnitieerd om meer burgerinitiatieven te stimuleren, maar hebben vaak een homogene samenstelling qua burgers. Echter om meer creativiteit te stimuleren is diversiteit van deelnemers noodzakelijk. Dit paper laat zien hoe burgertoppen in Amsterdam en de G1000 in Uden omgaan met die diversiteit en wat de impact hiervan is. Dit levert inzichten over het waarom diversiteit zo moeilijk te bereiken is en wat hier aan gedaan kan worden.

Inleiding

Van Reybrouck (2014) toont aan dat de manier waarop de overheid oplossingen zoekt voor problemen en hoe de burger zich hierin kan vinden onder druk staat in het Nederlands democratisch bestel. Hij verwijst hierbij naar het democratisch vermoeidheidssyndroom, wat door een onderdeel van de representatieve democratie veroorzaakt wordt; de electoraal-representatieve democratie. Barsten in het systeem zijn volgens Van Reybrouck zeer nuttig; ze zouden kunnen leiden tot verandering. Het is van belang om juist die plek op te zoeken waar verandering mogelijk is en waar meer ruimte ontstaat voor een directe betrokkenheid van burgers naast het representatieve democratische systeem. Om het schuren tussen de overheid en burgers inzichtelijk te maken zal hieronder de logica van beide werelden besproken worden. Vaak zien bewoners zich als ondergeschikt aan de lokale overheid, hetgeen het beste geïllustreerd kan worden met onderstaande nog niet eerder gepubliceerde quotes, die vergaard zijn tijdens eerder onderzoek van Smets. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze quotes uitersten laten zien; de werkelijkheid behoeft meer nuancering. Uiteraard liggen de twee werelden in de dagelijkse praktijk niet altijd zo ver uit elkaar en zijn er ook ambtenaren die zich kunnen verplaatsen in de leefwereld en burgers die geen problemen ondervinden met de systeemwereld.

¹ Beide auteurs zijn werkzaam op de Vrije Universiteit, afdeling sociologie. Emailadressen: p.g.s.m.smets@vu.nl en m.vlind@vu.nl

Bewoners die in contact treden met de lokale overheid rapporteren:

- Ze zeiden: 'U hoort nog van ons'
- Het was ons idee/initiatief, maar het is van ons afgenomen
- We worden niet serieus genomen
- Ze begrijpen niet wat wij willen

Ambtenaren reageren op burgers met de woorden:

- Daar gaan wij niet over
- Dit past niet in het collegebeleid
- We hebben op dit moment andere prioriteiten
- Dit schept een precedent en dan is het hek van de dam
- Burgers zijn niet in staat om dergelijke complexe afwegingen te maken
- Daar gaan burgers niet over
- Uiteindelijk beslissen wij

Wat hier aan ten grondslag ligt is het verschil tussen de leefwereld van burgers en de systeemwereld van de overheid. De leefwereld van de burger wordt gekenmerkt door ondernemerschap en kennisontwikkeling aan de basis, hetgeen Scott (1998) *metis* noemt. Bij de aanpak van problemen wordt hier gezocht naar een procesaanpak die effectief is. Hierbij gaat men risico's niet uit de weg.

Bij de systeemwereld moet men eerder denken aan de kennis van professionals, hetgeen Scott (1998) *techné* noemt. Bij de aanpak van problemen wordt uitgegaan van een SMART aanpak, waarbij procedures en blauwdrukken de boventoon voeren. Hier is sprake van risicomijdend gedrag en wordt gezocht naar het institutionaliseren van initiatieven. Wanneer principes vanuit het systeem worden overgenomen in het dagelijks leven spreekt Habermas van kolonisatie van de leefwereld (Habermas, 2012: 696).

Om te kunnen kijken waar de systeem- en leefwereld wel of niet samenkomen is Gaventa's (2006) indeling van ruimtes bruikbaar. Hij presenteert een continuüm van een gesloten ruimte, een uitnodigende ruimte naar een geclaimde of gecreëerde ruimte. Dit zijn ruimtes waar burgers mogelijk invloed kunnen uitoefenen op beleid, discours, besluiten, relaties en belangen. Een gesloten ruimte is een ruimte waar besluiten genomen worden door de (semi-)overheid achter gesloten deuren. Indien de deuren op een kier gezet worden of geopend worden voor burgerparticipatie spreekt men van een uitnodigende ruimte. Bij een geclaimde ruimte eisen minder machtige partijen ruimte op van de meer machtige of creëren er één zelf. In de praktijk kunnen deze ruimtes

veranderen in een andere vorm. In deze ruimtes kunnen ook personen van de (semi-)overheid uitgenodigd worden om aan te schuiven. Eén van de fundamentele vragen is of in Nederland de leefwereld sterk van onderop verandert door middel van een gecreëerde of geclaimde ruimte of via een uitgenodigde ruimte waar de overheid een grote rol speelt bij het stimuleren en financieren van bewonersinitiatieven.

Het doel van dit hoofdstuk is om zicht te krijgen op het samenwerken van tussen de systeem- en leefwereld en der rol van diversiteit bij het functioneren van een burgertop. Om hiermee aan de slag te gaan is het artikel als volgt opgebouwd, Eerst zal het thema diversiteit verder uitgediept worden. Vervolgens zal er aandacht besteed worden aan de Amsterdamse burgertop. Tijdens de analyse zullen vergelijkingen met andere burgertops in Nederland gemaakt worden. Dit hoofdstuk zal vervolgens afgesloten worden met een conclusie.

De noodzaak van diversiteit

Eén van de grote uitdagingen van deze tijd is hoe de samenleving omgaat met de toegenomen diversiteit qua sociale klasse, leeftijd, leefstijl en etniciteit. Dit zien we terug in het gebruik van de stedelijke (semi-)publieke ruimte, die mogelijkheden biedt voor verschillende groepen mensen om elkaar te ontmoeten (Bottomley en Moore, 2007: 172). De toename van superdiversiteit (Vertovec, 2007) kan leiden tot meer sociale menging waarbij er een bereidheid is om te delen met andere groepen maar er zijn ook segregatiestrategieën die sociale menging uit de weg gaan (Bridge et al., 2014: 1134-35). Zo kunnen er fricties en ongemakkelijkheden ontstaan in ontmoetingen tussen burgers met verschillende etnische achtergronden of leefstijl (Rose, 2004: 281). We zien ook dat diegenen die diversiteit opzoeken in buurten dit vaak niet omzetten in alledaagse interactie met mensen met andere achtergronden. Net als anderen, opereren actieve, sociale participanten vaak in homogene groepen en zien de diversiteit meer als een context; of als het behang dat de omgeving waarin ze zitten kleurt (o.a. Smets en Hellinga, 2014; Smets en Sneep, forthcoming).

Binnen organisatiestudies zien we dat diversiteitsissues een grote rol spelen. Zo laten Ghorashi en Sabelis (2013) zien dat er behoefte is aan het herformuleren van concepten van diversiteit in relatie tot hedendaagse praktijken van samenwerking, experimenteren en verandering binnen en buiten organisaties. Ze bespreken verschillende theoretische benaderingen, hetgeen te ver gaat om hier allemaal te bespreken. We beperken ons tot de inzichten van Foucault, die spreekt over discursieve macht, die niet gaat over dominantie of verzet van groepen, maar wel over routinisering, formalisering en alledaagse praktijken die overal aanwezig zijn. Macht houdt hier een hiërarchie in waarin de meerderheid domineert en minderheden daaraan ondergeschikt zijn. Vaak is er de neiging

om de minderheid en leden van die minderheid te vragen om zich totaal aan te passen en te assimileren, of ze worden gemarginaliseerd in de organisatie. In beide situaties wordt de ander vanuit het dominante discours als minderwaardig gezien.

De uitdaging is om te kijken hoe er met diversiteit omgegaan kan worden en wat dit oplevert voor burgerparticipatie en burgerfora. Binnen groepen is het voor het creëren van een gezamenlijke basis belangrijk dat er een dialoog of deliberatie - te luisteren naar elkaar, elkaar te horen en verschillende visies te waarderen - plaatsvindt. Het zijn juist de persoonlijke verhalen waar, ondanks individuele verschillen, een gezamenlijke basis in gevonden wordt die gezamenlijke actie stimuleert (o.a. Fishkin en Luskin, 2005; Fung en Wright, 2001; Levine et al., 2005). Het is als het ware een proces waarin individuele trajecten uitmonden in een collectief verhaal met elkaar overlappende identiteiten, die overbruggend sociaal kapitaal omzet in samenbindende verbanden. Als de individuele verhalen belangrijk zijn bij het creëren van nieuwe verbindingen dan kunnen de gezamenlijke verhalen over behaalde successen en overwinnen van obstakels van groot belang zijn om deze verbanden te verduurzamen (Putnam en Feldstein, 2003: 284).

Met behulp van deliberatie kan naar een consensus toegewerkt worden (o.a. Levine et al., 2005), maar daarbij kan men het gezamenlijke verliezen als er een mengsel van ideeën ontstaat waar de afzonderlijke deelnemers zich niet meer in herkennen. Binnen deliberatieve processen ligt dan ook steeds meer het accent op het verkrijgen van een gezamenlijke basis waarbij gezocht wordt naar overlappende zaken. Het is juist die gezamenlijke basis die mogelijkheden schept om de dualiteit van gelijk en anders zijn te overbruggen. Hier zien we dat er overeenstemming ontstaat zonder hetzelfde te zijn of te worden. In woorden van Oseen (1997: 55):

‘[W]e can assert (...) difference without inevitably and simultaneously reconstructing hierarchy, by theorizing difference as contiguity, or difference side by side, without sameness as the norm or the anchor by which difference is constituted.’

Voor het optimaliseren van creatieve ideeën is deelname van mensen met diverse achtergronden absoluut een voorwaarde. Surowiecki (2005) geeft aan dat diversiteit de mogelijkheid schept om verschillende perspectieven en visies te gebruiken die veelal ontbreken in besluiten van homogene groepen. Homogene groepen zijn goed in waar ze in gespecialiseerd zijn maar hebben vaak problemen om alternatieve oplossingen te vinden. Dit is tekenend voor bijvoorbeeld het blauwdrukdenken, focus op efficiëntie en algemeen geaccepteerd jargon binnen de homogene systeemwereld. Maar ook ontmoetingen tussen burgers met veel onderlinge overeenkomsten en daaruit voortkomende (vaak onzichtbare) gedeelde vanzelfsprekendheden hebben te maken met deze belemmering. Diversiteit biedt hier een mogelijke oplossing. De praktijk laat zien dat een grote groep

met verschillende individuen tot betere en meer robuuste voorspellingen en meer intelligente oplossingen komt dan de best geschoolde beslisser (p. 29-32).

Het bereiken van diversiteit is niet altijd makkelijk. Zoals uit eerdere onderzoeken is gebleken (o.a. Michels & Binnema, 2015a, b; Smets en Vlind, 2015) worden G1000-en en vergelijkbare initiatieven vooral bezocht door 'witte' hoogopgeleide mensen van middelbare leeftijd en ouder. Smets en Vlind (2015) gaven aan over de wijk G1000 in de Amersfoortse wijk Kruiskamp dat er een open houding lijkt te zijn voor iedereen, maar dat er in de praktijk impliciete waarden worden gehanteerd waar buitenstaanders zich op moeten aanpassen. Het delen van ervaringen en verhalen met onbekenden, in de setting van subgroepen aan tafels in een grote zaal, vraagt om zowel communicatieve en taalkundige vaardigheden als om de moed om kwetsbaarheid te tonen. Dit vraagt om een veilige omgeving, die voor velen niet vanzelfsprekend is wanneer zij zich onzeker voelen over bijvoorbeeld het beheersen van de Nederlandse taal (etnische drempel), het niveau van communicatie (intellectuele drempel) en de alcoholische 'borrel na afloop' (religieuze drempel). In het huidige sociale en politieke klimaat waarin de nadruk op polarisatie regelmatig de boventoon voert, zijn ook ontmoetingen op een kleinschaliger niveau tussen mensen die verschillen in leeftijd, sekse, etniciteit, religie en opleidingsniveau allesbehalve vanzelfsprekend.

Diversiteit is een essentiële voorwaarde om meer creativiteit in een deliberatief proces te laten plaats vinden. Duurzame sociale innovatie gaat niet zozeer om de hoogopgeleide denkers en experts, maar veel meer om wat totaal uiteenlopende individuen met elkaar kunnen vinden (Page in Chwalisz, 2015; Owen 1993: 13). Voor het zoeken naar nieuwe vormen van verbinding waarbij diversiteit essentieel is, spreekt Ghorashi (2012) over zogenaamde vertraagde tussenruimtes waar verhalen gedeeld kunnen worden. Zo'n tussenruimte is een ruimte 'zonder vooropgestelde oordelen, waardoor het mogelijk wordt te experimenteren met verschillende invalshoeken, perspectieven en patronen' (Ghorashi, 2010: 41).

Hoewel het belang van diversiteit breed gedragen wordt, ook door initiatoren van G1000-en en burgertoppen, is het bij de tot nu toe onderzochte initiatieven nog niet gelukt om daadwerkelijk diversiteits-inclusief te zijn. De pogingen om een diversiteit aan deelnemers aan te trekken worden vooral gezocht in de manier van werving. In Arnhem werd een burgertop gehouden, genoemd Werkconferentie Arnhem Agenda, waarvoor geëxperimenteerd is met de loting - inclusief een grotere sample in wijken met een lage opkomst bij verkiezingen. De ingelote personen die zich gemeld hebben voor deelname bleken ondanks de grotere sample weinig divers te zijn; overwegend 'wit', middelbare leeftijd en hoogopgeleid. Vervolgens zijn wild cards uitgedeeld aan mensen die specifiek uitgenodigd zijn. Dit zorgde voor de opkomst van deelnemers met een etnisch diverse

achtergrond, maar weliswaar nog steeds een minderheid. Het streven naar diversiteit en de impact hiervan binnen burgertoppen behoeft dan ook (nog) meer - of wellicht andere - aandacht.

Amsterdamse burgertop 2015

Op zaterdag 6 juni 2015 begint de Burgertop Amsterdam in de Zuiderkerk in de Amsterdamse binnenstad om 9.30 uur. Deelnemers lopen de kerk binnen, krijgen een naamsticker en registreren zich voor een thema waar ze zich die dag mee bezig willen houden. Vrijwilligers houden zich bezig met de registratie en ontvangsteams begeleiden deelnemers naar hun tafels. Op twee verdiepingen (met balkon) staan 35 ronde tafels, waaraan tien personen per tafel kunnen zitten. De centrale moderator verwelkomt de aanwezigen plenair. In een kort vraaggesprek met de initiatiefnemers Bart Cosijn en Yvette Jeuken wordt benadrukt dat er na de Burgertop geen wensenlijstje naar de gemeenteraad wordt gestuurd. Het gaat vooral om wat burgers zelf kunnen doen op korte en lange termijn. Vervolgens is het woord aan wethouder/locoburgemeester Laurens Ivens, die het waardeert dat mensen hun denkkraft ter beschikking stellen. Hij benadrukt dat hoe lokaler hoe meer er samengewerkt kan worden, in tegenstelling tot de politiek met zijn voors en tegens. Tenslotte dienen in zijn ogen de ideeën wel 'juridisch haalbaar en financieel betaalbaar' te zijn. Pas dan kunnen ze gerealiseerd worden.

Als daarna de oud-burgemeester van Amsterdam Job Cohen op het podium staat vraagt hij de deelnemers zich niet te veel aan te trekken van de oproep van Ivens om de ideeën 'juridisch haalbaar en financieel betaalbaar' te laten zijn. Hij benadrukt dat dat nou juist is waar ze zich vandaag niet door moeten laten beperken. De gemeente zou dingen moeten faciliteren en niet bedenken. Vervolgens vertelt hij over het onderzoek naar de G1000en in Nederland. Aan het eind van de plenaire introductie presenteert Bart Cosijn met behulp van een powerpoint de vijf principes van de Burgertop:

- 1) Onafhankelijke top
- 2) Voor en door burgers
- 3) Uit de hele stad
- 4) Wij zijn allemaal Amsterdammers
- 5) Geen spreekbuis voor belangengroepen

Hij benadrukt dat het belangrijk is veel te luisteren, vooral voor de mensen die normaal gesproken veel praten. Nadere instructies zijn: 'Spreek vanuit jezelf en niet als vertegenwoordiger van een

groep. Als je ambtenaar bent, laat dan je functie los en ben hier als mens. Deelnemers mogen tussen de rondes door een ander thema kiezen als ze dat willen.’ Om een indruk te krijgen van het dagprogramma zie figuur 1.

Figuur 1 Programma burgertop Amsterdam

Bron: website Burgertop Amsterdam

Tijdens stap 1 wordt het thema verkend en worden er persoonlijke ervaringen uitgewisseld. Opvallend is het dat er tafels te weinig of zelfs geen deelnemers hebben, waarna tafels samengevoegd worden. Aan de tafels wordt druk gepraat over de thema's, maar hier voert een rationeel/intellectueel debat de boventoon. Persoonlijke ervaringen worden weinig gedeeld. Opvallend is het dat er veel door gepraat wordt over definities en formuleringen van woorden en zinnen. De ronde eindigt in het formuleren van een 'uitdagende vraag' waar een oplossing voor bedacht kan worden, hetgeen niet makkelijk tot stand komt.

Tijdens de lunch zegt de van Marokkaanse afkomst Achmed Baâdoud, stadsdeelvoorzitter Nieuw West: 'Waar zijn mijn mensen hier?' Hij mist een afspiegeling van de Amsterdamse bevolking en benadrukt dat de plaats waar de burgertop gehouden wordt niet uitnodigend is voor zijn achterban.

Tijdens stap 2 wordt de deelnemers gevraagd om met ideeën en oplossingen te komen voor de in de vorige ronde geformuleerde vraag. Met name de mondige deelnemers komen met ideeën. Uit alle ideeën van de tafel moeten nu vijf kansrijke ideeën geselecteerd worden.

Na een plenaire energizer waarin de centrale moderator op het balkon danst op Afrikaanse muziek begint stap 3. In deze laatste gespreksronde worden de ideeën verder uitgewerkt en gesproken over wat ervoor nodig is om ze uit te voeren. De tafelvoorzitter introduceert de ronde met dat het nu gaat

om 'wie, wat, waar, met wie en waarom'. De energie ligt laag, mensen kijken op hun telefoon of de zaal in. De tafelvoorzitter leest voor van het script: 'Geef een beschrijving van het idee in enkele zinnen.' Er valt een stilte, er wordt diep nagedacht over een juiste formulering. Een deelnemer merkt op dat je niet te veel aan burgers moet overlaten 'dat zou wel eens een zootje kunnen worden.' Een andere deelnemer zegt daarop: 'Waarom zit hier iemand van stadsdeel Noord die niet meepraat? We hebben u juist ook nodig!' Een reactie blijft uit. De tafelvoorzitter zegt dat iedereen nogal moe is, maar dat we nog even door moeten: 'Hoe zou het persbericht heten van het initiatief?' en vervolgens 'maar dat mogen we wat mij betreft overslaan hoor.' Volgende punt: 'Hoe is het succes meetbaar te maken?' Tenslotte nog een volzin die de lading dekt. De tafelvoorzitter zegt: 'Ik ben een beetje leeg. Dat is een punt voor evaluatie: het duurt te lang.' De tafelvoorzitter schrijft vervolgens een volzin op en vraagt de groep deze te redigeren. Tenslotte moet er nog een slogan bedacht worden. Dit wordt achterwege gelaten.

Na de laatste ronde zijn alle ideeën te zien op een powerpoint op grootscherm. Opvallend is dat veel van de ideeën vrij abstract blijven en/of geen duidelijke voortrekker of uitvoerder hebben. Voorbeelden hiervan zijn 'een burgerbuurtplatform waar burgers, overheid, instellingen en ondernemers, samen ideeën en kennis kunnen delen, in het sociaal domein en op straat'; 'meer groen aanleggen om vervuiling terug te dringen' en 'één dag per jaar geven we Amsterdam terug aan de Amsterdammers'.

Intussen is het aantal deelnemers aan de burgertop afgenomen. In de ochtend om 11 uur waren er 182 deelnemers aan de tafels. Bij een telling 's middags om 15.00 uur waren dat er 136².

Bart Cosijn en vrijwilliger Marijke Krabbenbos sluiten plenair af met de boodschap dat het nu aan de burgers zelf is en dat de burgertoporganisatie hierbij kan faciliteren, bijvoorbeeld door een ontmoeting met een ambtenaar te regelen. Iedereen wordt uitgenodigd voor de follow up op zaterdag 26 september 2015.

Follow up

Na de Burgertop zijn de resultaten op hun website gepubliceerd. Zowel deelnemers als mensen die niet hebben meegedaan kunnen zich aansluiten bij één of meer van de 56 ideeën. Initiatiefnemers Bart Cosijn en Yvette Jeuken hebben bij bijna alle Amsterdamse stadsdeelbesturen de resultaten

² Gebaseerd op tellingen van Benjamin Jansen, bachelor student sociologie aan de Vrije Universiteit.

gepresenteerd met het doel om de lokale overheid te stimuleren om een idee eventueel samen met bewoners te realiseren.

Op zaterdag 26 september 2015 is er een follow up middag in buurthuis de Meevaart in Amsterdam Oost. De groep van zo'n 40 aanwezigen bestaat voornamelijk uit deelnemers aan de burgertop en een aantal burgers dat er eerder niet bij was, ambtenaren, leden van de Basisinkomenpartij, organisatoren van de burgertop en onderzoekers. Tijdens deze de bijeenkomst wordt de voorlopige stand van zaken en resultaten van de burgertop besproken. Initiatieven die tijdens de burgertop zijn ontstaan worden gepresenteerd en er kan worden aangegeven welke mensen, middelen of kennis hierbij nodig zijn.

Na een korte introductie van de middag wordt er direct vanuit het publiek door een Surinaams-Nederlandse vrouw opgemerkt: 'Ik ben de enige zwarte hier. Ik vind dat echt een punt van aandacht!' Er wordt gezegd dat hier later op teruggekomen wordt, het geen niet gebeurt. Bart Cosijn vertelt over de stand van zaken in het contact met de centrale gemeente en stadsdelen. Twee wethouders hebben beloofd de burgertop bij collega's onder de aandacht te brengen.

Na de presentaties van ideeën en initiatieven kunnen de initiatiefnemers op borden hun ideeën plakken en aangeven wat ze nodig hebben voor de ontwikkeling en uitvoer ervan: mensen, middelen, ervaringen en/of ideeën. De presentaties laten zien dat de uitvoerfase van veel projecten nog niet begonnen is en dat er nog erg weinig samenwerking is.

Hier lijkt het erop dat het ontbreken van een goede gezamenlijke basis ook debet is aan een lage participatie bij de uitvoering van de ideeën. Toch zien we dat er zo'n 40 mensen naar deze terugkomdag gekomen zijn. Het leeft maar wordt weinig concreet. Daartegenover rapporteert één van de deelnemers dat de terugkomdag van de burgertop in de Pijp meer bezoekers had. Hier lijkt het erop dat een buurt focus meer concrete onderwerpen aandient dan een stedelijk georiënteerde burgertop, iets wat Smets en Vlind (2015) ook in de Amersfoortse buurt Kruiskamp waargenomen hebben.

Discussie

De noodzaak van diversiteit komt steeds meer centraal te staan binnen G1000-en en andere burgertoppen. Diversiteit van deelnemers is niet alleen belangrijk vanwege de democratische legitimiteit waarbij gedeeld eigenaarschap van ideeën zich niet beperkt tot een specifieke homogene groep (de 'happy few') maar waar anderen buiten die groep zich ook toe aangesproken voelen.

Vanuit theoretische inzichten blijkt daarnaast namelijk ook dat diversiteit van deelnemers voorwaarde is om tot creatieve en innovatieve ideeën te komen buiten de bestaande kaders om. Juist in het gebied buiten die bestaande kaders ligt de kracht en potentie van burgertoppen, voorbij het denken in blauwdrukken en efficiëntie waar deze alternatieve vorm van democratie een antwoord op zou willen en moeten zijn.

Om diversiteit te bereiken in burgerfora wordt er geëxperimenteerd met werkvormen, settings, samenstellingen van deelnemers (vanuit overheid en/of samenleving) en manieren om deelnemers uit te nodigen dan wel te loten. Anders dan bij G1000-en, waarbij gebruik wordt gemaakt van loting, is er bij de Burgertop Amsterdam gekozen voor open aanmelding voor alle Amsterdammers. Met name om moeilijk bereikbare groepen aan te spreken is er gewerkt met ambassadeurs: sociaal actieve Amsterdammers, veelal sociale professionals van uiteenlopende komaf, die hun achterban zouden mobiliseren om mee te doen.

Toch blijkt dat de Burgertop net als G1000-en vooral 'witte', hoogopgeleide deelnemers van middelbare leeftijd aantrekt. Hierbij is op te merken dat hoewel de ambassadeurs hun naam verbonden aan het initiatief de meeste van hen niet een directe rol in de organisatie van de Burgertop, die op zichzelf vrij homogeen is, hadden. De vraag rijst hier of een homogene samenstelling van de organisatie zelf überhaupt in staat is om vanuit meerwaarden van diversiteit te werken, zoals democratische legitimiteit en het creëren van creativiteit en innovativiteit (zie o.a. Tremblay en Pilati, 2013), die zij in haar initiatief wil uitstralen en bewerkstelligen. Wanneer er in de kern van de organisatie onvoldoende vanuit diversiteit wordt gewerkt wordt er mogelijk tekortgedaan aan de creativiteit en innovativiteit die noodzakelijk zijn om diverse sociale, etnische en leeftijdsgroepen daadwerkelijk aan te spreken.

Praktische voorbeelden van keuzes die in onze ogen belemmerend hebben gewerkt op de diversiteit van deelnemers en mogelijk anders hadden zijn aangepakt wanneer er meer diversiteit binnen de organisaties was:

- De locatie van de buurttop in De Pijp, Heineken Experience, symbool voor alcoholgebruik dat voor met name moslims mogelijk een obstakel vormt vanwege religieuze overtuigingen.
- De locatie van de Burgertop Amsterdam, een voorheen christelijke kerk in de binnenstad, die zowel een religieuze als een elitaire drempel kan vormen.

- De G1000 in Uden³ was op dezelfde dag als het Islamitische offerfeest.

Naast deze praktische voorbeelden speelt gebrek aan diversiteit binnen de organisaties van burgerfora mogelijk mee in de (wellicht onbewuste) hang naar omkadering. Als tegenhanger van principes vanuit het systeem is de kracht van burgertoppen vooral gelegen in dat wat zich afwendt van de bureau- en technocratische blauwdrukprincipes die bestaande instituties zo gewoon zijn. Maar niet alleen instituties zijn deze gewoon: principes van bureaucratistische solidariteit, intellectuele argumentaties en meetbare doelstellingen zijn ook in de leefwereld vaak (nog steeds) status quo. Conform de ideeën van Habermas is te spreken van de kolonisatie van de leefwereld door het systeem. Terwijl er duidelijk bemerkt wordt dat deze waarden niet (meer) voldoen, kunnen ook organisatoren van burgerinitiatieven, als kind van hun generatie, enigszins geneigd zijn naar efficiëntie, intellect en consensus. Bij de Burgertop Amsterdam is deze focus onder meer terug te zien in de wijze waarop de gespreksthema's van tevoren zijn vastgesteld en het intellectuele/rationele niveau van gespreksvoering. Er lijkt hierdoor een belangrijk deel van de groepsvorming waarbij individuele deelnemers zich, al dan niet tijdelijk, kunnen ontwikkelen tot een min of meer autonome groep (cf. Smets en Vlind, 2015) uit het oog te worden verloren.

Daarnaast kan het van tevoren vaststellen van thema's een stimulans vormen voor deelnemers met een 'dubbele agenda'. Een voorbeeld hiervan is een deelnemer aan de Burgertop die als ondernemer een lucratieve oplossing voor het fietsenstallingprobleem in Amsterdam heeft in de vorm van drijvende fietsenstallingen. In een compilatie van de Burgertop op de lokale tv-zender AT5 krijgt deze deelnemer ruime zendtijd om zijn uitvinding – inclusief verkoopprijs – te laten zien. Uiteraard is er niets mis met ondernemerschap, maar in een fase waarbij een gezamenlijke basis gewenst is, kunnen commerciële belangen in de weg staan van dit proces.

Te zien is dat codes die horen bij een witte, hoogopgeleide groep door de homogene samenstelling van de deelnemers verscherpt worden. Bij de Burgertop Amsterdam valt op dat aan diverse tafels de focus ligt op het vinden van juiste formuleringen en definities. Dit is niet verwonderlijk gezien de opdrachten die de deelnemers krijgen. Naast het bedenken van ideeën en oplossingen wordt er sterk gestuurd op formuleringen: een gezamenlijke vraag, een titel voor een persbericht, een slogan, et cetera. Hierbij worden niet zo zeer de persoonlijke verhalen en ervaringen aangesproken, waardoor een gezamenlijke basis gecreëerd kan worden, maar meer het intellectuele/rationele niveau. Het delen van kennis in plaats van eigen ervaringen vormt niet logischerwijs een gezamenlijke basis en

³ Op 4 oktober 2014 vond de G1000 Uden plaats op een industrieterrein waar burgers bijeen kwamen om te praten over wat zij belangrijk vinden voor Uden.

actiebereidheid. Hier zien we een gesloten houding van deelnemers - met een verwachte intellectuele mindset - ontstaan waar anderen, die niet kunnen of willen meedoen, afhaken.

Bij de G1000 in Kruiskamp wordt er zichtbaar veel meer aanspraak gedaan op het delen van eigen ervaringen en ontstaat er tijdens de bijeenkomsten daadwerkelijk een gezamenlijke basis. Deelnemers komen in een gezamenlijke flow en de energie bouwt zich tijdens de bijeenkomst op in plaats van af (zoals tijdens de Burgertop Amsterdam te zien was). Opvallend hierbij is dat het merendeel van de deelnemers aan de Burgertop Amsterdam de gehele dag aan dezelfde tafel zit en dat er bij de G1000 in Kruiskamp en Uden een aantal 'reshuffle' momenten zijn waarbij er nieuwe samenstellingen ontstaan. Een gedeelde basis lijkt dan ook niet zo zeer te ontstaan wanneer dezelfde mensen lang met elkaar aan tafel zitten. Sterker nog, er kunnen juist dan hiërarchische onderlinge verhoudingen ontstaan die het creëren van een gedeelde basis in de weg staan (zie Remmerswaal, 2008). Hoewel er ook bij de G1000 in Uden voor een vorm gekozen is waarbij het delen van eigen ervaringen centraal staat, spelen hier andere factoren die het proces van het vinden van een gezamenlijke in de weg staan; met name de nadruk op technologische interventies. Wat de aanpak van de G1000 in Kruiskamp doet met de duurzaamheid van gezamenlijke actiebereidheid is nog onduidelijk. Wel zijn er aanwijzingen dat deze opbouw leidt tot sterkere verbondenheid van deelnemers aan elkaar.

Er wordt door de organisatie van de Burgertop Amsterdam enorm veel energie gestoken in het stimuleren van de bereidheid van de lokale overheid om de ideeën die vanuit de burgertop zijn ontstaan te ondersteunen. De stadsdeelbesturen worden één voor één afgegaan om presentaties te houden en goodwill te kweken. De focus op lokale overheid, waar tot nog toe geen concrete toezeggingen uit zijn ontstaan, staat wellicht in de weg van de focus op de deelnemers van de burgertop die zich proberen te organiseren. Er leeft veel en er zijn ideeën, gezien de vrij grote opkomst op de follow up van de burgertop, maar er ontstaat nog weinig concreets. Aansluitend op de les van de G1000 Kruiskamp zou er mogelijk meer ingezet moeten worden op het natraject waarbij deelnemers gefaciliteerd worden in het uitwerken en uitvoeren van hun ideeën.

Tenslotte, naast onze bevindingen op microniveau zijn er surveys gehouden onder deelnemers aan de G1000-en Amersfoort, Amersfoort-Kruiskamp, Uden, Groningen en de Burgertop Amsterdam (zie voor analyse van deze resultaten Michels en Binnema, 2015a, b). Uit de resultaten van deze survey blijkt onder meer dat de tevredenheid over de gespreksvoering over het algemeen hoog gewaardeerd wordt. De Burgertop Amsterdam scoort op dit punt hier zelfs hoger dan de G1000 Kruiskamp. Dit lijkt tegenstrijdig te zijn met de bevindingen die in dit paper gepresenteerd worden. Hoewel de survey zeer nuttige informatie verschaft over hoe de aanloop, de bijeenkomst zelf en het

natraject ervaren worden is het belangrijk om te benadrukken dat daadwerkelijke deliberatie een deels onzichtbaar proces is dat zich voltrekt als meer dan de som der delen. Een prettig gesprek creëert niet per se een duurzaam gedeelde basis.

Conclusie

Als we terugkijken op diverse burgertoppen zien we dat daar personen uit de leef- en systeemwereld bij elkaar komen. We hebben waargenomen dat tijdens een burgertop de leefwereld centraal staat en afgevaardigden uit de systeemwereld zich dienen aan te passen aan de normen en waarden van de leefwereld. Is dit laatste niet het geval dan zien we dat interventies vanuit de systeemwereld vervreemdend werken voor de burger en dat veel burgers terugvallen in een verticale afhankelijkheidsrelatie. Dit betekent dat de door ons bezochte burgertoppen verschillende werelden bij elkaar brengen maar dat de normen en waarden uit de leefwereld domineren. Diegenen die erin slagen om beide werelden te begrijpen kunnen een goede brugfunctie vormen. In andere woorden, de potentie om personen uit de verschillende werelden te koppelen is er wel degelijk maar is meer indirect van karakter. Wij zien deze koppeling dan ook niet vanzelfsprekend als primair doel tijdens een burgertop zelf- in tegenstelling tot Van Reybrouck et al. (2011).

Onze bevindingen naar kansen voor komende burgerfora zijn:

1) Heterogeniteit binnen de organisatie die een burgertop voorbereidt; 2) Geen vooraf vastgestelde thema's; 3) Faciliteer het groepsvormings- en deliberatieproces; 4) Participatie vanuit systeemwereld tijdens de bijeenkomst draagt alleen bij wanneer de principes van de leefwereld gehandhaafd worden; 5) Alleen gebruik van technologische interventies die het deliberatieproces kunnen bevorderen (en niet stagneren); 6) Faciliteer het natraject.

Mogelijk dragen deze conclusies bij aan de positiebepaling van waar het beste gestaan kan worden onder het, in van Reybrouck's woorden, lekkende dak van de democratie. Hierbij zullen we ondanks verschillende gezichtspunten rekening moeten houden met de veranderende verhoudingen tussen overheid en burgers. Bovendien schept een uitnodigende tussenruimte zoals een burgertop mogelijkheden voor het vinden van elkaar zonder dat een minderheid zich moet aanpassen aan het dominante discours van de meerderheid. Hierbij is het te volgen sociaal proces dat hieraan ten grondslag ligt van cruciaal belang. Dit kan niet vervangen worden door een technocratische aanpak zoals in Uden of een te grondige voorbereiding waarin thema's al van tevoren vastliggen zoals in Amsterdam.

Literatuur

- Bottomley, A. & Moore, N. (2007). From walls to membranes: fortress polis and the governance of urban public space in 21st century Britain, *Law Critique*, 18:171–206.
- Bridge, G., Butler, T. & Le Galès, P. (2014). Power relations and social mix in metropolitan neighbourhoods in North America and Europe: Moving beyond gentrification? *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(4): 1133-41.
- Burgertop Amsterdam (2015). Website burgertop Amsterdam. URL: <http://burgertop-amsterdam.nl>
- Chwalisz, C. (2015). *The populist signal. Why politics and democracy need to change*. London: Rowman & Littlefield International.
- Cosijn, B. & Jeuken, Y. (2014). Laat burgers heft in handen nemen, *Het Parool*, 11 juni.
- Fishkin, S. & Luskin, R.C. (2005). Experimenting with a democratic ideal: deliberative polling and public opinion, *Acta Politica*, 40: 284-298.
- Fung, A. & Wright, E. (2001). Deepening democracy: Innovations in empowered participatory governance, *Politics & Society*, 29(1): 4-41.
- G250 Buurttop de Pijp (2015). Website. URL: <http://g250buurttopdepijp.nl>.
- Gaventa, J. (2006). Finding the space for change: A power analysis, *IDS Bulletin*, 37(6): 23-33.
- Ghorashi, H. (2012). Crisis brengt meer dan misère. Alternatieve troonrede op 19 september in Lux Nijmegen. URL: http://www.fsw.vu.nl/nl/Images/Alternatieve%20troonrede%20Halleh%20Ghorashi_tcm30-291989.pdf
- Ghorashi, H. (2010). "Een gedeeld wij". Een proces zonder einde. In: P. Scheffer, F. Verhagen, H. Ghorashi, J. Kennedy, A. Verbrugge en W. Berkelaar (red). *Martin Luther King en wij. Een emancipatie zonder einde*. Amsterdam: VU Uitgeverij & VUconnected.
- Ghorashi, H & Sabelis, I. (2013). Juggling difference and sameness, Rethinking strategies for diversity in organizations, *Scandinavian Journal of Management*, 29: 78-86.
- Habermas, J. (2012). Civil Society, Public Opinion, and Communicative Power (1996). In: S.A. Appelrouth & L.D. Edles (red.) *Classical and contemporary sociological theory*. 696-707. Los Angeles: Sage.
- Houwelingen, P. van, Boele, A. en Dekker, P. (2014). *Burgermacht op eigen kracht? Een brede verkenning van ontwikkelingen in burgerparticipatie*. Den Haag: SCP.
- Levine, P., Fung, A. & Gastil, J. (2005). Future directions for public deliberation, *Journal of public deliberation*, 1(1), article 3.
- Michels, A. & Binnema, H. (2015a). De G1000en in Amersfoort, Uden en Kruiskamp en de realisatie van democratische waarden. *G1000 working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.

- Michels, A. & Binnema, H. (2015b). De G1000 in Groningen en de burgertop in Amsterdam vergeleken met andere G1000en. *De realisatie van democratische waarden. G1000 working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Oseen, C. (1997). The sexually specific subject and the dilemma of difference. Rethinking the different in the construction of the nonhierarchical workplace. In P. Prasad, A.J. Mills, M. Elmes & A. Prasad (red.) *Managing the organizational melting pot: Dilemmas of workplace diversity*. Thousand Oaks: Sage.
- Owen, H. (2008). *Open Space Technology, A User's Guide*. San Fransisco: Berrett-Koehler.
- Putnam, R.D. & Feldstein, M.F. (2003). *Better Together. Restoring the American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Remmerswaal, J. (2008). *Handboek groepsdynamica. Een inleiding op theorie en praktijk*. Soest: Nelissen.
- Reybrouck, D. van (2014). *Tegen verkiezingen*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Reybrouck, D. van, et al. (2011). Het manifest van de G1000, *De Morgen*, 11 juni.
- Rose, D. (2004). Discourses and experiences of social mix in gentrifying neighbourhoods: a Montréal case study, *Canadian Journal of Urban Research*, 13(2): 278-316.
- Scott, J. (1998). *Seeing like a state: Why certain schemes to improve the human conditions have failed*. New Haven: Yale University Press.
- Surowiecki, J. (2005). *The wisdom of the crowds. Why the many are smarter than the few*. London: Abacus.
- Smets, P. & Hellinga, A. (2014). Belonging and Microsettings in a Rotterdam Housing Complex. In: P. Watt & P. Smets (eds.) *Mobilities and neighbourhood belonging in cities and suburbs*. New York, etc.: Palgrave Macmillan.
- Smets, P. & Sneep, K. (forthcoming). Tenure mix: apart or together? Home-making practices and belonging in a Dutch street, *Journal of Housing and the Built Environment*, DOI: 10.1007/s10901-015-9493-y.
- Smets, P. & Vlind, M. (2015). *Een G1000 gun je iedereen. Participatiebevordering in Kruiskamp, Amersfoort. G1000 Working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Tremblay, D.-G. & Pilati, T. (2013). Social innovation through arts and creativity. In: F. Moulaert, D. MacCallum, A. Mehmood & A. Hamdouch (red.) *The international handbook on social innovation*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Vertovec, S. (2007). Superdiversity and its implications, *Ethnic and Racial Studies*, 30(6): 1024-1054.

Paneldiscussie

Afsluitende paneldiscussie

Gebruikerspanel

vertegenwoordigers gemeentes met een G1000.

Onderzoekspanel

kritische wetenschappers die ons vanaf het eerste uur volgen.

Jonge wetenschapperspanel

promovendi en studenten die zich in het afgelopen jaar in de G1000 verdiept hebben.

Achtegrondinformatie:

- *Verslag bijeenkomst Expertpanel G1000.nu 21 augustus 2018*
- *Samenvattingen en links naar diverse scripties*

Invloed G1000 op lokale politiek neemt toe

Bijeenkomst Onderzoeks/Expertpanel G1000.nu 21 augustus Gebouw
Universiteit Utrecht, Janskerkhof 2/3, zaal 0.17, van 9.30u tot 12.00u

Aanwezig:

Wetenschappers:

Harmen Binnema – Universiteit Utrecht en gastheer

Ank Michels – Universiteit Utrecht

Geerten Boogaard – Universiteit Leiden

Job Cohen – Universiteit Leiden

Joost Westerweel – Universiteit Leiden

Marloes Vlind – Vrije Universiteit Amsterdam

Marcel Boogers – Universiteit Twente

Franziska Eckardt – Universiteit Twente

Ervaringsdeskundigen:

Ton Remmers – G1000Borne

Dick Slettenhaar – G1000Borne

Janneke Hagemans – G1000Steenwijkerland

Job Kantelberg – G1000Enschede

Ben Kokkeler – G1000Enschede/Avans Hogeschool

G1000.nu:

Jerphaas Donner – G1000.nu

Lex van de Haterd – G1000.nu

Harm van Dijk – G1000.nu

Samenvatting van het besprokene:

Op 21 augustus 2018 kwamen wetenschappers en ervaringsdeskundigen uit verschillende disciplines en van diverse universiteiten bijeen om de laatste ontwikkelingen in de G1000 te bespreken. Na een korte introductie van Professor Marcel Boogers presenteerde Franziska Eckardt van de Universiteit Twente, Centre for Higher education policy studies, de voorlopige resultaten van haar promotieonderzoek naar de G1000Enschede, G1000Borne en G1000Steenwijkerland. Zij zette deze bevindingen af tegen de resultaten van een eerder onderzoek: 'G1000, onderzoek naar Burgertoppen', uitgevoerd door de overig aanwezige wetenschappers.

G1000 heeft in de afgelopen twee jaar aan invloed gewonnen op de lokale politiek. Zowel in Borne, waar het een klassieke G1000 betrof - geïnitieerd door burgers - als in Enschede en Steenwijkerland, waar G1000.nu in een G1000 rond respectievelijk vuurwerk en duurzaamheid, samenwerkte met de gemeente die tevens het initiatief had genomen.

Eén van de dingen die opvalt is dat de opkomst meer een weerspiegeling van de bevolking was dan bij eerdere G1000-en het geval was.

Meer bevindingen staan in bijgevoegde presentatie.

In de discussie naar aanleiding van de presentatie ging het vooral over wie uiteindelijk eigenaar is van de resultaten van de G1000. Is dat de bevolking, zijn dat de deelnemers, de gemeente, het college of de Raad. En wat gebeurt er gebeurt met de machtsbalans als het initiatief en de financiering bij de gemeente liggen. Lukt het wel om het karakter van de 'popular space' intact te houden?

De rol van gemeenteraadsleden blijft lastig in het proces. Kunnen zij zeggen wat ze willen tijdens een G1000bijeenkomst of worden ze toch gehinderd door partij discipline of claims van deelnemers achteraf. En in hoeverre kunnen zij zich hierop voorbereiden.

Deelnemers in Enschede gaven aan dat zij de interventies van de Gemeente binnen de G1000 soms te rigide vonden. Anderen vonden de openheid van het proces van een G1000vinden te vrij en daarmee te onduidelijk. Structuur en een heldere aanpak blijkt echter wel te helpen in het zich verantwoordelijk voelen binnen de werkplaatsen. En daarmee neemt de behoefte bij de Gemeente om te interveniëren af. Zo gingen die in Enschede pas goed functioneren na de eerste werkplaatsavond. De vraag bij Steenwijkerland blijft wel waar eventueel meer ruimte is voor het inbrengen van de 'couleur locale'.

In zijn samenvatting van de discussie constateerde Boogers twee lijnen:

1. Werk voor de onderzoekers
2. Werk voor de G1000 organisatoren

Ad1 voor de onderzoekers, ad random:

Welke mechanismen spelen er, wie bepaalt de spelregels, wat gebeurt er met uitkomsten? Hoe ligt de machtsbalans, -dynamiek. Deze vragen bieden mogelijkheden voor vervolgonderzoek naar de machtsverhoudingen. Wat zijn de condities waaronder je een optimale dialoog kunt organiseren? Er is een intentie van diversiteit maar welke keuzes passen daarbij? Hoe wordt een G1000 inclusiever door ook mensen die niet stemmen aan te trekken? Hoe maak je de uitkomsten toekomstbestendig? Neemt de gemeente het over? Hoe zit de maatschappelijke structuur in elkaar? Alleen de burger, alleen de overheid, samen?

G1000 is een leeromgeving. Deelnemers veranderen van mening en leren bij een G1000. Hoe leren deelnemers en wat leren ze? Je kan het ook zien als een investering in burgerschap. Ontstaat er common ground? Hoe dan?

Wat is het maatschappelijk effect? Ten opzichte van de kosten. Stel: Enschede had als gemeente zelf de ideeën bedacht, die nu door burgers zijn aangedragen, wat zou dan het maatschappelijk effect zijn? Wat is de relatie tussen dialoog en maatschappelijke acceptatie, van bijvoorbeeld vuurwerkvrije zones.

En tot slot bestaan er de nodige vragen over de verschillende categorieën deelnemers. Kun je analyseren vanuit welke invalshoek ambtenaren, burgers, vrijdenkers en politici deelnemen?

Ad 2 voor de organisatoren:

G1000 stapt in de ruimte die traditioneel door de politieke partijen gevuld werd, maar die dat nu niet meer doet, nml. de plek waar burgers met elkaar tot meningsvorming komen. G1000 kan daarmee een nieuwe brugfunctie vervullen tussen burger en overheid.

Gebruik G1000 om nieuwe mensen in bestaande structuren te betrekken. Bijvoorbeeld bij politieke partijen.

Organiseer in aanvulling op een burgerbesluit een referendum.

Kies onderwerpen die dusdanig dicht bij huis zijn dat een wijk ermee bezig moet.

Er zijn met andere woorden genoeg vragen voor vervolgonderzoek en verdere ontwikkeling van de G1000.

Aan het slot van de bijeenkomst gaf Harmen Binnema van de Usbo nog een kritische noot mee. In zijn beleving heeft de G1000 ten opzichte van haar eerste opzet een aantal principes losgelaten en daarmee haar bijzondere karakter van een 'popular space' verspeeld. Hij gaf aan dat te betreuren. De observatie van Harmen werd niet één op één gedeeld door de andere aanwezige wetenschappers.

Harm van Dijk van G1000.nu gaf aan dat allereerst de constatering dat de G1000 3 van haar principes heeft losgelaten wat hem betreft niet juist is en dat het behoud van de bijzonderheid van de G1000 als 'popular space' binnen de systeemwereld van de overheid nog steeds het hart vormt van de G1000-inspanningen en ontwikkeling.

Nachrift Harm van Dijk:

Dat het risico om gecorrumpert te worden door een overheid die in de eerste plaats geïnteresseerd is in de inzet van de G1000 als een instrument voor beleidsparticipatie moge duidelijk zijn. De nauwere samenwerking met gemeentes is dan ook niet zonder risico.

Een belangrijke stap die daarin gezet is, zijn de voorwaarden die G1000.nu stelt aan een partnerschap met een gemeente. De praktijk wijst uit dat dit zowel bekrachtigd moet worden door het college van B&W en door de Gemeenteraad afzonderlijk. De ontwikkeling van de G1000 zal in de komende tijd met name op het punt van samenwerking met de overheid plaats vinden, met behoud van haar bijzondere karakter als 'tussenruimte' tussen overheid en burger.

Motieven voor de burgertop

EEN ONDERZOEK NAAR MOTIEVEN VOOR GEMEENTELIJKE
OVERHEDEN OM BETROKKEN TE ZIJN BIJ EEN BURGERTOP

BACHELORSCRIPTIE UNIVERSITEIT UTRECHT

Anne Kool

UNIVERSITEIT UTRECHT | BESTUURS- EN ORGANISATIEWETENSCHAP

STUDENTNUMMER: 4291123

DATUM: 4 JULI 2018

EERSTE LEZER: ANK MICHELS

TWEEDE LEZER: HARMEN BINNEMA

Samenvatting

In dit onderzoek worden motieven achterhaald die gemeentes kunnen hebben om betrokken te zijn bij een burgertop. Binnen de politiek en de wetenschap wordt nagedacht over hoe er verschillende vernieuwingen in de democratie doorgevoerd kunnen worden. Zo kan beter aangesloten worden op een samenleving die horizontaler wordt. Een voorbeeld van een democratische vernieuwing is de burgertop, een praktische uitwerking van de deliberatieve democratie. Binnen de deliberatieve democratie draait het om de dialoog. Door het gesprek aan te gaan wordt geprobeerd om tot een gemeenschappelijke visie te komen. De mini-public, waar de burgertop een voorbeeld van is, kenmerkt zich naast deliberatie door een selectie van deelnemers.

Er zijn verschillende positieve effecten verondersteld. Zo zou een burgertop voor een toegenomen legitimiteit zorgen omdat de representatieve groep kan spreken namens de gehele bevolking. De burgertop zou tot meer vertrouwen in de politiek kunnen leiden. De kennis en democratische vaardigheden van inwoners nemen toe. Door het proces van deliberatie zijn de uitkomsten weldoordacht en dus rationeler. Doordat deelnemers geloot worden, zouden geen groepen in de samenleving worden uitgesloten. Tot slot zou een burgertop inwoners meer invloed in de besluitvoering kunnen geven.

In dit onderzoek zijn acht gemeentes geanalyseerd die een burgertop hebben georganiseerd in de afgelopen jaren. Van de gemeentes Maastricht, Best, Eemnes, Appingedam, Enschede, Houten, Steenwijkerland en Uden zijn de belangrijkste motieven gevonden door middel van de analyse van interviews en documenten. Daarbij valt op dat van de bovenstaande mogelijke motieven vooral inclusie door bijna alle gemeentes genoemd wordt. Veel gemeentes hopen door de burgertop andere mensen te zien dan die normaal gesproken meedoen aan een burgertop. Legitimiteit en kennis en vaardigheden worden ook genoemd. Er zijn maar weinig gemeentes die het aspect van deliberatie van de burgertop ook als motief zien. Weinig gemeentes benoemen dat de burgertop tot een meer doordacht oordeel komt. Geen van de gemeentes benoemt het effect van invloed en het effect van vertrouwen in de politiek als motief.

Er zijn twee belangrijke motieven buiten de literatuur gevonden. De eerste is trend of experiment. Binnen de gemeentes vindt veel kopiegedrag plaats. Ook zijn de gemeentes vaak al bezig met vernieuwende vormen van burgerparticipatie. Het traject van de burgertop past goed bij deze vernieuwingen. Alle gemeentes hebben naast dit motief ook andere, meer inhoudelijke motieven genoemd. Toch is het bijzonder dat voor bijna alle gemeentes dit niet-inhoudelijke motief een rol speelt in de keuze voor de burgertop.

Het tweede belangrijke motief dat uit de interviews en documenten naar voren komt is het motief van informatievoorziening. Dit gaat twee kanten op: naast dat veel gemeentes de burgertop gebruiken als instrument om informatie te winnen over hoe inwoners tegen een bepaalde zaak aankijken, zijn er ook gemeentes waarin de burgertop gebruikt wordt om inwoners van informatie te voorzien. Informatie als belangrijk motief is opmerkelijk. Inwoners worden wel betrokken bij het beleid, maar dit gebeurt op een laag niveau van beleidsparticipatie. Zij krijgen inspraak maar er is nog wel sprake van een verticale structuur tussen gemeente en inwoners.

[Klik hier voor de gehele scriptie](#)

‘Alles wat je voor mij doet, zonder mij, doe je tegen mij.’

EEN ONDERZOEK NAAR DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN
BURGERPARLEMENTEN AAN DE REPRESENTATIEVE DEMOCRATIE

Auteur: B.M. Schillings
Studentnummer: S3133788
Masterscriptie juridische bestuurskunde
Rijksuniversiteit Groningen; faculteit rechtsgeleerdheid
Scriptiebegeleider: Mr. Dr. A Tollenaar
Tweede lezer: prof. Mr. Dr. A.T. Marseille
Groningen, 23 juli 2018

Samenvatting

De laatste jaren is er veel aandacht voor bestuurlijke vernieuwing en de positie van de representatieve democratie. Zo wordt de opkomst van de verkiezingen nauwlettend in de gaten gehouden en behaalt de afname van het partijlidmaatschap geregeld het nieuws. Men vraagt zich af hoe het gesteld is met de Nederlandse democratie, met als gevolg dat er volop geëxperimenteerd wordt met democratische experimenten.

Deliberatieve democratievormen zijn wellicht de grootste, meest zichtbare, groep experimenten die zich in Nederland voordoen. Deliberatieve democratievormen kennen veel variaties zoals de G1000, burgertoppen en burgerfora. Deze vormen van deliberatieve democratieën worden vaak ingezet als remedie tegen de veronderstelde democratische crisis en het democratisch te kort wat in Nederland wordt ervaren. Deliberatieve democratievormen richten zich op het vinden van consensus door middel van argumentatie en veronderstellen een gelijkheid tussen de deelnemers onderling. In vrijwel alle vormen van deliberatieve democratie zoekt men deelnemers door middel van een lotingsmechanisme, hetgeen veronderstelt op deze manier toegankelijk en representatief voor iedereen te zijn. Vanwege deze kenmerken kunnen deliberatieve democratieën een bijdrage leveren aan de versterking van de democratische waarden. Dat heeft geleid tot de formulering van de hoofdvraag van dit onderzoek, namelijk:

'In hoeverre kan het verschijnsel burgerparlement, als voorbeeld van een deliberatieve democratievorm, iets toevoegen aan de representatieve democratie?'

Na het definiëren van het object zijn de veronderstelde spanningen tussen de deliberatieve democratieën en de representatieve democratie uiteen gezet. Dit heeft geleid tot drie spanningen op het gebied van 'vertegenwoordiging', 'agendavorming' en 'uitkomsten en beleidsvorming'. Deze spanningen zijn de variabelen die de basis hebben gevormd om de twee cases te onderzoeken. In de casestudie zijn de G1000 Coevorden en de Coöperatieve Wijkraad 050 onderzocht en geanalyseerd.

Uit dit onderzoek is gebleken dat burgerparlementen de potentie hebben om een toevoeging te vormen op ons huidige representatieve democratische stelsel. Echter, uit dit onderzoek is gebleken dat deze potentie in de huidige praktijk nog niet optimaal wordt benut. Zo blijkt dat burgerparlementen het wel degelijk in zich hebben een betere representativiteit van de samenleving te vormen dan dat dit binnen het representatieve democratische stelsel gebeurt. Daarentegen dragen burgerparlementen niet bij aan een verandering van de agendavorming en zijn de uitkomsten en de invloed op het beleid nog onvoldoende concreet. De meest primaire aanbeveling die op basis van dit onderzoek gedaan wordt is dan ook dat er meer onderzoek plaats dient te vinden. Burgerparlementen zijn een relatief nieuw fenomeen waarnaar tot op heden nog weinig onderzoek gedaan is. Juist omdat burgerparlementen veel potentie hebben, er veel variatie is tussen de diverse vormen en omdat het veld waarin burgerparlementen opperen divers is, is het aan te raden meer onderzoek te doen naar dit fenomeen.

[Klik hier voor de gehele scriptie](#)

Actie, reactie

Over de invloed van actoren op de ontwikkeling van loting in Amersfoort

Eline Westbeek

Samenvatting

Loting wordt vanaf 2011 als oplossing voor de gebreken van de lokale representatieve democratie aangedragen. Zo ook in Amersfoort: hier hebben velen zich ingezet voor G1000'en en een experiment met een gelote burgerraad. Echter stuit hun inzet ook op weerstand. Dit onderzoek richt zich daarom op de invloed die betrokken actoren bij de ontwikkeling van loting in Amersfoort op deze ontwikkeling hebben. Hiertoe werden tien semigestructureerde interviews gehouden met betrokken actoren en werden documenten geanalyseerd. Uit het onderzoek blijkt dat de actoren die betrokken zijn bij de ontwikkeling van loting in Amersfoort beperkte invloed hadden op deze ontwikkeling. Waar de actoren invloed wisten uit te oefenen op de ontwikkeling, was dit in samenwerking met de gemeente. De gemeente was dus nodig om verandering tot stand te brengen. Bovendien werden de actoren tegengehouden door een negatieve houding van de gemeenteraad. Gemeenteraadsleden hadden een negatieve houding ten opzichte van loting als democratisch vernieuwingsexperiment, ook al werden hun nieuwe taken en rollen hierbij duidelijk gemaakt. Toch heeft de gemeenteraad enigszins toegegeven aan de verandering, omdat ze op die manier het voortbestaan van de lokale democratie wilden veiligstellen. Uit deze conclusie blijkt dat de ontwikkeling van loting in Amersfoort niet parallel loopt aan de ontwikkeling van de institutionele literatuur. Deze heeft zich ontwikkeld richting een exogene benadering, waarbij instituties afhankelijk zijn van de bevestiging van buitenstaande actoren. Echter blijkt dat deze buitenstaande actoren, namelijk burgers, de institutie, namelijk de gemeente, nodig hebben in democratische verandering, en weerstand vanuit de institutie de verandering bovendien tegenhoudt. De ontwikkeling van loting in Amersfoort zit daarom tussen het endogene en het exogene perspectief op instituties in.

[Klik hier voor de gehele scriptie](#)

Perception of G1000 principles in G1000 Enschede

Group paper for Governance at the street-level

Group composition:

Kitty Boersma

Laura Harks

S1853120

S1797409

Ties Bolding

Marijn Horstman

S1743171

S1009869

Egbert Dijkstra

S1700618

Date of issue:

27th of June

Supervisor:

Franziska Eckardt

Word count:

5277

1 INTRODUCTION

“It is unmistakable that people in our current network- and information society are more assertive and independent than before. Combined with the need to reduce the deficit of the government, this leads to a situation in which the traditional welfare state slowly but surely is turning into a participation society. Everyone who can do so is asked to take responsibility for his or her own life and environment.”

– King Willem-Alexander, September 17th, 2013

In 2013, the Dutch king Willem-Alexander described in his yearly speech a shift in society that has increasingly become visible; a shift towards a ‘participation society’ (see quote above). An essential aspect of this participation society is to stimulate and increase the citizen involvement in (sub-)national, regional and local governance (Independent, 2013). Marked by the desire to bring citizens back into the process of public value creation (Independent, 2013), this entails that citizens are asked to support governments in making meaningful, administrative decisions to matters of public concern (Bickel, 2016). Following this, a host of new public governance modes have been developed during the past decades focusing on finding new ways to engage citizens in decision-making processes.. However, these new public governance models are often characterised by debate and conflict (Osborne, 2007). As a way to overcome these debates and conflicts, citizen-participation programs and projects, focusing on deliberation, have been designed in the Netherlands, one of which is the “G1000 firework dialogue” in Enschede, on which this report focuses.

Throughout this paper, we seek to examine the concept of deliberation (for explanation of this concept, see section 3). Furthermore, we seek to investigate how citizens act within a dialogue, even with exact opposite beliefs concerning the issues discussed. We will do this by focusing on the following explorative research question: *To which extent did citizens perceive the principles of the G1000 organisation as supporting or hindering during the deliberation in the G1000 firework dialogue in Enschede?* In order to answer this question, we will first examine how the initiator of the G1000 firework dialogue, called ‘Platform G1000’, aimed to stimulate and achieve such deliberation. Second, to investigate the effects of such deliberation, citizens’ perceptions of the G1000 firework dialogue ought to be investigated.

The societal relevance of a paper can generally be found in the quest towards answering questions that society asks or to solve problems it faces (Rijksuniversiteit Groningen, 2015). Regarding the shift towards a participation society, it is relevant to examine whether the principles introduced by this shift are perceived by

citizens that are participating in an citizen-participation process, such as the G1000. Generally, scientific relevance entails that research should fill a gap in existing knowledge (Vinz, 2016). In terms of the principles of the G1000 organisation, limited empirical research have been provided on the perceived effects of these principles. Therefore, this paper can be considered scientifically relevant.

[Klik hier voor de gehele scriptie](#)

